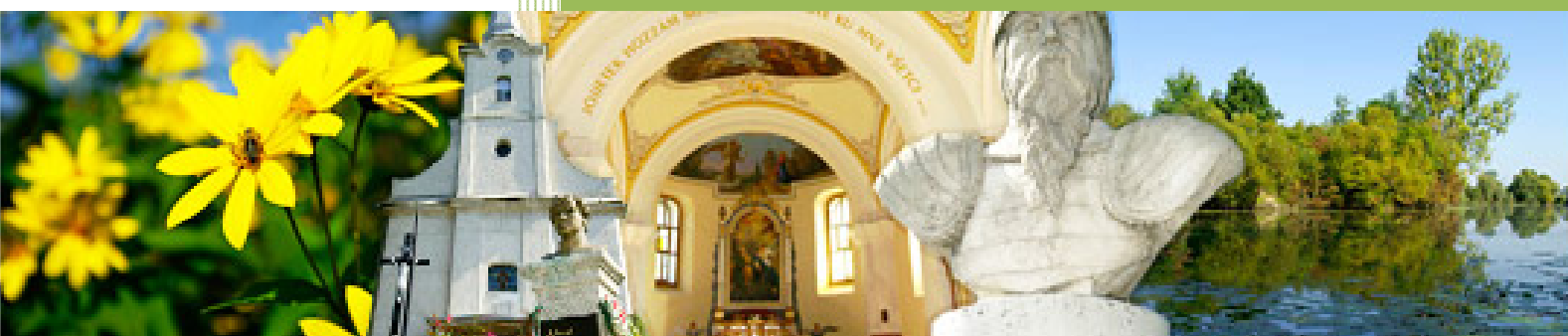

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

MESTO VELKÉ KAPUŠANY

Strategický dokument
na obdobie 2007-2013

Obsah

ÚVOD.....	5
I. PROFIL MESTA.....	6
1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA MESTA	6
1.1 Geografická charakteristika.....	6
1.2 História a súčasnosť mesta	7
2. SAMOSPRÁVA	10
2.1 Orgány mesta	10
2.2 Služby obyvateľom.....	11
2.3 Organizačná štruktúra orgánov mesta a odborov MsÚ Veľké Kapušany	12
2.4 Organizácie mesta.....	13
2.3.1 Mestská polícia.....	13
2.3.2 Chránená dielňa - Kamerový monitorovací systém v meste Veľké Kapušany	14
2.3.3 Mestský podnik služieb	14
2.3.4 Mestská knižnica	14
2.3.5 Turistické informačné centrum.....	15
2.4 Dokumenty mesta	15
2.4.1 Základná legislatíva	15
2.4.2 Smernice mesta.....	16
2.4.3 Všeobecné záväzné nariadenia.....	16
2.4.4 Koncepcie rozvoja mesta.....	17
2.4.5 Rozpočet	17
II. PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA.....	18
HOSPODÁRSKY ROZVOJ	19
1. PRIEMYSEL.....	19
1.1 Hospodársky potenciál.....	19
1.1.1 Regionálny hrubý domáci produkt	19
1.1.2 Regionálny HDP na obyvateľa.....	21
1.3 Ekonomické subjekty	22
1.2 Priemyselný park.....	23
1.2.1 Charakteristika priemyselnej zóny vo Veľkých Kapušanoch.....	24
1.2.2 Technická infraštruktúra priemyselného parku.....	24
1.3 Tabuľka SWOT v oblasti hospodárstva	26
1.4 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti hospodárstva	27
1.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti hospodárstva	27
1.4.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti hospodárstva	28
1.4.3 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	28
2. SLUŽBY	30
2.1 Marketing a média	30
2.1.1 Marketing.....	30
2.1.2 Média	31
2.1.3 Tabuľky SWOT pre oblasť marketingu a médií.....	34
2.1.4 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti marketingu a média	36
2.1.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti marketingu a média	36
2.1.4.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti marketingu a média	36
2.1.5 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	36
2.2 Bankovníctvo a poisťovníctvo	37
2.3 Cestovný ruch	38
2.3.1 Tabuľka SWOT pre oblasť cestovného ruchu	40
2.3.2 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti cestovného ruchu	43
2.3.2.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti cestovného ruchu	43

2.3.2.2	Identifikované prioritné ciele v oblasti cestovného ruchu	43
2.3.3	Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	44
2.4	Doprava	46
2.4.1	Cestná doprava	46
2.4.2	Mestské komunikácie	49
2.4.3	Železničná doprava	49
2.4.4	Osobná hromadná doprava	51
2.4.5	Tabuľka SWOT pre oblasť doprava	51
2.4.6	Identifikované prioritné problémy v oblasti dopravy	52
2.4.7	Kľúčové prioritné ciele v oblasti dopravy	53
2.4.8	Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	53
2.5	Informatizácia	54
2.5.1	Spoje a telekomunikačné zariadenia	54
2.5.2	Rádiokomunikácie	54
2.5.3	Internetizácia	54
2.5.4	Tabuľka SWOT pre oblasť informatizácia	55
2.5.5	Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti informatizácie	55
2.5.5.1	Identifikované prioritné problémy v oblasti informatizácie	55
2.5.5.2	Identifikované prioritné ciele v oblasti informatizácie	55
2.5.6	Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	56
3.	POĽNOHOSPODÁRSTVO	56
3.1	Lesné hospodárstvo	57
3.2	Tabuľka SWOT pre oblasť poľnohospodárstvo	57
3.3	Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti poľnohospodárstva	58
3.3.1	Identifikovanie prioritných problémov v oblasti poľnohospodárstva	58
3.3.2	Identifikovanie prioritných cieľov v oblasti poľnohospodárstva	58
3.4	Stanovenie strategických cieľov aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	58
4.	ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	59
4.1	Prirodné pomery – všeobecná charakteristika	59
4.1.1	Významné časti prírody a krajiny	60
4.2	Energetické hospodárstvo – infraštruktúra	61
4.3	Odpadové hospodárstvo – infraštruktúra	63
4.4	Vodné hospodárstvo	64
4.4.1	Vodné toky a nádrže, čistota vody	64
4.4.2	Zásobovanie pitnou vodou	65
4.4.3	Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd	65
4.5	Tepelné hospodárstvo	66
4.6	Pôdohospodárstvo	66
4.6.1	Verejná zeleň	66
4.7	Tabuľky SWOT pre oblasť životné prostredie	67
4.8	Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti životného prostredia	68
4.8.1	Identifikované prioritné problémy v oblasti životného prostredia	68
4.8.2	Identifikované prioritné ciele v oblasti životného prostredia	69
4.9	Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	69
	SOCIÁLNY ROZVOJ	71
1.	DEMOGRAFIA A TRH PRÁCE	71
1.1	Vývoj počtu obyvateľov	71
1.2	Veková štruktúra obyvateľstva	73
1.3	Vzdelanostná úroveň obyvateľstva	74
1.4	Štruktúra obyvateľstva podľa náboženského vyznania	75
1.5	Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti	76
1.6	Zamestnanosť	77
1.7	Nezamestnanosť a jej vývoj	79
1.8	Tabuľka SWOT pre oblasť demografia a trh práce	82
1.9	Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti demografie a trhu práce	82
1.9.1	Identifikované prioritné problémy v oblasti demografie a trhu práce	82
1.9.2	Identifikované prioritné ciele v oblasti demografie a trhu práce	83
1.10	Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	83

2. KULTÚRA A ŠPORT	84
2.1 Kultúra	84
2.1.1 Verejný sektor	84
2.1.2 Súkromný sektor	86
2.1.3 Mimovládny sektor	87
2.2 Šport	88
2.2.1 Verejný sektor	88
2.2.2 Súkromný sektor	89
2.2.3 Mimovládny sektor	89
2.3 Tabuľky SWOT pre oblasť kultúra a šport	91
2.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti kultúry a športu	93
2.4.2 Identifikácia prioritných cieľov v oblasti kultúry a športu	94
2.5 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	95
3. VZDELÁVANIE	96
3.1 Verejný sektor	96
3.1.1 Školstvo	96
3.1.2 Iné verejné inštitúcie pôsobiace v oblasti vzdelávania	101
3.2 Súkromný sektor	101
3.3 Mimovládny sektor	101
3.4 Tabuľka SWOT pre oblasť vzdelávanie	102
3.5 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti vzdelávania	103
3.5.1 Identifikované prioritné problémy vzdelávania	103
3.5.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti vzdelávania	104
3.6 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	104
4. ZDRAVOTNÍCTVO	105
4.1 Zdravotnícka infraštruktúra a vybavenosť	105
5. KOMUNITY	106
4.1 Cirkev a charita	106
4.2 Dôchodcovia a obyvatelia so špeciálnymi potrebami o sociálne služby	106
5.3 Mládež	108
4.3 Rómska komunita	108
5.6 Tabuľky SWOT pre oblasť komunita	109
5.4 Identifikované prioritné problémy v oblasti komunity	111
5.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti komunity	111
5.4.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti komunity	111
5.5 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany	112
5. OBČIANSKA INFRAŠTRUKTÚRA	112
6.1 Bývanie	113
CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA	117
1. PARTNERSKÉ MESTÁ	117
2. MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA	117

Použitá literatúra:

PHSR SR	Energetická koncepcia
PRV SR	Koncepcia rozvoja školstva
PHSR VÚC Košice	Marketingový plán VK
PRV VÚC Košice	PHSR VK 2000-2006

ÚVOD

Základnou úlohou mesta Veľké Kapušany je zabezpečiť všestranný rozvoj územia obce a potrieb jeho obyvateľov. Podporným prostriedkom realizácie rozvojových aktivít je dokument:

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA

MESTA VEĽKÉ KAPUŠANY

PHSR je strednodobý programový dokument vypracovaný na programové obdobie 2007 – 2013 s možnosťou jeho aktualizácie.

Vypracovanie PHSR vyplýva zo zákona NRSR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.

PHSR mesta Veľké Kapušany obsahuje analytickú časť, ktorá hodnotí súčasný stav jednotlivých oblastiach na území mesta, tabuľku SWOT, ktorá popisuje silné a slabé stránky mesta a poukazuje na príležitosti a riziká rozvoja mesta. Nasleduje identifikácia prioritných problémov a prioritných cieľov danej oblasti. Záver tvoria strategické ciele a možnosti financovania jednotlivé rozvojové opatrenia.

I. PROFIL MESTA

1. Základná charakteristika mesta

Názov:	Mesto Veľké Kapušany
Časti mesta:	Veškovce
Rozloha (km ²):	29,61
Počet obyvateľov:	9760

1.1 Geografická charakteristika

Mesto Veľké Kapušany leží vo východnej časti Východoslovenskej nížiny medzi riekami Latorica a Uh v nadmorskej výške okolo 110 m.

Mesto Veľké Kapušany bolo v minulosti začlenené do Užskej župy, v súčasnosti administratívne patrí do okresu Michalovce. Vznik osídlenia a sídelných štruktúr v území podmienil krajinný reliéf, klimatické a pôdne pomery. Vývoj sídelnej štruktúry formoval predovšetkým rozvoj poľnohospodárstva.

Mesto sa nachádza medzi Michalovcami, Trebišovom a Kráľovským Chlmcom, v Zemplínskom regióne, v Košickom kraji.

Mesto Veľké Kapušany je vymedzené katastrálnymi hranicami: v juhozápadnej časti s obcou Čičarovce, v severozápadnej časti s obcou Krišovská Liesková, v severnej časti s obcou Čierne Pole, Pavlovce nad Uhom a obcou Bajany, v severovýchodnej časti s obcou Maťovské Vojkovce, v západnej časti s obcou Budince, juhozápadnej časti s obcou Kapušianske Kľačany a v južnej časti s obcou Leles. Mesto má 1 mestskú časť: Veškovce.

Mesto Veľké Kapušany leží cca 30 km južne od mesta Michalovce. Z dopravného hľadiska mesto leží mimo hlavnú cestnú sieť, dopravne je napojené na cestnú sieť cestou č. II/552 – Košice – Oborín – Veľké Kapušany. V oblasti železničnej dopravy ležia Veľké Kapušany na hlavných celoštátnych dopravných systémoch zabezpečujúcich najmä vývoz a odvoz tovarov z a do Ukrajiny. Katastrálnym územím prechádza elektrifikovaná železničná trať.

1.2 História a súčasnosť mesta

Veľké Kapušany vznikli pravdepodobne v 11. – 12. storočí ako pohraničná strážna obec. Ich názov bol odvodený od cestnej brány /z maďarského kapu = brána/. Na podnet uhorských kráľov strážili túto bránu na križovatke ciest prevažne maďarskí strážcovia hraníc. Rovnaký názov mal aj brod v časti kapušianskeho chotára na dôležitej krajinskej ceste Leles – Veľké Kapušany – Užhorod.

Najstaršia písomná správa o Veľkých Kapušanoch, nazývaných v stredovekých listinách Copus, Egyházas Kapus, Kápolnás Kapus, Kys Kapus a Nagh Kapos je v listine kráľa Ondreja II. /1205-1235/ z roku 1214. Panovník v nej potvrdil právoplatnosť testamentu vacovského biskupa Boleslava /1188-1211/, ktorý daroval svoj hnutel'ný i nehnuteľný majetok rádu premonštrátov, Cirkvi sv. Kríža v Lelesi. Súčasťou tohto majetku boli aj obce Leles, Vysoká a Kapušany, uvedené v tejto listine ako Copus.

Veľké Kapušany boli do polovice 14. storočia kráľovským majetkom. Okolo roku 1344 začali o Veľké Kapušany bojovať humenský Drugethovia na jednej strane a leleský prepoš't Blažej na strane druhej.

V čase, keď boli Veľké Kapušany kráľovským majetkom udelil im kráľ Ladislav IV. v roku 1274 mestské výsady s právom slobodnej voľby richtára, plnou súdnou právomocou a vymedzením povinností ku kastelánovi hradu Nevické. V roku 1342 daroval panovník Karol Róbert hradné panstvo Nevické Drugethovcom spolu s časťou Veľkých Kapušian. Začiatkom 14. storočia už obyvatel'ov Veľkých Kapušian označovali ako mešťanov.

Dedina Čepel', ktorá je súčasťou Veľkých Kapušian, sa spomína v listine kráľoviča Štefana z roku 1263. Čepel' patril neskôr synovi Dionýza z Mokče a v druhej polovici 15. storočia Drugethovcom.

Vo Veľkých Kapušanoch existoval katolícky kostol už v druhej polovici 13. storočia. V roku 1284 v ňom vysluhoval služby Božie farár Martin a v tridsiatych rokoch 14. storočia v ňom pôsobili kňazi Ján a Beňadik. Bol zasvätený svätému Martinovi a nachádzal sa v tej časti Kapušian, ktorá patrila leleskému klášturu.

Reformovaní veriaci /kalvíni/ si postavili nový kostol v roku 1787.

O demografickom vývoji mestečka a jeho okolia poskytujú údaje daňové súpisy. Takýto súpis z roku 1427 udáva, že Kapušany odovzdali daň kráľovi od 229 port /porta = dom, dvor/, z toho 103 bolo Drugethovských a 126 leleského prepoš'tva. Veľké Kapušany vtedy tvorilo vyše 230 mešťianskych domov. Dedina Čepel' mala v roku 1427 26 port, Veškovce 7 port.

Ďalší súpis z roku 1599 uvádza vo Veľkých Kapušanoch okolo 70 obývaných domov, v Čepeli vyše dvadsať, kaštieľ Drugethovcov a hospodárske staviská. Po protihabsburských stavovských povstaniach je v súpise z roku 1715 vo Veľkých Kapušanoch iba 39 a v roku 1720 43 meštianskych domácností. V chotári mestečka boli vtedy aj vinice. V Malých Kapušanoch bolo v roku 1715 iba 9 daňovníkov a v roku 1720 13 sedliackych a želiarskych domov. Dedina Čepel bola úplne vyľudnená.

Kolonizačné vlny v 18. storočí, hlavne ruthénska kolonizácia, priniesla rast počtu obyvateľstva mesta a okolia. V roku 1828 mali Veľké Kapušany 56 meštianskych domov a 312 obyvateľov. Rovnaký počet mali vtedy aj Malé Kapušany. V Čepeli bolo 37 domov a 310 obyvateľov, vo Veškovciach 65 domov a 425 obyvateľov.

V Kapušanoch sa často konali aj zhromaždenia Uzskej župy, na ktorých prísažníci súdili hlavne lupičov a ich pomáhačov. Spor o kapušianske majetky medzi Drugethovcami a leleským kláštorom skončil dohodou roku 1400, podľa ktorej Drugethovci získali statok Kapus /Kapušany/ v chotári Egyházas Kapus. Ich vzájomné rozpory však pretrvávali aj naďalej. Malé Kapušany sú doložené roku 1464 a patrili premonštrátskemu kláštoru v Lelesi.

Po reformáciou prerušenom katolíckom živote bola rímskokatolícka fara opustená do roku 1807. V uvedenom roku prelát Andrej Zazius dostaval v Malých Kapušanoch, na počesť apoštolov sv. Júdu a Šimona, rímskokatolícky kostol pod patronátom jasovského prepošstva. Barokovo-klasicistický kostol reformovanej kresťanskej cirkvi bol postavený v roku 1787. V Malých Kapušanoch sa narodil v roku 1814 János Erdélyi /1814-1868/, vzdelanec, zberateľ ľudovej slovesnosti.

Od roku 1864 existujú údaje o rímskokatolíckej ľudovej škole v meste.

Ešte pred prvou svetovou vojnou bola od 1.11.1910 v prevádzke železničná trať Vojany – Veľké Kapušany – Maťovce. Až po vzniku Československej republiky bola 20.10.1921 slávnostne odovzdaná do prevádzky celá trať Vojany – Veľké Kapušany – Užhorod, ktorá mala značný národohospodársky význam.

Na návrh valného zhromaždenia Uzskej župy zo 7.5.1914 uložilo uhorské ministerstvo vnútra svojim nariadením, aby Veľké Kapušany, Malé Kapušany a Čepel sa združili v jednu obec, a bola dočasne pomenovaná ako Veľké Kapušany.

V súlade s ďalším návrhom valného zhromaždenia Uzskej župy z 21.5.1915 rozhodlo to isté ministerstvo, nariadením z 18.1.1916 číslo 190212/1916, o definitívnom názve novoutvorenej

združenej obce Nagy Kapos /Veľké Kapušany/. Tak bol stáročia trvajúci spoločný vývoj týchto obcí zavŕšený v jednom združenom mestskom celku.

Po vzniku predmníchovskej Československej republiky zostali Veľké Kapušany prevažne poľnohospodárskym mestečkom s výraznou väčšinou obyvateľstva maďarskej národnosti. Z 2004 obyvateľov bývajúcich v meste v roku 1920 bolo 148 československej, 1672 maďarskej, 337 židovskej, 5 ruskej a 2 inej národnosti.

Základné vzdelanie v meste poskytovali: štátna ľudová škola, rímskokatolícka škola a reformovaná ľudová škola. Štátna ľudová škola bola zriadená v roku 1884 v prenajatých priestoroch v roku 1907 bola postavená nová škola so štyrmi učebňami. Po prestavbe mala v roku 1939 osem tried, 7 vyučujúcich, 300 žiakov a riaditeľa Jánosa Szűcsa.

Po viedenskej arbitráži 2.11.1938 pripadli Veľké Kapušany horthyovskému Maďarsku. Jednotky 18. armády IV. ukrajinského frontu počas novembrového útoku vstúpili 23.11.1944 do Veľkých Kapušian. Mestečko sa vrátilo do obnovujúcej sa Československej republiky. Bezprostredne po oslobodení sa rodila nová štátna správa a samospráva. Do roku 1960 boli Veľké Kapušany okresným sídlom. V roku 1960 bola pričlenená k Veľkým Kapušanom poľnohospodárska obec Veškovce.

V povojnových rokoch zostali Veľké Kapušany prevažne poľnohospodárskym mestečkom s menšími remeselníckymi a priemyselnými prevádzkami. V roku 1949 vzniklo Jednotné roľnícke družstvo, ktorého časť neskôr prevzal Štátny majetok. Až v rokoch 1961-1966 bolo vybudované v blízkych Vojanoch veľké energetické centrum, ktoré významne ovplyvnilo aj rozvoj Veľkých Kapušian. Ich ďalšie napredovanie súviselo s odovzdaním východného úseku tranzitného plynovodu ZSSR – západná Európa a tamojšej kompresorovej stanice začiatkom roku 1973.

Ďalšie pracovné príležitosti priniesol závod Slovnaft, ktorý bol uvedený do skúšobnej prevádzky v roku 1974 a do trvalého výrobného režimu roku 1978. Elektrárne Vojany II. začali vyrábať elektrickú energiu v roku 1975.

Rozsiahlu investičnú výstavbu sprevádzala koncentrácia pracovných síl. Mesto Veľké Kapušany zaznamenalo najvýraznejší demografický vývoj v rokoch 1961-1991, keď sa počet jeho obyvateľov zvýšil z 3588 na 9421. Dnes Veľké Kapušany majú 9760 obyvateľov. Sú centrom regiónu Použie.

Perspektíva ekonomického rozvoja mesta Veľké Kapušany je vo využití polohy mesta priamo na hranici s Ukrajinou a využitia územia okolo Železničnej prekládkovej stanice v Maťovciach, kde mesto plánuje výstavbu priemyselnej zóny a logistického centra.

Rozvojové plány mesta Veľké Kapušany sú presne stanovené a vyžadujú značné finančné prostriedky. V tomto môžu mestu do značnej miery pomôcť aj fondy EÚ.

2. Samospráva

Mesto Veľké Kapušany je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky združujúci osoby, ktoré majú na jeho území trvalý pobyt. Územie mesta tvorí súbor katastrálnych území jeho jednotlivých častí a to:

- Čepel'
- Malé Kapušany
- Veľké Kapušany
- Veškovce

Mesto je právnickou osobou samostatne hospodáriacou s vlastným a zvereným majetkom a s vlastnými a zverenými finančnými zdrojmi.

Samosprávu mesta vykonávajú obyvatelia mesta:

- a) orgánmi mesta,
- b) hlasovaním obyvateľov mesta,
- c) verejným zhromaždením obyvateľov mesta.

2.1 Orgány mesta

Základnými orgánmi mesta Veľké Kapušany sú:

- mestské zastupiteľstvo
- primátor mesta

Mestské zastupiteľstvo

Mestské zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor mesta Veľké Kapušany zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi mesta Veľké Kapušany na funkčné obdobie štyroch rokov. Mestské zastupiteľstvo vo Veľkých Kapušanoch má 12 poslancov. Funkčné obdobie poslancov končí zložením sľubu poslancov novozvoleného mestského zastupiteľstva.

Primátor mesta

Predstaviteľom mesta a najvyšším výkonným orgánom mesta je primátor, ktorého volia obyvatelia mesta v priamych voľbách na štyri roky. Je štatutárnym orgánom mesta v majetkoprávných a pracovnoprávných vzťahoch a správnym orgánom v administratívno-právných vzťahoch.

Komisie mestského zastupiteľstva

Mestské zastupiteľstvo zriaďuje komisie ako svoje stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány. Komisie sú zložené z poslancov mestského zastupiteľstva a z ďalších osôb zvolených mestským zastupiteľstvom.

Mesto má vytvorené nasledovné stále komisie:

- finančná komisia
- komisia regionálneho rozvoja a podnikateľskej činnosti
- komisia životného prostredia a ochrany verejného poriadku
- komisia výstavby, územného plánovania a majetkoprávna
- komisia školstva, kultúry a mládeže
- komisia športu
- komisia zdravotná
- komisia sociálna, bytová a rómskej problematiky
- komisia verejného obstarávania a čerpania eurofondov
- komisia na ochranu verejného záujmu
- komisia pre styk s verejnosťou

2.2 Služby obyvateľom

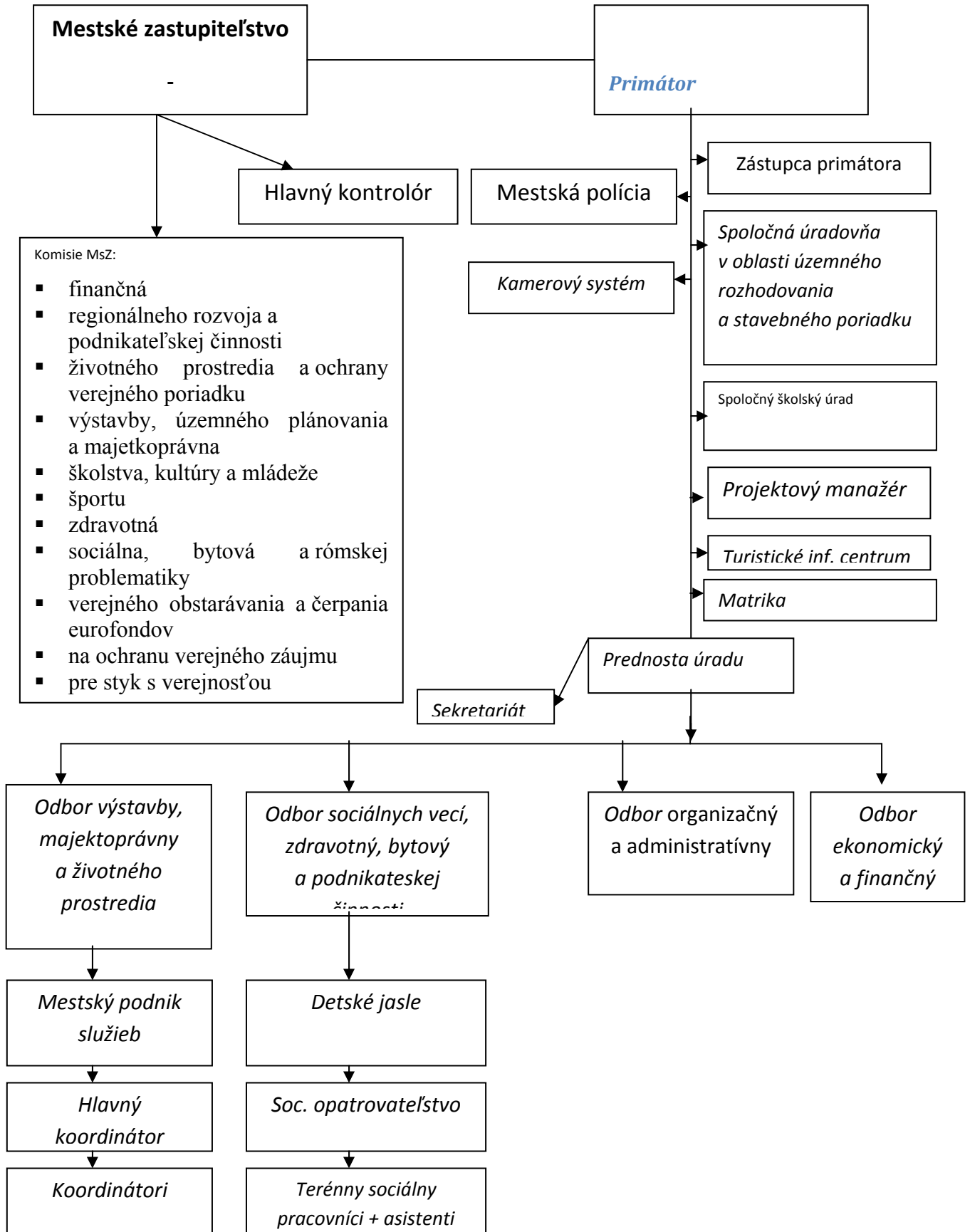
Mestský úrad Veľké Kapušany sa nachádza na adrese Tolstého 1. s odbormi:

Matričný úrad, Projektový manažér, Odbor ekonomický a finančný, odbor výstavby, majetkoprávny a životného prostredia, odbor organizačný a administratívny, odbor sociálnych vecí, zdravotný, bytový a podnikateľskej činnosti,

Spoločné úradovne Mestského úradu:

- Spoločná úradovňa v oblasti územného rozhodnutia a stavebného poriadku
- Spoločný školský úrad

2.3 Organizačná štruktúra orgánov mesta a odborov MsÚ Veľké Kapušany

2.4 Organizácie mesta

2.3.1 Mestská polícia

Mestská polícia (MsP) vo Veľkých Kapušanoch sa nachádza na ul. Zelená 61, je poriadkovým útvarom pôsobiacim pri zabezpečovaní mestských vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia mesta a plnení úloh vyplývajúcich zo všeobecne záväzných nariadení mesta z uznesení mestského zastupiteľstva a z rozhodnutí primátora mesta.

MsP vo Veľkých Kapušanoch zabezpečuje verejný poriadok a poskytuje služby obyvateľom mesta a iným osobám na území mesta v zmysle zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v platnom znení, najmä v nasledujúcich oblastiach: ochrana zdravia, majetku, ochrana pred priestupkami a inými asocálnymi prejavmi, ochrana pred trestnou činnosťou a prejavmi kriminality, čistota a kultúrna verejných priestranstiev, ochrana životného prostredia a verejnoprospešných zariadení, vzťahov medzi ľuďmi. MsP vo Veľkých Kapušanoch spolupracuje s inými zložkami pôsobiacimi v oblasti verejného poriadku, občianskeho spolunažívania, ochrany mládeže pred prejavmi výtržníctva, násilníctva, neúcty k spoločnému majetku, ochrany pred alkoholizmom a toxikomániou ako aj pri ochrane ďalších oprávnených záujmov, práv a požiadaviek občanov mesta.

Mestská polícia v roku 2006 mala vedených 5 príslušníkov MsP.

Celkový stav verejného poriadku a priestupkov v meste Veľké Kapušany za obdobie 2003-2006

Rok	Počet priestupkov	Uložené pokuty (v Sk)
2003	221	40 600,-
2004	204	39 500,-
2005	408	43 300,-
2006	243	47 800,-

Zdroj: Mestská polícia Veľké Kapušany

Najčastejšie priestupky

- priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky § 22 neuposluchnutím (nedodržiavaním) zákazového dopravného označenia
- priestupky proti verejnému poriadku podľa § 48 nerešpektovaním VZN mesta Veľkých Kapušian

- priestupky proti verejnému poriadku podľa § 47, a to rušením nočného klúdu, znečistením verejných priestranstiev atď.
- priestupky proti majetku podľa § 50
- priestupky proti občianskemu spolunažívaniu podľa § 49

MsP vo Veľkých Kapušanoch spolupracuje aj s OO PZ SR vo Veľkých Kapušanoch. Spolupráca spočíva v spoločnom zabezpečovaní verejného poriadku na verejných akciách organizovaných mestom, vykonávaní bezpečnostno- preventívnych akcií zameraných na záškolákov, podávanie alkoholických nápojov mladistvým a hrania na hracích automatoch, lustrácii majiteľov vozidiel, ktorí sa dopustili priestupku. Podozrenia z trestných činov sa podľa Zákona odstupujú bezodkladne na OO PZ SR vo Veľkých Kapušanoch.

2.3.2 Chránená dielňa - Kameraný monitorovací systém v meste Veľké Kapušany

V chránenej dielni pracuje 6 invalidných pracovníkov a slúži ako monitorovacie stredisko mesta Veľkých Kapušian. Umiestnená je v Centre voľného času na ul. Z. Fábryho a spustená do prevádzky bola v roku 2006. Umiestnenie kamier ovplyvnilo vyhodnotenie bezpečnostnej situácie v meste Veľké Kapušany, konzultácie s OO PZ. Kamera č. 1 je osadená na námestí I. Dobóa, kamera č. 2 monitoruje križovatku na ul. Zelenej, Hlavnej, Čepel' a Kúpeľnej. Uvedené zariadenia sa využívajú na monitorovanie verejného poriadku, dopravnej situácie, ochranu majetku mesta a občanov. Cieľom zriadenia monitorovacieho strediska bolo zabezpečiť občanom, návštevníkom mesta pocit bezpečia v uliciach mesta a to ako v denných, tak i v nočných hodinách. Je prostriedkom účinného boja proti kriminalite, predovšetkým jej presunu do okrajových častí mesta, zároveň slúži k zvýšeniu efektivity zásahu MsP.

2.3.3 Mestský podnik služieb

Mestský podnik služieb je pilotným projektom a vzniklo podporou Úradu vlády, úradu splnomocnenkyne pre rómsku komunitu. Je to organizácia, ktorá vznikla na zabezpečenie verejno-prospešných služieb a na zabezpečenie údržby mestského majetku. Medzi hlavné činnosti patrí poskytovanie služieb vo sfére stavebníctva, záhradníctva, stolárstva, zámočníctva, ako aj výroba vlastných výrobkov.

Prostredníctvom projektu sa zamestnalo 5 ľudí dlhodobu nezamestnaných. Prioritou mestského podniku služieb nie je vytváranie zisku pre zisk, ako u podnikateľských subjektov, ale vytváranie zisku za účelom tvorby ďalšieho pracovného miesta, verejnej práce a rozvoja mesta.

2.3.4 Mestská knižnica

Mestská knižnica je verejnou knižnicou, ktorá zabezpečuje slobodný prístup k informáciám, napomáha uspokojovať kultúrne, informačné a vzdelávacie potreby, podporuje celoživotné vzdelávanie a duchovný rozvoj občanov. Svoje úlohy si plní poskytovaním knižnično-informačných služieb z vlastných knižničných fondov.

2.3.5 Turistické informačné centrum

Turistické informačné centrum sa nachádza na ulici Hlavnej č. 32. Rekonštrukcia budovy bola financovaná z programu INTERREG IIIA. Slávnostné odovzdanie budovy bola v auguste 2007. Cieľom TIC je napomáhať, vylepšovať rozvoj cestovného ruchu v meste Veľké Kapušany a v oblasti Dolného Zemplína.

2.4 Dokumenty mesta

2.4.1 Základná legislatíva

Samospráva mesta Veľké Kapušany funguje na základe viacerých zákonov. K najzákladnejším patria:

- *Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení*
- *Zákon SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí*
- *Štatút mesta Veľké Kapušany*

Obce a mestá na Slovensku sa od roku 1990 rozvíjajú v duchu zákona o obecnom zriadení. Podľa mnohých odborníkov, ktorí detailne poznajú normy v oblasti obecného zriadenia, patrí práve slovenský zákon medzi najprogresívnejšie. Zákon striktne rozlišuje štátnu správu a samosprávu, ktorej umožnil pomerne vysoký stupeň nezávislosti. Okrem toho určuje, že starostovia a primátori obcí a miest na Slovensku sú volení priamo občanmi.

Zákon o majetku obcí ustanovuje, ktoré veci prechádzajú z majetku Slovenskej republiky do vlastníctva miest a obcí a upravuje ich majetkové hospodárenie a postavenie.

Štatút mesta Veľké Kapušany upravuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi najmä postavenie a pôsobnosť mesta, práva a povinnosti obyvateľov mesta, základné zásady hospodárenia a financovania, nakladania s majetkom mesta, ďalej postavenie a pôsobnosť mestského zastupiteľstva, primátora a ďalších orgánov mestskej samosprávy, ich vnútornú štruktúru, del'bu práce medzi nimi, formy a metódy ich práce, rieši tiež širšie vzťahy mesta, symboly mesta, udeľovanie čestného občianstva, cien mesta a odmien. Štatút mesta Veľké Kapušany je základným normatívno-právnym a organizačným predpisom mesta.

2.4.2 Smernice mesta

Smernice upravujú vzťah mesta navonok. K najpoužívanejším smerniciam patrí:

- Rokovací poriadok mestského zastupiteľstva

2.4.3 Všeobecné záväzné nariadenia

Vo veciach územnej samosprávy a prenesenej štátnej správy mesta môže vydávať všeobecne záväzné nariadenia. Tieto nariadenia majú na území mesta silu zákona, z čoho vyplýva, že sú záväzné pre všetkých obyvateľov mesta, osoby podnikajúce na území mesta ako aj pre všetky osoby nachádzajúce sa na území mesta.

[Všeobecne záväzné nariadenie o používaní a ochrane symbolov mesta Veľké Kapušany](#) - stanovuje kto a za akých podmienok môže použiť a používať symboly mesta, kto zodpovedá za ich použitie a ochranu, stanovuje dohľad nad dodržiavaním nariadenia a určuje pokuty za nesprávne a neoprávnené použitie symbolov.

[Všeobecne záväzné nariadenie č. 67 /2004 o miestnych daniach na území mesta Veľké Kapušany](#) - upravuje podrobne podmienky ukladania miestnych daní na území mesta Veľké Kapušany. Mesto Veľké Kapušany na svojom území ukladá tieto miestne dane:

- a/ daň z nehnuteľností,
- b/ daň za psa,
- c/ daň za užívanie verejného priestranstva,
- d/ daň za ubytovanie,
- e/ daň za predajné automaty,
- f/ daň za nevýherné hracie prístroje

[Všeobecne záväzné nariadenie č. 66/2004 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady na území mesta Veľké Kapušany](#) - upravuje podrobne podmienky ukladania miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady na území mesta Veľké Kapušany

2.4.4 Koncepcie rozvoja mesta

Koncepcia rozvoja školstva mesta Veľké Kapušany na obdobie 2006-2010 – koncepcia sa skladá zo štyroch hlavných častí: z demografického vývoja, z analýzy jestvujúceho stavu, z charakteristiky škôl a zo záverov a opatrení. Koncepcia nemá ambíciu v krátkom čase vyriešiť problémy školstva v meste, ale skôr poukázať na momentálny stav.

Koncepcia rozvoja mesta Veľké Kapušany v tepelnej energetike – je spracovaná na základe zákona č. 657/2004 Z.z. zo dňa 26.10.2004 o tepelnej energetike v súlade s „Metodickým usmernením Ministerstva hospodárstva SR zo dňa 15.4.2005, č. 952/2005-200, ktorým sa určuje postup pre tvorbu koncepcie rozvoja obcí v oblasti tepelnej energetiky“. Koncepcia navrhuje riešenia rozvoja zásobovania teplom na území mesta na obdobie niekoľkých rokov.

Marketingový komunikačný plán – poskytuje vedeniu mesta Veľké Kapušany jednak všeobecný prehľad o problematike komunikácie samospráv so svojimi cieľovými skupinami a taktiež cieľom marketingového plánu je navrhnuť konkrétne nástroje komunikácie pre podmienky mesta.

Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v regióne Použie – poskytuje analýzu stavu kultúrnych hodnôt a prírodných krás Použia, návrh na jednotlivé rozvojové osi cestovného ruchu v období 2007-2013 spolu s konkrétnymi opatreniami a možnosťami ich financovania.

2.4.5 Rozpočet

Základom finančného hospodárenia mesta Veľké Kapušany je rozpočet mesta zostavovaný v zmysle zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Mesto zostavuje viacročný rozpočet (§ 9), ktorý je schválený Mestským zastupiteľstvom vo Veľkých Kapušanoch. Mestské zastupiteľstvo schvaľuje tiež jeho zmeny, kontroluje jeho čerpanie a schvaľuje záverečný účet mesta.

II. PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA

VÍZIA MESTA VEĽKÉ KAPUŠANY

1. Kapitola:

HOSPODÁRSKY ROZVOJ

1. Priemysel

1.1 Hospodársky potenciál

Slovenské elektrárne, a.s. Závod Elektrárne Vojany a Eustream a.s. Veľké Kapušany zohrali rozhodujúcu úlohu pri rozvoji mesta Veľké Kapušany. Žiaľ, transformácia týchto podnikov a strata výrobného programu v prípade Slovnaftu Vojany zapríčinila útlm rozvojových impulzov a zdrojov, znižovanie počtu zamestnancov a následný rast nezamestnanosti.

Okrem spomínaného priemyslu je mesto a okolie významným centrom pestovania zeleniny, kde dôležitú úlohu zohráva Agroprodukta Veľké Kapušany, ktorá vyváža svoje produkty /kvety a zeleninu/ do zahraničia a dováža hnojivá. Domáci pestovatelia ponúkajú svoje produkty regionálne.

Zemepisná poloha mesta zabezpečuje vhodné podmienky na vytvorenie maďarsko-slovensko-ukrajinsko hospodárskych vzťahov. Vzhľadom na to, že v blízkosti mesta sa nachádza jedna z najdôležitejších železničných prekládok Slovenska (Maťovské Vojkovce) mesto je významné aj z logistického hľadiska. Mesto má významné ľudské zdroje hlavne v súvislosti poľnohospodárskeho a energetického odborného vzdelania

1.1.1 Regionálny hrubý domáci produkt

Komplexný ukazovateľ ekonomickej výkonnosti hrubý domáci produkt (HDP) je sledovaný štatistickým úradom iba po úroveň samosprávnych krajov.

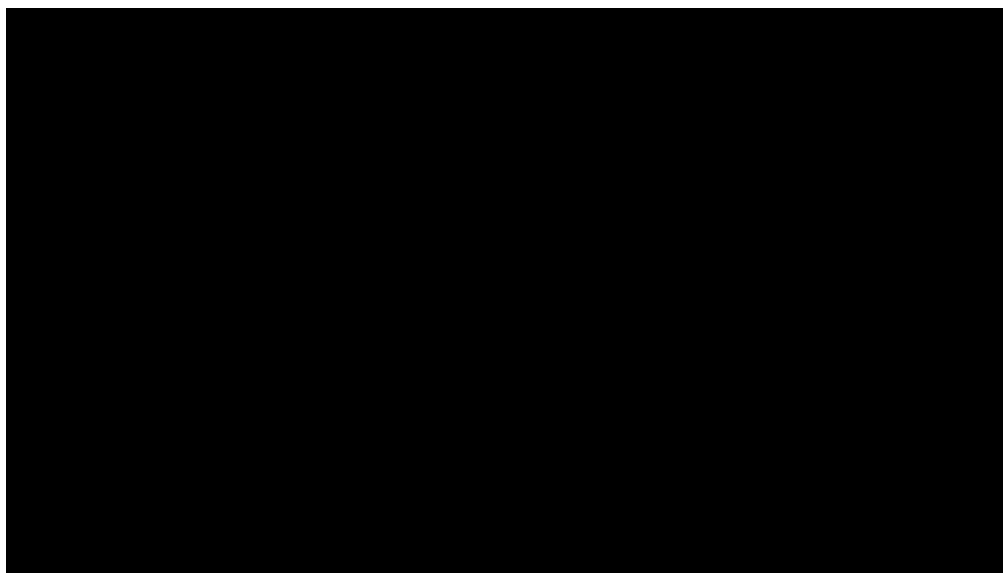
Hrubý domáci produkt v trhových cenách je konečným výsledkom výrobnéj činnosti rezidentských výrobných jednotiek vytvorené za bežné účtovné obdobie.

Regionálny hrubý domáci produkt je vypočítaný ako súčet pridaných hodnôt za odvetvia v kraji a daní na produkty znížených o subvencie na produkty.

Regionálny hrubý domáci produkt

Regióny	2001			2002			2003		
	mil. Sk	Podiel na SR v %	Index rastu	mil. Sk	Podiel na SR v %	Index rastu	mil. Sk	Podiel na SR v %	Index rastu
Bratislavský kraj	255 942	25,3	109,1	283 865	25,8	110,9	307 390	25,6	108,3
Trnavský kraj	103 744	10,3	102,6	111 216	10,1	107,2	128 065	10,6	115,1
Trenčiansky kraj	105 100	10,4	107,8	111 824	10,2	106,4	121 796	10,1	108,9
Nitriansky kraj	112 522	11,1	103,5	121 821	11,0	108,3	136 988	11,4	112,5
Žilinský kraj	105 773	10,5	108,6	114 795	10,4	108,5	123 433	10,3	107,5
Banskobystrický kraj	104 455	10,3	110,1	116 034	10,5	111,1	125 834	10,5	108,4
Prešovský kraj	89 449	8,9	109,1	99 680	9,1	111,4	107 077	8,9	107,4
Košický kraj	132 854	13,2	112,8	141 404	12,9	106,4	152 104	12,6	107,6
SR spolu	1 009 839	100,0	108,1	1 100 639	100,0	109,0	1 202 687	100,0	109,3

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

Košický kraj je z hľadiska sily ekonomického potenciálu druhým najvýznamnejším krajom Slovenskej republiky. V roku 2003 sa v kraji vyprodukoval hrubý domáci produkt v objeme 152 mld Sk, ktorým sa kraj na objeme HDP SR podieľa 12,6%.

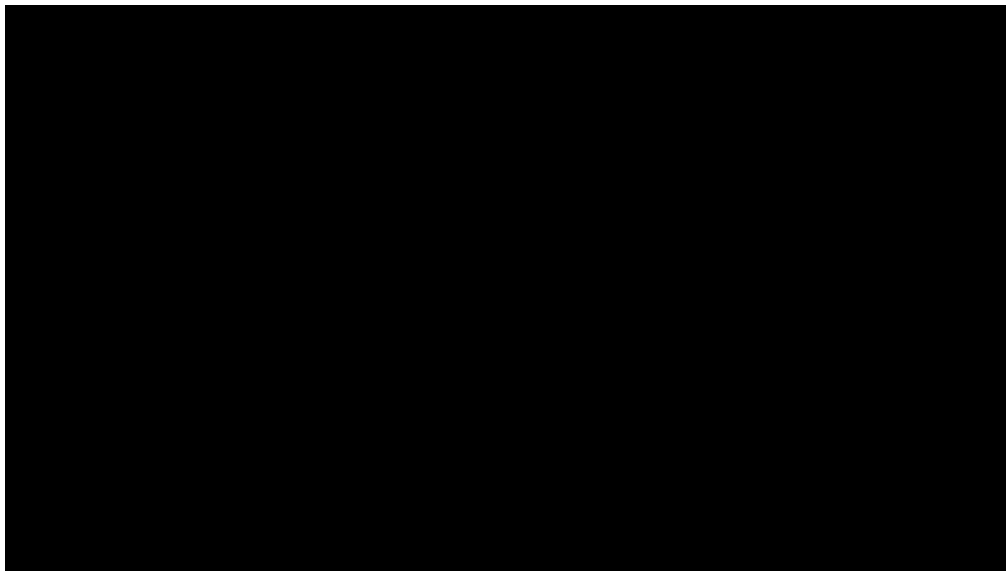
1.1.2 Regionálny HDP na obyvateľa

Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa je podielom dvoch ukazovateľov – regionálneho hrubého domáceho produktu (v ktorom sa uplatňuje kritérium zostavovania podľa miesta pracoviska) a priemerného počtu obyvateľstva trvalo bývajúceho v danom regióne.

Regionálny HDP na obyvateľa

Regióny	2001			2002			2003		
	mil. Sk	Podiel na SR v %	Index rastu	mil. Sk	Podiel na SR v %	Index rastu	mil. Sk	Podiel na SR v %	Index rastu
Bratislavský kraj	427 282	227,6	112,3	469 709	230,5	109,9	512 487	229,2	109,1
Trnavský kraj	188 283	100,3	102,6	201 189	98,7	106,9	232 212	103,8	115,4
Trenčiansky kraj	173 432	92,4	108,3	184 785	90,6	106,5	202 050	90,4	109,3
Nitriansky kraj	157 815	84,1	103,7	169 273	83,0	107,3	192 832	86,2	113,9
Žilinský kraj	152 851	81,4	108,8	163 483	80,2	107,0	178 037	79,6	108,9
Banskobystrický kraj	157 787	84,1	110,1	174 988	85,9	110,9	190 802	85,3	109,0
Prešovský kraj	113 277	60,3	108,6	125 028	61,3	110,4	134 858	60,3	107,9
Košický kraj	173 439	92,4	112,8	184 342	90,4	106,3	197 949	88,5	107,4
SR spolu	187 702	100,0	108,5	203 797	100,0	108,6	223 564	100,0	109,7

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

1.3 Ekonomické subjekty

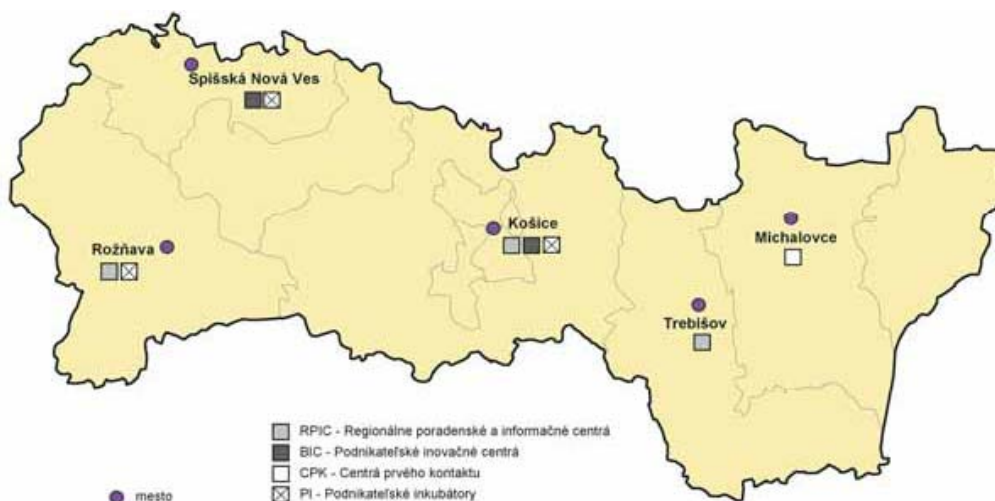
V okrese Michalovce bolo k 31.12.2004 evidovaných 6 038 ekonomicky aktívnych subjektov. Najväčší podiel z celkového počtu subjektov tvorili fyzické osoby (75,4 %), podiel organizácií orientovaných na tvorbu zisku bol 13,5 % a neziskových organizácií 11 %.

Organizačná štruktúra ekonomiky v okrese Michalovce k 31.12.2004

Organizačné subjekty	počet	Počet v meste VK K 31.12.2002	Počet v meste VK k 1.3.2008
Podniky	815	42	96
Neziskové organizácie	666	42	60
Združenia miest a obcí			2
Fyzické osoby - podnikatelia	4 557	344	123
z toho:			
živnostníci	3 851	302	97
slobodné povolania	294	27	-
samostatne hosp. roľníci	269	15	26
Organizačné subjekty spolu	6 038	428	281

Zdroj: Analýza investičného prostredia KSK, www.minv.gov.sk - registre

Podľa informácií, ktoré boli zistené 22% hospodárskych subjektov nie sú orientované na tvorbu zisku, 34,5% sú živnostníci. Podiel živnostníkov na počte hospodárskych jednotiek je signifikantne menší v porovnaní s údajmi okresu. (Okresné dáta sú: 63,8% sú živnostníci na počte hospodárskych jednotiek.) V živnostenskom registri je vedených 244 fyzických osôb, z ktorých ale 147 ukončil svoju činnosť, resp. je v konkurze alebo v likvidácii. Na nasledujúcom obrázku môžete vidieť rozmiestnenie podporných centier pre rozvoj malého podnikania.

Obrázok č. 1

Z 54 samostatne hospodáriacich roľníkov ukončil svoju činnosť do roku 2005 28 subjektov. Odvtedy ich počet nie je sledovaný na mestskom úrade, len na krajskom štatistickom úrade.

V roku 2005 bolo zaregistrované združenie mesta a obcí East Park – Park Východ. Je to samosprávne združenie mesta Veľké Kapušany a obcí: Kapušianske Kľačany, Budince, Maťovské Vojkovce.

Ďalším združením na podporu rozvoja regiónu je Združenie mesta a obcí Použia (ZMOP), ktoré bolo zaregistrované v roku 2007. Združenie sa zakladalo, ako základná akčná skupina pre realizáciu programu Leader, za predpokladu, že sa postupne doplní o ďalšie sektory potrebné pre výkon práce miestnej akčnej skupiny.

1.2 Priemyselný park

Územný plán mesta Veľké Kapušany navrhuje 2 zóny na vytvorenie priemyselného parku:

Priemyselný park	Zamestnanec/ha	Počet zamestnancov
Východná a severovýchodná časť – celková plocha 70 ha, (max 2 podlažia/kapacita 3000 m ³ , predpokladaná zastavanosť územia je 60%)	400/ha	1800
Južná časť – celková plocha 70 ha, (max. 2 podlažia/kapacita 3000 m ³ , predpokladaná zastavanosť územia je 60%)	400/ha	1800
Spolu	-	3600

Priemyselný park s navrhovaným výrobným programom, ktorý je elektrotechnický, stavebný, strojársky, skladovací.

V roku 2005 bolo vytvorené združenie s názvom Združenie mesta a obcí EAST PARK- PARK VÝCHOD, ktorého hlavným cieľom je vytvoriť podmienky pre hospodársky rast Mikroregiónu (cca. 15.000 obyvateľov), znížiť mieru nezamestnanosti a znížiť migráciu kvalifikovanej pracovnej sily z mikroregiónu.

Zakladateľmi združenia sú mesto Veľké Kapušany, obec Kapušianske Kľačany, Maťovské Vojkovce a Budince.

1.2.1 Charakteristika priemyselnej zóny vo Veľkých Kapušanoch.

Investície budúcej priemyselnej zóny charakterizujú tri hlavné smery:

1. Podnik pre spracovanie zeleniny a ovocia, chladiareň
2. Biomasa – produkcia, spracovanie
3. Montážny podnik elektrotechnického charakteru, výrobná hala

Štúdia uskutočniteľnosti s názvom Priemyselný a Logistický Park mesta Veľké Kapušany a mikroregiónu, ktorý bol vypracovaný z poverenia Združenia mesta a obcí EAST PARK – PARK VÝCHOD Združením maďarských vedecko-technologických a priemyselných parkov, Zemplínskou regionálnou nadáciou na podporu rozvoja podnikania /ZRVA/. Uvedená štúdia uskutočniteľnosti rieši lokalitu vo východnej a severovýchodnej časti mesta v blízkosti ŽSR. Obsahom sú ciele, úlohy spojené s ochranou životného prostredia, možnosti a plány dovozu kapitálu, štruktúry a otázky prevádzkovania Priemyselného a Logistického Parku mesta Veľké Kapušany, plánovanie investície v Priemyselnom a Logistickom Parku vo Veľkých Kapušanoch, koncepciu marketingu pre podporu vzniku priemyselného Parku, podnikateľský plán a výpočet návratnosti nákladov.

1.2.2 Technická infraštruktúra priemyselného parku

Štúdia uskutočniteľnosti navrhuje 2 alternatívy technickej štruktúry priemyselného parku a podľa ÚZP mesta Veľké Kapušany sú navrhované do východnej časti mesta.

Alternatíva č. 1

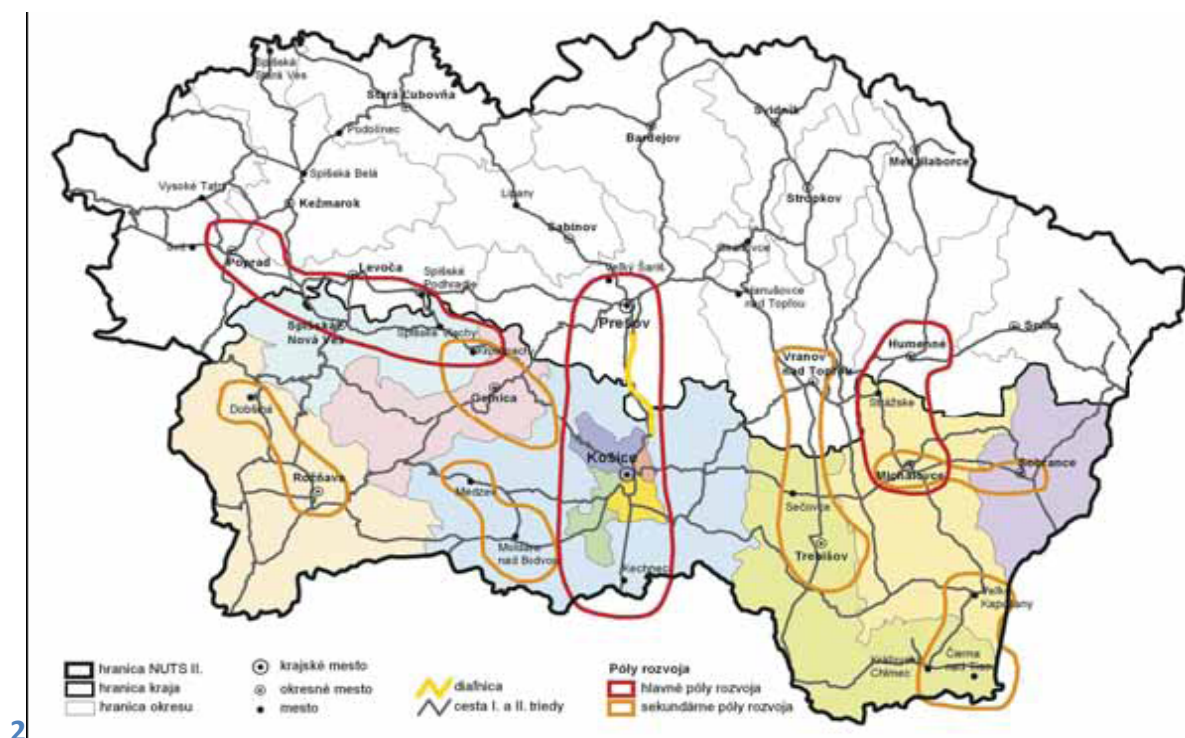
Napojenie všetkých inžinierskych sietí (elektrická energia, pitná voda, zemný plyn, kanalizácia, telekomunikačné vedenie) pre navrhovaný priemyselný park od ulice Veškovskej č. parcely 3-459 reg. EKN pri ceste II. triedy II/555 Veľké Kapušany – Michalovce v katastrálnom území Veľké Kapušany. Bod napojenia je cca 100 m. Na predmetnom pozemku uvažujeme s realizáciou studne pre potreby úžitkovej vody pre technické účely.

Alternatíva č. 2

Napojenie všetkých inžinierskych sietí (elektrická energia, pitná voda, zemný plyn, kanalizácia, telekomunikačné vedenie) pre navrhovaný priemyselný park od ulice Zelenej č. parcely 5698 registra EKN pred nehnuteľnosťou bývalých Štátnych lesov SR pred parcelou CKN č. 330/4 v katastrálnom území Veľké Kapušany. Prístupové komunikácie k priemyselnému parku navrhujeme riešiť z cesty II. triedy II/255 Veľké Kapušany – Michalovce z ulice Zelenej dĺžky 400 m.

Na nasledujúcom obrázku môžete vidieť hlavné a sekundárne póly rozvoja priemyselných parkov navrhované KSK v roku 2005. S Veľkými Kapušanmi sú rátané v sekundárnom póle rastu s predĺžením na Čierne pole a prepojenie na železničné hraničné priechody.

Obrázok č.

2

V roku 2005 stav priemyselných parkov a navrhovaných priemyselných parkov:

Obrázok č. 3

1.3 Tabuľka SWOT v oblasti hospodárstva

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - relatívne lacná pracovná sila - v územnom pláne určené plochy pre záujemcov o investovanie - relatívne dobrá dopravná dostupnosť - výhodná geografická pozícia (Ukrajinská hranica – železničná prekládková stanica) - SHENGENská hranica 	<ul style="list-style-type: none"> - nižší podiel malých podnikateľov na hospodárskej produkcii - nízka úroveň marketingu a propagácie - sťažený prístup malých a začínajúcich podnikateľov k bankovým finančným zdrojom - nedoriešené vlastnícke vzťahy a málo rozvinutý trh s pôdou - zníženie počtu pracovníkov vo veľkých závodoch - nízka kúpna sila pre rozvoj malého podnikania

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - výstavba logistického a priemyselného parku v blízkosti mesta - rast záujmu zahraničných investorov o región - podpora rozvojových investícií - znižovanie daňového a odvodového zaťaženia - zvyšovanie flexibility trhu práce - zlepšenie prístupu malého a stredného podnikania k finančným zdrojom - vzdelávacie aktivity na podporu rozvoja malého podnikania - vytvorenie centra prvého kontaktu - možnosti cezhraničnej spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná podpora malého a stredného podnikania zo strany štátu - administratívna náročnosť a byrokracia pri podnikaní - nedostatočný rast konkurencieschopnosti - odliv odborníkov v dôsledku nedostatku možností uplatniť sa - nedostatok investičného kapitálu - nízka podpora pripravovanému priemyselnému parku - nekalá hospodárska súťaž

1.4 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti hospodárstva

1.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti hospodárstva

- ✓ investori nepoznajú možnosti regiónu
- ✓ absencia rýchlostných komunikácií
- ✓ kvalifikačná štruktúra je neadekvátne potrebám investorov
- ✓ zdravotné, sociálne, kultúrne a športové podmienky života v meste nezodpovedajú požadovaným štandardom investorov
- ✓ zlá propagácia regiónu, vrátane prehľadu o možnostiach investovania
- ✓ nevysporiadané vlastnícke vzťahy pozemkov určené na výstavbu priemyselného parku
- ✓ chýba odborná a inštitucionálna kapacita pre získavanie investorov
- ✓ nedostatočná technická infraštruktúra pre investície
- ✓ nedostatočné rozvinuté obchodné kontakty s cezhraničnými regiónmi
- ✓ obtiažny prístup podnikateľov k úverovým zdrojom
- ✓ nedostatočná podpora živnostníkov a malých podnikateľov
- ✓ administratívna náročnosť pri podnikaní
- ✓ neúspešné transformácie firiem s následným prepúšťaním zamestnancov

- ✓ nesúlad výstupov vzdelávania s potrebami hospodárskeho rozvoja

1.4.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti hospodárstva

- ✓ vybudovanie logistického a priemyselného parku v blízkosti mesta
- ✓ rozvoj kvalitného obchodu a služieb poskytnutím priestorov podnikateľom s rôznym zameraním obchodných aktivít , požadovaných obyvateľmi
- ✓ intenzívna cielená propagácia nehnuteľností, ktoré sú vhodné na prenájom, prestavbu a podnikanie
- ✓ aktívna spolupráca samosprávy a podnikateľských subjektov pôsobiach na území mesta
- ✓ podpora podnikania úľavami, daňovými a obvodovými zvýhodneniami a pod.

1.4.3 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategický cieľ: Hospodársky rozvoj

Strategický cieľ č. 1.

Zvýšiť prílev zahraničného a domáceho kapitálu

Opatrenia:

- 1.1 Zlepšiť propagáciu mesta a regiónu, vrátane prehľadu o možnostiach investovania
- 1.2 Vytvoriť odborné zázemie pre komunikáciu a jednanie s investormi
- 1.3 Rozvinúť obchodné kontakty s cezhraničnými regiónmi
- 1.4 Vytvoriť územno-technické podmienky na realizáciu nových investícií
- 1.5 Zlepšiť zdravotné, sociálne, kultúrne a športové podmienky tak, aby zodpovedali požadovaným štandardom investorov
- 1.6 Pripraviť systém podpory flexibilnej rekvalifikácie disponibilných ľudských zdrojov podľa potrieb investorov

Strategický cieľ č. 2

Zlepšiť získavanie a využívanie externých zdrojov na rozvoj mesta

Opatrenia:

2.1 Vytvoriť odborné kapacity pre získavanie informácií o možnostiach financovania projektových zámerov, vypracovanie a realizáciu projektov, vyhľadávanie partnerov a pod.

2.2 Intenzívnejšie presadzovať rozvojové priority mesta na regionálnej a národnej úrovni

Strategický cieľ č. 3

Podporiť malé a stredné podnikanie v meste

Opatrenia:

3.1 Podporovať podnikateľské aktivity

3.2 Zriadiť komoru podnikateľov s cieľom rozvoja malého a stredného podnikania

3.3 Podporovať rozvoj informačných technológií

3.4 Zlepšiť kvalitu a dostupnosť poradensko-informačných služieb pre malé a stredné podnikanie

3.5 Spracovať databázy zdrojov podporných nástrojov pre podnikanie

Strategický cieľ č. 4

Priemyselný park

Opatrenia:

4.1 Vybudovanie Logistického a priemyselného parku

Financovanie:

MH SR   OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
opatrenie č. 1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov

MPSVR SR   OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia

Opatrenie č. 1.2 Podpora tvorby a udržovania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania – Spoločná schéma podpory pre začínajúcich podnikateľov

2. Služby

2.1 Marketing a média

Táto podkapitola sa vypracovala, aby boli zistené predpoklady na rozvoj komunikačnej a marketingovej stratégie mesta, miera a úroveň spracovania podkladov pre rozvoj turizmu, ďalej, aby sa zistil stav a efektivita doterajších komunikačných kanálov používaných v meste, ich trendy a definoval sa cieľ pre ďalšie obdobie rozvoja mesta.

Účastníkmi sektora môžu byť:

- Verejná správa	<i>priamo koordinované zdroje</i>
- Súkromný sektor:	<i>nepriame zdroje</i>
podnikateľská sféra	
mimovládny sektor	
fyzické osoby - občania	

Priamo koordinované zdroje sú priamo riadené mestským úradom, nepriame zdroje môžu byť len usmerňované marketingovými prostriedkami (dotácie, súťaže, uznávania, atď.), aby naplňal ciele rozvoja mesta za predpokladu spolupráce medzi sektormi.

2.1.1 Marketing

Marketing je prostriedok, ktorý umožňuje komunikáciu rozvojových plánov mesta v smere k obyvateľom, partnerom, možným investorom, donorum a sponzorom, a ako aj špeciálnej skupine, ktorú treba pritiahnuť do mesta: turisti. Je to nástroj, ktorý môže napomôcť k realizácii opatrení v ostatných oblastiach hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Niektoré samosprávy vôbec alebo ak áno, tak neuvedomele využívajú marketing územia.

V roku 2006 bola vypracovaná Marketingová stratégia mesta Veľké Kapušany.

2.1.2 Média

Krátka história tlačených materiálov o meste

Na začiatku 20. storočia vo Veľkých Kapušanoch ešte fungovala súkromná tlačiareň, ktorá vykonávala edičné služby až do začiatku druhej svetovej vojny. (Helmann Vilmos, 1931) Vydávala medzi inými aj publikácie o regióne, monografie, ktoré písali väčšinou kňazi a ich financovanie bolo zabezpečené cirkvou. Bola to dôležitá činnosť pre zviditeľnenie mesta a zdokladovanie života mesta.

V r. 1931 bola vydaná publikácia s V. Helmannom: Ungi református egyházmegye története, ktorá spracovala život na našom území v tridsiatich rokoch 20. storočia.

V súčasnosti technickým rozvojom sa tlačiarenské práce a služby sa značne zmenili. V dnešnej dobe tu nachádzame sektor súkromný v podobe: podnikateľský sektor v odboroch grafickej úpravy, webová grafika. Vydavateľstvá resp. malé súkromné tlačiarne nie sú zastúpené. Financovanie vydávania publikácií o regióne, konkrétne o meste sa vykonávajú prostredníctvom projektov a vlastných zdrojov:

- Mestský úrad – 4 brožúry, mestské noviny COPUS
- Mestské kultúrne stredisko - brožúry
- Mimovládne organizácie - brožúry
- Fyzické osoby (nepodnikatelia) - knihy
- Diplomové práce – pre verejnosť nie sú dostupné

Všetky tieto publikácie sú vydávané v limitovaných edíciách, okrem kníh a mestských novín sú používané pre vlastné vnútorné potreby.

Doteraz vydané publikácie o meste:

Knihy

Knihy o meste vydávajú väčšinou fyzické osoby (nepodnikatelia) s podporou MK SR, VÚC, mesta a/alebo iných zdrojov.

- 2007: Mgr. Dejen Emma: Jeles Nagykaposiak - vydaná fyzickou osobou (nepodnikateľ) s podporou viacerých donorov, dostupná v limitovanej edícii v predajni kníh v maďarskom jazyku
- 2005 Géczi Lajos: Nagykapos krónikája od roku 1918 – vydaná fyzickou osobou s podporou MK SR, v maďarskom jazyku

- D.Varga László: Népi foglalkozások és mesterségek az Ung vidéken, v limitovanej edícii, vydané v maďarskom jazyku

Brožúry o meste

Dvojazyčné publikácie slúžiace na reprezentačné účely mesta, inštitúciu alebo organizáciu, ktorá danú publikáciu vydala. Nie je to voľno predajné. Ich dostupnosť je obmedzená. Boli vydané v limitovaných edíciách väčšinou pre vnútornú potrebu. Posledná takáto publikácia bola vydaná v roku: 2006

Prvá publikácia o meste v novej ére bola vydaná ešte pred rokom 1989, druhá publikácia v roku 1997.

Najnovšia publikácia je obrázková publikácia o Dolnom Zemplíne, v ktorej je zahrnuté aj mesto Veľké Kapušany svojimi kultúrnymi hodnotami. Má názov: Brány Zemlína.

O meste neboli vydané žiadne **elektronické publikácie**.

Noviny COPUS

Noviny COPUS sú mestské noviny, vydávané Mestským úradom Veľké Kapušany. Noviny sú bezplatné. Vydávajú sa v množstve: 1000 kusov, na 14 stranách. Noviny sú dvojazyčné, 50%-50% slovenské a maďarské. Obal novín je farebný, vnútorné listy sú čierno-biele. Podľa plánov vychádza 10 krát ročne.

Webová stránka mesta

Mesto Veľké Kapušany má webovú stránku. Z technickej stránky je upravovaná súkromnou firmou, obsahovo dotváraná pracovníkmi mestského úradu. Prešla grafickou úpravou a bola spustená v marci 2008.

Webová stránka je hodnotná len vtedy, ak je stále obnovená a dotváraná novinkami, správami. Nakoľko predstavuje priami kontakt s občanmi, tak isto ako mestské noviny, má naplňovať strategické ciele marketingu mesta.

Tlačené a elektronické publikácie a nimi pozbierané a spracované údaje môžu slúžiť ako podklady:

- pre budovanie komunity a organizovanie spoločenského života v meste
- pri projektoch o ktoré sa uchádza mesto, jeho inštitúcie, alebo tu pôsobiace organizácie

- pre rozvoj vo všetkých sektoroch hospodárstva
- Prostriedky zviditeľnenia mesta – reprezentačné materiály
- na možné smery rozvoja cezhraničnej spolupráce a medzinárodných partnerstiev
- pre rozvoj medzinárodných vzťahov mesta i jeho obyvateľov
- pre PR

Ich prednosti:

- môže sa publikovať väčšie množstvo informácií
- dlhotrvajúca hodnota
- môže sa reprodukovať
- predstavuje vysoko kvalitný marketingový prostriedok (tlačená publikácia)
- rýchlo dostupná (elektronická publikácia) a možnosť rýchlej novelizácii

Slabá stránka:

- nákladnosť vydávania publikácií
- dostupnosť len v limitovanom počte
- kvalita vydávaných publikácií vo veľkej miere závisí od grafických pracovníkov dostupných tlačiarň resp. pracovníkov úradu

Verejný rozhlas

Verejný rozhlas sa vo veľkej miere využíva na informačné a reklamné účely. Mestský úrad používa tento kanál v prípade nutnej rýchlej informovanosti obyvateľov : napríklad pri odstavení elektriny, vody, informuje o kultúrnych podujatiach, využíva sa pri oznámeniach termínov pohrebov zosnulých občanov mesta.

Ak podnikatelia zaplatia za službu, kanál je využívaný na reklamné účely. S verejným rozhlasom môžu pracovať len na to poverené osoby. Rozhlas je využívaný v pracovných dňoch a v dňoch pracovného pokoja.

Rozvod miestneho rozhlasu je prevedený na oceľových stĺpoch. Ústredňa rozhlasu je situovaná v budove mestského úradu.

Rozhlas bol inštalovaný v 1970-tich rokoch. Počet rozhlasov v meste je 106 a 7 rozhlasov je umiestnených v mestskej časti Veškovce. Tieto dve časti nie sú vzájomne prepojené. V mestskej časti dĺžka ciest je 14 km vo Veškovciach približne 2 km. Dĺžka vedenia rozhlasu v mestskej časti je celkom 8 km, vo Veškovciach približne 1,5 km. Vzdialenosť medzi mestom a Veškovcami je 2 km. Tu nie sú umiestnené stĺpy pre rozhlas.

V roku 1992, po ukončení stavby mestského úradu bola umiestnená v budove ústredňa, ktorá je v súčasnosti vyše dvadsaťročná. Z pohľadu životnosti elektrických zariadení je táto ústredňa zastaralá, a nespĺňa kritéria kvality a uspokojenia obyvateľov mesta.

Vo Veškovciach je hlasový pult, ktorý nie je funkčný. Preto rozhlas v tejto časti mesta vôbec nefunguje.

V meste sú rozmiestnené dva typy rozhlasových hlavíc: 15 wattové a 30 wattové. Nerovnosť napätia narúša kvalitu informácií, ktoré sú cez rozhlas distribuované.

Kvôli zastaranému vedeniu bolo časť hliníkových vodičov vymenených na samonosné medené vodiče. Odpor medzi dvoma typmi vedení v značnej miere ovplyvňuje kvalitu rozhlasu.

2.1.3 Tabuľky SWOT pre oblasť marketingu a médií

Tabuľka SWOT pre oblasť marketing

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - V meste máme vyučených odborníkov so špecializáciou na marketing - Máme odborníkov aj na grafické úpravy webových stránok - Existuje marketingová stratégia mesta 	<ul style="list-style-type: none"> - V meste neexistuje tlačiareň - Nevyužívajú sa prostriedky marketingu cielene - Málo sa využíva vypracovaná marketingová stratégia mesta - Nie sú v dokumente zahrnuté všetky cieľové skupiny - Nevyužíva marketing jednotne celý mestský úrad - Nie sú vytvorené jednotné zvukové signály mestského rozhlasu - Nie je vytvorený jednotný vzhľad
Príležitosti	Ohrozenia

<ul style="list-style-type: none"> - Spolupracovať s inštitúciami a organizáciami z oblasti kultúry a športu pri využívaní nepriamych foriem marketingu 	<ul style="list-style-type: none"> - Neuvedomenie potreby využívania prostriedkov marketingu
--	---

Tabuľka SWOT pre oblasť média

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Existuje sieť verejného rozhlasu - 5 km vynovených medených vodičov - Veľa mladých ľudí, ktorí pracujú na diplomových prácach - Noviny COPUS - Nová, graficky vylepšená webová stránka mesta - Aktívni občania, ktorí prispievajú do mestských novín a webovej stránky - Aktívne inštitúcie a organizácie v meste - Medzi súkromnými firmami je spravodajca pracujúci pre verejnú televíziu 	<ul style="list-style-type: none"> - Nie sú pozbierané podklady pre rôzne odborné publikácie - Existujúce publikácie nie sú verejne dostupné - Zastaralá sieť verejného rozhlasu - Sieť verejného rozhlasu nepokrýva celé mesto - Stará ústredňa verejného rozhlasu - Nie je prepojené vedenie rozhlasu v mestskej časti Veškovce - Nepravidelnosť vydávania mestských novín - Málo odborníkov v oblasti médií - Málo možností vzdelávania sa v oblasti médií
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrovoľníci EDS, ktorí môžu pomáhať pri webových a novinových službách mesta - Aktívna miestna mládež - Existujúce technické riešenia na prepojenie verejného rozhlasu mestskej časti Veškovce 	<ul style="list-style-type: none"> - zníži sa počet prispievateľov do novín COPUS a na webovú stránku - kvôli nedostatku finančných prostriedkov sa obmedzí alebo zanikne vydávanie publikácií

2.1.4 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti marketing a média

2.1.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti marketing a média

- ✓ Nie je vytvorený jednotný marketing mestského úradu
- ✓ Nie je vytvorený jednotný vzhľad mestského úradu
- ✓ Nie sú spracované dejiny mesta v knižnom vydaní
- ✓ Neobnovujú sa nepriame formy marketingu (podujatia)
- ✓ Nedostatočne rozvinutý lokalpatriotizmus miestnych obyvateľov
- ✓ Negatívny postoj obyvateľov k regiónu
- ✓ Málo možností na vzdelávanie sa v oblasti médií
- ✓ Málo odborníkov v oblasti médií
- ✓ Absencia miestnej televízie
- ✓ Nevyhovujúci stav miestneho rozhlasu
  - Nevyhovujúci stav ústredne miestneho rozhlasu
  - Nedostatočný počet reproduktorov
  - Káblový systém miestneho rozhlasu

2.1.4.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti marketing a média

- ✓ Vytvoriť jednotný marketing mestského úradu
- ✓ Vytvoriť jednotný vzhľad mestského úradu
- ✓ Vydať dvojjazyčnú knihu o dejinách mesta
- ✓ Spracovať inovatívne scenáre mestských podujatí
- ✓ Zriadiť miestnu televíziu
- ✓ Napomôcť k vytváraniu možností na vzdelávanie sa v oblasti médií
- ✓ Nájsť riešenie k zmene postoja obyvateľov k regiónu

2.1.5 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategický cieľ v oblasti: Marketing a média

Strategický cieľ č. 1.

Vytvoriť jednotný vzhľad mestského úradu

Opatrenia:

- 1.1 Vytvoriť jednotné hudobné signály pre verejný rozhlas
- 1.2 Vytvoriť jednotný vzhľad materiálov mesta
- 1.3 Vytvoriť jednotný vzhľad propagačných materiálov
- 1.4 Vytvoriť stratégiu vydávania propagačných materiálov

Strategický cieľ č. 2

Vytvoriť jednotný marketing mestského úradu

Opatrenia

- 2.1 Vytvoriť jednotný marketing mestského úradu a organizácií mesta
- 2.2 Doplniť marketingovú stratégiu mesta Veľké Kapušany o chýbajúce cieľové skupiny

Strategický cieľ č. 3

Vydať dvojazyčnú knihu o dejinách mesta

Opatrenia

- 3.1 Zber informácií a podkladov pre vydanie knihy

Financovanie:

MVRR SR   Regionálny operačný program

Opatrenie č. 3.1 Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov

2.2 Bankovníctvo a poisťovníctvo

Na území mesta Veľké Kapušany sa nachádzajú nasledujúce banky a poisťovne:

Banky

- Všeobecná úverová banka, a.s. expositúra Veľké Kapušany
- Slovenská sporiteľňa a.s.
- Poštová banka a.s.

Komerčné poisťovne

- Prvá stavebná sporiteľňa
- Allianz poisťovňa
- Kooperatíva poisťovňa
- Wüstenrot poisťovňa

Zdravotné poisťovne

- Apollo
- Všeobecná zdravotná poisťovňa

V meste Veľké Kapušany vykonávajú obyvatelia podnikateľskú činnosť v oblasti finančných poradcov a poisťovníctva.

V meste sú zabezpečené v primeranej miere bankové a v dostatočnej miere poisťovnícke služby pre občanov.

2.3 Cestovný ruch

Podľa **Regionalizácie cestovného ruchu SR** vypracovanej Ústavom turizmu Bratislava je územie štátu rozdelené do 21 regiónov. **Mikroregión Použie** je zaradené k subregiónu (územie menšieho rozsahu v rámci turistického regiónu) **Zabodrožie** v rámci **Dolnozemplínskeho regiónu**, ktorý má:

- ✓ **vysoký potenciál** pre pobyt a rekreáciu pri vode (zo strednodobého aj dlhodobého hľadiska)
- ✓ **priemerný potenciál** pre pobyt v horskom a lesnom prostredí, pre pobyt na vidieku a vidiecky turizmus; pre poznávanie kultúrno-historických pamiatok.

Z hľadiska významu jednotlivých regiónov je Dolnozemplínsky región zo strednodobého horizontu zaradený k regiónom regionálneho významu, ale v dlhodobom horizonte má predpoklady na zaradenie sa k turistickým regiónom nadregionálneho významu.

Špecifikom polohy mikroregiónu je priamy dotyk katastrov obcí Maťovské Vojkovce, Ruská, Ptrukša a Veľké Slemence s hranicou Ukrajinou. **Vo Veľkých Slemenciach je otvorený hraničný priechod pre peších a cyklistov**, čím sa otvárajú nové možnosti pre návštevníkov mikroregiónu.

Veľké Kapušany hrajú dôležitú úlohu v rozvoji cestovného ruchu v Použia a to najmä v ubytovávaní hostí a turistov prichádzajúcich do tohto regiónu.

Ubytovacia kapacita mesta Veľké Kapušany

<i>trieda</i>	<i>kategória</i>	<i>názov</i>	<i>adresa</i>	<i>kapacita</i>	<i>kontakty</i>
***	penzión	GRIFF - Panzió	Ul. Hlavná 3, 079 01 Veľké Kapušany	10 lôžok (apartmány)	tel. : 056 638 2644
	Turistická ubytovňa	Družba	Ul. Zelená 1, 079 01 Veľké Kapušany	50 lôžok (z toho 3/2 apartmány)	056 - 6385130, 0905 – 611 304 bosak@centrum.sk
	Ubytovňa	ENERGOSLUŽBY	Ul. Vojanská	162 lôžok (z	tel : 056 - 638

	(robotnícka) a hotel		908/58, 079 01 Veľké Kapušany	toho 8/3 apartmánov a 6/4 bytov – hotelové izby)	2581, 056- 628 224, fax: 056 – 628 2241
	Ubytovňa (robotnícka)	Domov mládeže	Ul. J. Kráľa 25	179 lôžok (z toho izby hotelové: 3/4, 2/3 , 1/2)	tel : 056 - 638 2641
	Vidiecky dom	Árpád Pándy	Veľké Kapušany, Orgovánová ul.	10 lôžok, kuchyňa, záhrada, filagória, záhradný gril	t.č. 0915-949-012 apandy@copusnet.net
Spolu				411	

Ubytovacie možnosti môžeme rozdeliť na nízko štandardné, priemerné a na nadštandardné ubytovacie možnosti.

Podľa tejto kategorizácie v meste sú dostupné ubytovacie zariadenia poskytujúce služby nízko štandardné (391 lôžok) a priemerne štandardné (20 lôžok). Je to dostatočné množstvo vzhľadom na región, ale úzko špecifikuje aj možné cieľové skupiny turizmu.

Trendy pre rozvoj ubytovacích zariadení:

- ✓ malé penzióny priemernej resp. nadštandardnej kategórie
- ✓ ubytovanie v malých rodinných domoch (prenájom celých domov)
- ✓ predaj komplexných miestnych špecialít s prepojením na doplnkový suvenírový predaj priamo v ubytovacích zariadeniach resp. v ich blízkosti

Reštaurácie

názov	adresa	kapacita	kontakty
GRIFF – Penzión	Ul. Hlavná č.3, 079 01 Veľké Kapušany	Reštaurácia, využívaná aj na akcie: predná časť 40 stredná: 25 zadná časť:15 Spolu: 80 osôb	Tel. : 056 628 1022, 628 1021, 628 1020
ENERGOSUN	Ul.Vojanská 54, 079 01 Veľké Kapušany	Reštaurácia: 20 osôb bar: 10 osôb Pre verejnosť je zariadenie málokedy otvorené, priestory	tel. : 056 638 2384 , 056 638 2966

		sa využívajú po celý rok pre akcie.	
PYTLIACKA Reštaurácia	Ul. Zelená 1, 079 01 Veľké Kapušany	Reštaurácia: 120 (na akcie možnosť rozšírenia na 150 osôb) Malý salónik:20 Červený salónik:50	tel : 056 638 5130
Bistro TALPALO	Ul. Zelená 1, 079 01 Veľké Kapušany	50 osôb	Tel : 056 638 5130
Reštaurácia Sacramento	Veľké Kapušany	Fajčiar a nefajčiar: 60	Tel: 056 638 20 14
Reštaurácia OÁZA	Veľké Kapušany pri brehu rieky Latorica	Spolu140-150 Vonku: 100 Vnútri: 40-50	Tel: 0905 505 717 0905 505 715 056 638 35 74 (domov)
Spolu stoličiek vo Veľkých Kapušanoch		590	

V Pytliackej reštaurácii dominuje ponuka jedál z diviny a rýb. Osobitné postavenie má reštaurácia Oáza pri Latorici, a to nielen jedálnym lístkom zostaveným z tradičných jedál slovenskej a maďarskej kuchyne, ale aj svojim situovaním priamo na brehu rieky Latorica.

2.3.1 Tabuľka SWOT pre oblasť cestovného ruchu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - ZEUS – kultúrno-historická cesta - dostupnosť územia cez Ukrajinu - medzinárodný cestný hraničný priechod – Veľké Slemence), železničná doprava: Čierna nad Tisou - dostupnosť územia cez Maďarskú republiku - cestná doprava: cez hraničný prechod Slovenské Nové Mesto/Satoraljaújhely, Veľký Kamenec/Pácin (iba osobné autá), železničná doprava: Slovenské Nové Mesto/Satoraljaújhely(s prestupom) - dobrá napojenosť obcí na hlavné cestné ťahy 	<ul style="list-style-type: none"> - časté záplavy - kvalita životného prostredia je ohrozená priemyselnou a poľnohospodárskou činnosťou – negatívny dopad na rieky, lesy, ovzdušie - obmedzené podmienky pre zimnú turistiku - poľné cesty ako prístupové cesty k rybárskym stanovištiam a poľovníckym posedom /zamokrené , závislé od počasia/ - výrub stromov v lužných lesoch - komáre- vysoký výskyt hlavne po

<ul style="list-style-type: none"> - bohatá história – sakrálna architektúra - náboženská pestrosť a znášanlivosť, vzájomná tolerantnosť obyvateľov - udržiavanie a oživenie tradícií a tradičných činností (tradičné remeslá) - pravidelné obecné slávnosti v jednotlivých obciach mikroregiónu – dni obce - folklórne festivaly - klimatické podmienky – veľa slnečných dní - dobrý prístup k jednotlivým rybárskym stanovištiar a poľovníckym posedom - bohatstvo flóry a fauny - - ramsarská lokalita – lužné lesy - hustá sieť vodných plôch - vodné toky, mŕtve ramená a odvodňovacie kanály - možnosť splavovania rieky Latorica – až po EVO (tu je nutné plavidlo preniesť za hrádzu) , odtiaľ následne do Bodrogu a Tisy (až po Tokaj) alebo smerom na sever do Laborca (Zemplínska šírava) - vzácne prírodné lokality – Ramsarská lokalita Latorica, Prírodná rezervácia Ortov - lokality s nedotknutou prírodou - geotermálna voda - v obci Krišovská Liesková, Čičarovce, Ptruksi - ochota, dobrovoľníctvo miestneho obyvateľstva - viacjazyčnosť obyvateľstva – možnosť užšej spolupráce s partnermi z Maďarska a Ukrajiny - existencia študijného odboru na SOU energetickom vo V. Kapušanoch so zameraním na prípravu profesionálov v oblasti CR (kuchár, čašník, chyžná, recepčný,...) - zdravotná starostlivosť – poliklinika s ambulanciami špecialistov ZRP - dostatok špecializovaných obchodov pre poľovníkov a rybárov - Veľký počet vysokoškolákov, ktorí pripravujú diplomové práce v odbore CR 	<ul style="list-style-type: none"> - záplavách - čierne skládky - zanedbané prostredie prírodnej rezervácie - nekontrolovanie prírodnej rezervácie - zo strany správy CHKO - slabá komunikácia medzi subjektmi CR, predstaviteľmi samospráv a ochranárov - ľudský faktor, mentalita niektorých skupín ľudí - vo vzťahu k prírode a k životnému prostrediu vôbec - slabá kvalita štátnych ciest na území kraja - chýba cestný obchvat mesta – nákladná doprava je vedená centrom mesta - absencia značených cyklotrás - absencia vybudovaných náučných chodníkov - malá pestrosť ubytovacích kapacít (1 hotel, 1 penzión, 2 ubytovne) a reštauračných zariadení (3 reštaurácie, 1 pizzeria) - nízka úroveň služieb v ubytovacích a stravovacích zariadeniach - málo lesníckych chat vhodných pre rozvoj poľovníckeho CR - absencia rybárskych chat pri vodných plochách - absencia požičovní člnov - absencia požičovní bicyklov a cyklistických potrieb - absencia pozorovateľní pre turistov - slabá motivácia miestneho obyvateľstva pre podnikanie v CR - malá skúsenosť miestneho obyvateľstva s rozvojom CR (poskytovanie služieb) - slabá propagácia, slabý marketing - nízka úroveň vedomostí zákonov týkajúcich sa ochrany prírody
---	---

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - opora v strategických dokumentoch pre budúce projekty zamerané na rozvoj CR v mikroregióne: <i>Regionalizácia cestovného ruchu SR</i> – jeden z nosných strategických dokumentov – územie mikroregiónu Použie je zaradené do regiónov s vysokou prioritou, odporúčané formy CR – rekreácia pri vode a vodné športy; <i>Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji na roky 2005 – 2009</i> – základný strategický dokument kraja radí územie mikroregiónu k oblastiam vhodným na rozvoj poľovníckeho a rybárskeho CR, <i>Trvalo-udržateľný turizmus a Natura 2000</i> – zásady, iniciatívy a vhodné postupy v Európe, na základe ktorých možno rozvíjať cestovný ruch v CHKO a PR - členstvo mesta Veľké Kapušany v Regionálnom združení turizmu Zemplín – možnosti spolupráce so subjektmi CR na subregionálnej úrovni v rámci spoločných projektov - možnosti čerpania finančných prostriedkov z európskych zdrojov – štrukturálne fondy, iniciatívy Spoločenstva, Národný strategický plán rozvoja vidieka SR na roky 2007 – 2013, mobility (vzdelávanie) - možnosti predkladania projektov so zahraničnými partnermi v rámci cezhraničnej spolupráce – Ukrajina a Maďarsko a v rámci - Natura 2000 – osobitný režim v lokalitách chránených vtáčích území a budovanie značky “eko” produktov – priestor pre maloproducentov a zhodnocovanie ich výrobkov - Budovanie imidžu mikroregiónu ako turistickej destinácie – raja záujmového turizmu - veľa neobývaných domov vhodných na ubytovanie – vidiecke domy 	<ul style="list-style-type: none"> - Natura 2000 – zásah do doterajšieho zaužívaného režimu poľnohospodárskej výroby môže spôsobiť nedorozumenia a vyhrotené situácie - Zaostávanie v rozvoji a v úrovni poskytovaných služieb v porovnaní s konkurenciou v susedných mikroregiónoch Zemplína a v zahraničí (Maďarsko, Ukrajina) - Pomalšie naštartovanie ekonomických aktivít môže pôsobiť demotivujúco a viesť k vyľudňovaniu obcí a úniku mozgov - Nepružnosť v legislatívnych zmenách môže brzdiť realizáciu a ďalší rozvoj aktivít súvisiacich s CR (zákony týkajúce sa ochrany prírody, poľovníctva a rybárstva, podpory malých a stredných podnikateľov a živnostníkov, atď.) - Zmeny v podpornej politike EU a SR – finančné mechanizmy

2.3.2 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti cestovného ruchu

2.3.2.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti cestovného ruchu

- ✓ Nízky štandard ubytovacích zariadení
- ✓ Nedostatok poľovníckych a rybárskych chát pre rozvoj turizmu
- ✓ Nedostatok kvalifikovanej odbornej pracovnej sily
  - Nedostatočné jazykové zdatnosti
  - Nedostatočné odborné znalosti v hotelierstve
  - Nedostatok osôb oprávnených vykonať sprievodcovskú činnosť
- ✓ Nedostatok reklamných predmetov, suvenírov
- ✓ Málo subjektov pracujúcich s tradičnými remeslami, ktoré tvoria istý, stabilný základ pre výrobu suvenírov
- ✓ Absencia spolupráce
  - Rôznych sektorov v odbore turizmu (ziskového, mimovládneho a verejného sektora)
  - So štátnou ochranou prírody a aktérov cestovného ruchu
- ✓ Nedostatok spracovaných odborných literatúr
- ✓ Chýbajúce náučné a turistické chodníky
- ✓ Negatívny postoj miestnych obyvateľov k vlastnému regiónu

2.3.2.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti cestovného ruchu

- ✓ Zosúladiť stratégie marketingovej komunikácie a koncepcie CR
- ✓ Zosúladiť stratégiu rozvoja oblasti vzdelávania s koncepciou CR
- ✓ Vybudovanie spolupráce medzi osobami pôsobiacimi v oblasti CR
- ✓ Vypracovať vhodné databázy a logisticky prepojiť ich v regióne
- ✓ Vypracovanie produktov CR v regióne
- ✓ Vypracovanie materiálov na doplnkový predaj (tematické knihy, publikácie, elektronické materiály, atď.)
- ✓ Remeselná výroba, oživenie starých remesiel
- ✓ VYBUDOVAŤ VZŤACH A HRDOSŤ MIESTNYCH OBYVATEĽOV K ATRAKCIAM REGIÓNU
- ✓ Realizovať menšie výmeny obyvateľov, programov ľudia-ľuďom, aby sa mohla rozšíriť dobrá správa o regióne

2.3.3 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategický cieľ v oblasti: Cestovný ruch

Strategický cieľ č.1.

Zosúladiť koncepciu cestovného ruchu so strategickými dokumentmi mesta

Opatrenia

- 1.1 Vypracovať dizajn manuál pre vytváranie reklamných materiálov na základe koncepcii cestovného ruchu a stratégie marketingovej komunikácie mesta Veľké Kapušany
- 1.2 Vytvoriť plán potrebných vzdelávacích aktivít potrebný pre rozvoj cestovného ruchu v meste a v regióne

Strategický cieľ č.2

Vytvoriť spoluprácu medzi aktérmi cestovného ruchu v meste a v regióne

Opatrenia

- 2.1 Vytvoriť základnú databázu aktérov cestovného ruchu v regióne
- 2.2 Vytvoriť informačnú sieť medzi aktérmi cestovného ruchu v regióne
- 2.3 Vytvoriť logistickú sieť medzi subdodávateľmi cestovného ruchu a predajných miest suvenírov v regióne
- 2.4 Zabezpečiť produkty doplnkového predaja suvenírov (CD, knihy, odborné publikácie, mapy, plagáty, pohľadnice)

Strategický cieľ č.3

Vypracovať spoločné nadregionálne a cezhraničné aktivity a produkty

Opatrenia

- 3.1 Vytvárať dobré kontakty s kľúčovými aktérmi cestovného ruchu a kultúrnych inštitúcií susedných regiónov a štátov
- 3.2 Prepájať vytvorené produkty cestovného ruchu so susednými regiónmi a štátov
- 3.3 Realizovať rôzne výmeny obyvateľov, odborných konferencií
- 3.4 Podpora mládežníckych aktivít – mládežníckych výmen

Strategický cieľ č. 4

Oživenie starých tradičných remesiel

Opatrenia

- 4.1 Pozbieranie starých remesiel tradičných pre región
- 4.2 Vyhľadanie remeselníkov aktívnych v regióne
- 4.3 Výuka starých remesiel tradičných typické na región

Strategický cieľ č. 5

Vybudovať vzťah a hrdosť miestnych obyvateľov k atrakciám regiónu

Opatrenia

- 5.1 Organizovať rôzne turistické aktivity pre miestnych obyvateľov, ktoré poukazujú na jedinečnosť svojho regiónu
- 5.2 Aktívne zapájať obyvateľov a miestnu mládež do rôznych súťaží súvisiacich s atrakciami regiónu
- 5.3 Vytvárať atraktívne kultúrne podujatia v spolupráci s miestnymi inštitúciami a organizáciami, ktoré naplnia miestnych obyvateľov s pocitom hrdosti

Strategický cieľ č. 6

Vybudovať infraštruktúru cestovného ruchu

Opatrenia

- 6.1 Vybudovanie cykloturistických trás v regióne
- 6.2 Vytypovanie a vyznačenie turistických trás a náučných chodníkov v regióne
- 6.3 Vyznačenie miest pre stanovanie
- 6.4 Podpora vytvárania ubytovania vyšších štandardov v regióne pomocou Centra prvého kontaktu

Strategický cieľ č. 7

Vypracovanie jednotného marketingu regiónu

Opatrenia

- 7.1 Vypracovanie spoločného loga pre región
- 7.2 Vytvorenie združenia pre rozvoj cestovného ruchu

7.3 Vytvorenie jednotne používaného značenia v regióne

7.4 Vytváranie spoločného dizajnu pre reklamné predmety v regióne

7.5 Vytváranie spoločných publikácií

Financovanie:

MVRR SR   Regionálny operačný program

Opatrenie č. 3.1 Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov

Opatrenie č. 3.2 Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu

Opatrenie č. 4.1 Regenerácia sídiel

MH SR   Operačný program konkurencieschopnosti a hospodársky rast

Opatrenie č. 3.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu

Town twinning

Program Mládež v akcii

VÚC (festivaly, podujatia nadregionálneho významu)

Ministerstvo kultúry SR

2.4 Doprava

2.4.1 Cestná doprava

Mesto Veľké Kapušany leží cca. 30 km južne od mesta Michalovce. Z dopravného hľadiska mesto leží mimo hlavnú cestnú sieť.

Dopravne je napojená na cestnú sieť cestou II/552 Košice – Oborín – Veľké Kapušany, na ktorú sa pripája cesta triedy II/555 Michalovce – Veľké Kapušany – Kráľovský Chlmec. Cesty II/552 a II/555 sú napojené na cestu I. triedy I/50 Košice – Michalovce – Sobrance.

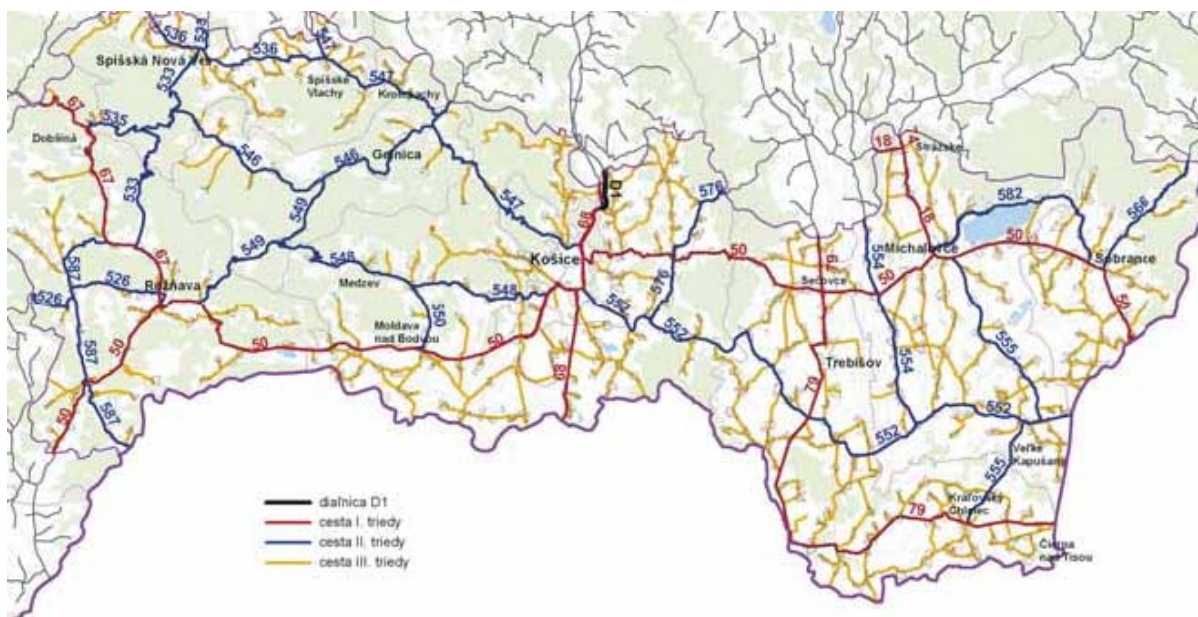
Na cestu II/552 sa pripájajú:

- cesta tr. III/552 37 Veľké Kapušany – Čičarovce
- cesta tr. III/552 32 Veľké Kapušany – Čierne Pole
- cesta tr. III/552 39 Veľké Kapušany – Kapušianske Kľačany
- cesta tr. III/552 41 Veľké Kapušany – Budince
- cesta tr. III/552 47 Veľké Kapušany – Vojany

Na základe územného plánu VÚC /Vyšší územný celok/ cesty II. triedy, ktoré napájajú mesto Veľké Kapušany na nadradenú dopravnú sieť vyžadujú:

- severno-južný ťah II/555 so smerom Michalovce – Veľké Kapušany- Kráľovský Chlmec, ktorý má dôležitý medziokresný význam s pomerne silným dopravným zaťažením až po Kráľovský Chlmec si vyžaduje homogenizáciu a zabezpečenie územnej rezervy preložiek ciest v sídlach Michalovce – časť Vrbovec – Palín, Stretava, Pavlovce nad Uhom, Veľké Kapušany severný a západný obchvat mesta.
- severne sa II/555 napája v Michalovciach na cestu I/50 a plánovanú trasu diaľnice D1. Cesta I/50 je hlavnou európskou cestou E50 v trase Košice – Michalovce – štátna hranica SR/EU a je zaradená do siete transeurópskych magistrál „TEM“ úsek TEM 4. Trasa D1 sa v súčasnosti v určenom koridore študijne sleduje. Alternatívne sa posudzuje a hodnotí z hľadiska vplyvov diaľnice na životné prostredie.
- južne je II/555 napojená v Kráľovskom Chlmcí na cestu I/79 so smerom Vranov nad Topľou – Hriadky (D1 a I/50) – Trebišov – Zemplínsky Klečenov - Slovenské Nové Mesto – Kráľovský Chlmec – Čierna nad Tisou – štátna hranica SR/UA. Cesta I/79 bude mať podľa schválených zmien a doplnkov ÚPN VÚC Košický kraj dôležitý nadregionálny význam s pomerne silným dopravným zaťažením.
- Východno-západným dopravným ťahom II/552 so smerom Košice – Oborín – Veľké Kapušany štátna hranica SR/UA. Podľa ÚPN VÚC cesta II/552 v prepojení na okres Trebišov v úseku Zemplínske Jastrabie – Oborín – Veľké Kapušany sa požaduje v kategórii C 9,5/70 pri riešení preložiek v obciach Kucany – Oborín – Veľké Raškovce a mesto Veľké Kapušany.
- Západne sa II/552 pri Zemplínskom Klečenove napája na I/79 so smerom Vranov nad Topľou – Hriadky (D1 – I/50) – Trebišov -Zemplínsky Klečenov – Slovenské Nové Mesto – Kráľovský Chlmec – Čierna nad Tisou – štátna hranica SR/UA.
- Východne vedie cesta II/552 na hranicu s Ukrajinou, kde je podľa ÚPN VÚC navrhovaný na ceste II/552 Maťovské Vojkovce – Pavlovo priechod pre malý pohraničný styk s obmedzením nákladnej dopravy.

Obraz č.4

ÚzP mesta Veľké Kapušany na základe návrhu dopravného riešenia na základnej komunikačnej sieti mesta navrhuje:

- preložka štátnej cesty II/552 Trebišov – Veľké Kapušany – Maťovce trasovať severne od mesta vedením plynulej trasy k navrhovanému hraničnému priechodu na Ukrajinu – Maťovské Vojkovce – Palovo. Cesta bude mimoúrovňovo križovať železničné trate ŠR a NR južne obce Čierne Pole. Odkloní tranzitnú dopravu mimo centra mesta.
- preložku štátnej cesty II/555 Kráľovský Chlmec – Veľké Kapušany – Michalovce trasovať západne od mesta Veľké Kapušany.

Realizáciou preložiek štátnej cesty II. triedy dôjde k rýchlemu a bezpečnému prepojeniu v smere sever juh širokého spádového územia Kráľovský Chlmec – Veľké Kapušany – Michalovce, štátna hranica a navrhovaný cestný priechod na Ukrajinu. Tranzitná doprava bude vylúčená z centra mesta Veľkých Kapušian a zníži sa počet prejazdov cez dnešné nebezpečné úrovňové priecestia so železničnou traťou. Predpokladaný pokles intenzity dopravy na tranzitných cestách mesta o cca 15%. Doprava bude presmerovaná na západný obchvat mesta.

2.4.2 Mestské komunikácie

Mestské komunikácie majú charakter obslužných a prístupových komunikácií funkčných tried. V meste je založený pravouhlý uličný systém s hlavnými komunikáciami budovanými paralelne s Hlavnou ulicou.

Návrh dopravného riešenia na mestských obslužných komunikáciách je rozpísaný v ÚZP Mesta Veľké Kapušany.

Parkovacie a odstavné plochy

Parkovacie a odstavné plochy v meste Veľké Kapušany boli vybudované pre potreby občianskej vybavenosti a služieb, ktoré sú sústredené na ul. Z. Fábryho a v juhovýchodnej polohe sídliska P. O. Hviezdoslava.

Návrh riešenia parkovacích a odstavných plôch tvorí súčasť ÚZP mesta Veľké Kapušany.

2.4.3 Železničná doprava

V oblasti železničnej dopravy leží mesto Veľké Kapušany na hlavných celoštátnych dopravných systémoch zabezpečujúcich najmä vývoz a dovoz tovarov z a do Ukrajiny.

Katastrálnym územím mesta Veľké Kapušany prechádza:

- jednokoľajná elektrifikovaná železničná trať širokého rozchodu so smerom štátna hranica Ukrajina – žst. Maťovce – Haniska pri Košiciach so železničnou dopravňou – žps. Maťovce ŠRT/NR. Trať je využívaná len pre nákladnú dopravu a to v prevažnej miere pre dovoz surovín zo štátov SNŠ.

Podľa ÚPN VÚC je výhľadové vyššie využitie pre vývoz tovarov a dá predpokladať dôsledok rozvoja voľného colného pásma v lokalite Bočiar a Interportu v rovnakej lokalite. Na trati je potrebná modernizácia zabezpečovacieho zariadenia.

- jednokoľajná elektrifikovaná železničná trať normálneho rozchodu so smerom štátna hranica Ukrajina – žst. Maťovce – Bánovce nad Ondavou so železničnou dopravňou – žst. Veľké Kapušany, z. Veľké Kapušany.

Podľa ÚPN VÚC trať v súčasnosti nie je využívaná pre medzinárodnú nákladnú dopravu. V návrhovom období nevyžaduje modernizáciu.

V súčasnosti sú vo východnej polohe mesta Veľké Kapušany dve nebezpečné úrovňové križovania železničných koľají s cestou II/552 a dve úrovňové križovania s cestou III/552 32 (smer Čierne Pole).

Železničné prekládkové priestory

Železničné prekládkové priestory sa nachádzajú východne od mesta Veľké Kapušany v prekládkovej stanici Maťovce koľajisko širokého rozchodu pohraničnej stanice Maťovce ŠRT, koľajisko výmennej pohraničnej stanice Maťovce normálneho rozchodu (v súčasnosti mimo prevádzky z dôvodov neprevádzkovania hraničného priechodu Maťovce – Užhorod ako dôsledok výrazného poklesu objemu prepráv na hraničných priechodoch s Ukrajinou), prekládkové zariadenia – prekladisko uhlia a preväzovňa vozňov.

Podľa ÚPN VÚC využitie preväzovne vozňov z hľadiska možnej výhľadovej prepravnej úpravy tovarov nie je zaručené. Rozvoj prekládkových a iných aktivít vyžadujúcich koľajové napojenie obidvoch rozchodov je možný v priestore medzi ŠRT a traťovou koľajou Veľké Kapušany – Maťovce, kde je potrebné ponechať územnú rezervu. Rozvoj dopravných zariadení v stanici ŠRT (okrem drobných koľajových úprav) a NR nie je predpokladaný.

Vysokorýchlostné trate (VRT)

Vysokorýchlostná železničná trať má byť dvojkolejová, elektrifikovaná, samostatnom telese. Podľa štúdie optimálny systém vedenia vysokorýchlostných tratí na území SR (Sudop Trade s.r.o. 1997) a príslušných nariadení vlády SR k ÚPN VÚC dotknutých krajov (z roku 1998), v smere západ – východ je potrebné výhľadovo sledovať južný koridor VRT v trase Bratislava – Zvolen - (Plešivec) – Košice – štátna hranica s Ukrajinou s prechodom štátnych hraníc v oblasti Maťoviec. Miesto prechodu štátnej hranice na Ukrajinu zatiaľ nie je prerokované s ukrajinskou stranou. Z hľadiska územných a ekologických podmienok na našom území je vedenie trasy do oblasti Maťoviec najvhodnejším riešením.

Časový rámec výstavby VRT je determinovaný predovšetkým záujmom európskych inštitúcií o podporu takejto investície, preto presiahne rámec navrhovaného obdobia zmien a doplnkov ÚPN – VÚC.

2.4.4 Osobná hromadná doprava

Autobusová doprava SAD

Mesto Veľké Kapušany je na sieť osobnej hromadnej dopravy SAD napojená jednou medzištátnou a 14-timi prímestskými linkami SAD.

Medzištátna linka č. 807807 má smer Veľké Kapušany – Sáropatak – Nyíregyháza so začiatočnou a konečnou zastávkou na autobusovej stanici vo Veľkých Kapušanoch.

Autobusová stanica s budovou a krytými nástupišťami je vybudovaná v obytnom území s napojením na ulicu Z. Fábryho a pešími ťahmi je prepojená so železničnou stanicou.

Železničná osobná doprava

Železničná osobná doprava je v meste Veľké Kapušany zabezpečovaná traťou č. 195 Maťovce – Bánovce n/O so zastávkou a stanicou vo Veľkých Kapušanoch. Počet vypravovaných vlakov je 8 vlakov za 24 hodín.

2.4.5 Tabuľka SWOT pre oblasť doprava

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - najväčšia prekládková stanica medzi krajinami Ukrajina – Slovensko - navrhovaný hraničný prechod na Ukrajinu – malý pohraničný styk s obmedzením nákladnej dopravy - upravené autobusové zástavky v počte 2 	<ul style="list-style-type: none"> - nevyhovujúca autobusová stanica a autobusové nástupišťa - nevyhovujúca železničná stanica a nástupišťa - neudržiavaná budova železničnej prekládkovej stanici - neudržiavané okolie železničnej

	prekládkovej stanice - zaťaženie mesta tranzitnou dopravou - chýbajúce cyklistické chodníky - neexistujúce priame napojenia na diaľnicu
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť získať finančné prostriedky z eurofondov - plánovaná preložka štátnej cesty KSK	- nedostatok finančných prostriedkov - nedostatok finančných prostriedkov na obnovu miestnych komunikácií

2.4.6 Identifikované prioritné problémy v oblasti dopravy

- ✓ Nevyhovujúci stav komunikácií a nedostatočná dostupnosť mesta
  - Nekvalitná povrchová úprava komunikácií a chodníkov
  - Nedostatočná údržba a obnova komunikácií a chodníkov
  - Nízka bezpečnosť na cestách najmä z dôvodu nedostatočnej plynulosti dopravy
  - Negatívny vplyv objektov infraštruktúry (kanalizácia, plyn, voda) na kvalitu komunikácií
  - Zastaranosť – autobusových zastávok a odstavných ostrovčekov
  - Nedostatočná pripravenosť parkovacích plôch v meste
  - Absencia kruhových objazdov
- ✓ Nízka kvalita hromadnej dopravy
  - Nevyhovujúca autobusová stanica, nástupíšť
  - Nevyhovujúca železničná stanica a nástupišť
  - Neprepojenosť medzi autobusovou a železničnou dopravou
  - Nedostatočné množstvo železničných spojení osobnej prepravy
  - Absencia dispečingu v meste na autobusovej stanici
  - Nízka kvalita a kvantita poskytovaných služieb SAD a ŽSR
- ✓ Chýbajúca cestná infraštruktúra
  - Chýbajúci obchvat mesta
  - Chýbajúce cyklistické chodníky

2.4.7 Kľúčové prioritné ciele v oblasti dopravy

- ✓ zvýšená pozornosť údržbe miestnych komunikácií
- ✓ rezervovanie územia na vybudovanie parkovacích plôch
- ✓ výstavba cyklistických chodníkov
- ✓ výstavba obchvatu
- ✓ riešiť kvalitu poskytovania služieb SAD a ŽSR pre občanov mesta

2.4.8 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele v oblasti: Dopravy

Strategický cieľ č. 1

Zlepšiť dostupnosť mesta a stav komunikácií v meste

Opatrenia:

- 1.1 Presadzovať rozvojové záujmy mesta pri budovaní a rekonštrukcií ciest
- 1.2 Skvalitniť povrchovú úpravu komunikácií a chodníkov na území celého mesta vrátane podmienok pre bezbariérový pohyb
- 1.3 Zvýšenie bezpečnosti a plynulosti premávky na území mesta
- 1.4 Zefektívniť koordináciu rekonštrukčných prác inžinierskych sietí
- 1.5 Pripraviť územné a technické riešenia parkovania a garážovania v meste

Strategický cieľ č. 2

Obmedzenie tranzitnej dopravy v centre mesta

Opatrenia:

- 2.1 Výstavba obchvatu mesta
- 2.2 Zlepšenie napojenia na kapacitné rýchlostné komunikácie

Financovanie:

MVRR SR   Regionálny operačný program

Opatrenie č. 5.1 Regionálne komunikácie zabezpečujúce dopravnú obslužnosť regiónov

Iniciatívy spoločnosti

2.5 Informatizácia

2.5.1 Spoje a telekomunikačné zariadenia

Telekomunikačné zariadenia

V meste Veľké Kapušany sa nachádza telekomunikačný kábel, ktorý pokračuje pozdĺž cesty II/552 v smere do obce Vojany k telekomunikačnej ústredne v objekte pošty a pokračuje v smere do obce Krišovská Liesková a Drahňov. Z objektu pošty vo Veľkých Kapušanoch pokračuje telekomunikačný kábel v smere do Kráľovského Chlmca s pokračovaním za hrádzou ako okresný optický kábel. Telekomunikační účastníci mesta sú napojení priamo na digitálnu telekomunikačnú ústredňu Veľké Kapušany, ktorá svojou kapacitou a technologickými možnosťami zabezpečí súčasné aj výhľadové požiadavky na jednotlivé služby i pre účastníkov mesta.

Miestna telefónna sieť v meste je riešená kombinovane, t.j. úložnými i vzdušnými káblami na drevených stĺpoch po okraji miestnych komunikácií. Pokrývajú celé územie mesta a umožňujú napojenie účastníckych staníc domovými prípojkami. Prípojky sú zrealizované zavesenými káblami z uličných stĺpov, jednotlivo alebo združovaním, pomocou PCM.

Mobilný operátori

Bezdrôtové telefónne spojenie zabezpečuje na území mesta Veľké Kapušany spoločnosť Orange Slovensko a.s. a T-MOBIL a.s., Telefonica O2. Pri objekte pošty sa nachádza oceľový stožiar spoločnosti Orange Slovensko a.s. na pokrytie verejnej rádiatelefónnej siete.

2.5.2 Rádiokomunikácie

Príjem rozhlasového a TV signálu v súčasnosti sa zabezpečuje prostredníctvom individuálnych antén.

2.5.3 Internetizácia

V meste sa nachádzajú nasledovní dodávateľia internetového pripojenia:
MINET, ŠIVINET, T-COM, ORANGE, T-MOBIL

2.5.4 Tabuľka SWOT pre oblasť informatizácia

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - existencia dodávateľov internetového signálu - príjem miestnej televízie Zemplín, Michalovce - dobré krytie mobilného signálu 	<ul style="list-style-type: none"> - absencia mestskej televízie - obmedzený počet domácností, ktoré majú káblovú televíziu - nedostatočné poznanie a zručnosti pre využitie internetu
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - možnosť získania finančných prostriedkov z eurofondov - možnosť získania dotácie zo štátneho rozpočtu 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatok finančných prostriedkov

2.5.5 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti informatizácie

2.5.5.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti informatizácie

- ✓ Absencia miestnej televízie
- ✓ Nedostatočné poznanie a zručnosti pre využitie internetu
  - Nedostatok osvetu v súvislosti s možnosťami využívania internetu
  - Nedostatok, resp. nedostatočná kvalita vzdelávania v tejto oblasti
  - Nedostatočná prepojenosť domácností na internetovú sieť

2.5.5.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti informatizácie

- ✓ Vytvárať možnosti na osvetu využívania internetu
- ✓ Vytvárať možnosti na vzdelávanie v tejto oblasti
- ✓ Vytvárať možnosti prístupu občanov k internetu
- ✓ Elektronizácia služieb mestského úradu
- ✓ Vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti zriadenia miestnej televízie

2.5.6 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele v oblasti: Informatizácia

Strategický cieľ č. 1

Zlepšiť informovanosť občanov mesta

Opatrenia:

1.1 Zriadenie miestnej televízie

1.2 Zvýšiť poznanie a zručnosti pre využitie internetu

1.3 Umožniť a podporovať prístup verejnosti k internetu

1.4 Zvýšiť spoluprácu s miestnymi školami a inštitúciami, ktoré zabezpečujú školenia v oblasti informatiky

Strategický cieľ č. 2

Elektronizácia služieb mestského úradu

Financovanie:

ÚV SR   Operačný program informatizácia spoločnosti

Opatrenie č. 1.2 Elektronizácie verejnej správy a rozvoj elektronických služieb na miestnej a regionálnej úrovni

MŠ SR   Operačný program vzdelávania

Opatrenie č. 2.1 Podpora ďalšieho vzdelávania

Rozpočet mesta

3. Poľnohospodárstvo

Na území mesta v juhozápadnej časti zastavaného územia sa nachádza areál „Roľníckeho družstva Veľké Kapušany.“ V súčasnosti chovajú hydiny a ošípané.

Pri zastavanom území miestnej časti Veškovce sa nachádza areál družba „Matex, s.r.o. Veľké Kapušany. Spoločnosť sa zaoberá chovom hovädzieho dobytku.

Výmer katastrálneho územia mesta: 2961,0000 ha

Poľnohospodárskej pôdy celkom: 1522,2122 ha

z toho :	- orná pôda	1126,0266 ha
	- TTP	377,1276 ha
	- záhrada	15,178 ha
	- sad	3,3402 ha
z toho:	- odvodnené plochy	556, 78 ha
Výmera nepoľnohospárskej pôdy celkom:		
z toho	- vodné plochy	25,1695 ha
	- zastavané plochy	32,1683 ha
	- ostatné plochy	2,0946 ha

3.1 Lesné hospodárstvo

V katastrálnom území sa nachádzajú nasledovné lesné pozemky.

- lesná a pasienková spoločnosť Veľké Kapušany – 304,765 ha
- Lesy SR š.p. OZ Sobrance, Lesná správa Porúbka – 6, 32 ha

3.2 Tabuľka SWOT pre oblasť poľnohospodárstvo

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Dobré podmienky pre poľnohospodárstvo - Vidiecka oblasť - Úplné stredoškolské vzdelávanie poľnohospodárske s možnosťou nadstavbového štúdia v odbore Agropodnikanie – poľnohospodársky manažment - Usporadúvanie rôznych školení a prednášok v Maďarskom spoločenskom dome pre zainteresovaných v poľnohospodárstve 	<ul style="list-style-type: none"> - V meste neexistuje poradenské centrum pre poľnohospodárov - Nízka úroveň informovanosti o možnostiach PRV - Nízka mzdová úroveň pracovníkov v poľnohospodárstve - Nízka úroveň vyprodukovaného zisku pre SHR a fyzických osôb - Absencia odborového združenia pre oblasť
Príležitosti	Ohrozenia

- Dotácie s fondov EU a SR pre poľnohospodárov	- Premennivé počasie
- Dotácia mladých začínajúcich poľnohospodárov	- Časté živelné pohromy v okolí mesta
- Prechod na pestovanie energetických plodín	- Veľké obchodné siete nenakupujú od malých pestovateľov
	- Produkty z iných štátov sú lacnejšie

3.3 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti poľnohospodárstva

3.3.1 Identifikovanie prioritných problémov v oblasti poľnohospodárstva

- ✓ Neexistuje poradenské centrum pre poľnohospodárov a lesného hospodárstva
- ✓ Nízke ziskové možnosti v odbore
- ✓ Nízka úroveň mzdy poľnohospodárskych pracovníkov
- ✓ Premennivé počasie
- ✓ Nie je možné dostať sa do dodávateľskej siete veľkých nákupných stredísk pre malých podnikateľov v poľnohospodárstve
- ✓ Slabý marketing v oblasti poľnohospodárstva

3.3.2 Identifikovanie prioritných cieľov v oblasti poľnohospodárstva

- ✓ Vytvorenie databázy poľnohospodárov a SHR
- ✓ Podpora vytvorenia združenia v poľnohospodárstve
- ✓ Podpora vytvorenia poradenského centra pre poľnohospodárov a lesné hospodárstva

3.4 Stanovenie strategických cieľov aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele v oblasti: poľnohospodárstvo

Strategický cieľ č.1

Vytvorenie databázy poľnohospodárov a SHR

Strategický cieľ č.2

Podpora vytvorenia poradenského centra pre poľnohospodárov

4. Životné prostredie

4.1 Prírodné pomery – všeobecná charakteristika

Katastrálne územie mesta Veľké Kapušany je situované v južnej časti okresu Michalovce. Mesto Veľké Kapušany je vymedzené katastrálnymi hranicami a má 1 mestskú časť: Veškovce. Terénna výšková členitosť je minimálna 113 m.n.m.. Vzhľadom na takmer rovinný charakter územia s malými výškovými rozdielmi je celá oblasť teplotne málo diferencovaná.

Orografia

Riešený priestor podľa geomorfologického členenia SR /Mazúr, Lukniš, 1980/ je súčasťou alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincia Východopanónska panva, provincia Veľká Dunajská kotlina, Oblasť Východoslovenská nížina, celok Kapušianskej pláňavy v severnej časti katastra a Latorická rovina v južnej časti katastra.

Geomorfológia

Východoslovenská nížina, do ktorej riešené územie spadá, predstavuje intenzívne poklesávajúcu panvu vyplnenú neogennými a sčasti i kvartérnymi sedimentmi. Redeponované sedimenty tvoria v súčasnosti íly, piesky, štrky, čiastočne tufy a tufity. Jednotlivé tektonické kryhy tvoriace panvu nepoklesávali rovnomerne. Poklesnuté časti sú vyplnené až 60 m mocnými polohami kvartérnych štrkov, ílov a pieskov. Na povrchu ich pokrývajú pokrovy spraší a sprašových hĺn. Poklesy vo Východoslovenskej nížine majú za následok aj vejárovitý tvar riečnej siete.

Na okrajoch Východoslovenskej nížiny prevládajú ilimerizované pôdy. Sprašové tabule sú charakteristické degradovanými černozemami. V nížinných polohách prevládajú nivné pôdy glejové, zastúpené sú aj pôdy lužné. Na zvetranejších vulkanických horninách sú zastúpené hnedé pôdy. V riešenom území prevládajúce pôdne druhy – pôdy nivných oblasti – prevažne ilovito – hlinité s nízkym obsahom humusu 2 až 3%. Pôdotvorný substrát – sprašové hliny a nevápnité nivné uloženiny. Celková hĺbka pôd – prevládajú pôdy stredne hlboké 30 až 100 cm.

Prírodné zdroje

Ložiská nerastov môžeme vo väčšine prípadov označiť ako geopotenciály (využitie v rôznych odvetviach hospodárstva). V hodnotenom území sa (v zmysle banského zákona) nachádza vyhradené ložisko zemného plynu – dobývací priestor „Pavlovce nad Uhom“ (severná časť k.ú. V. Kapušany).

Klimatické charakteristiky

Klimaticky patrí riešené územie do teplej oblasti, podoblasti mierne vlhkej, okrsok teplý, mierne suchý s chladnou zimou. Priemerná ročná teplota vzduchu je 9 až 10°C s priemernými ročnými úhrnmi zrážok 600-650 mm. Maximum snehovej prikrývky priemerne 20 až 30 cm.

4.1.1 Významné časti prírody a krajiny

Prírodná rezervácia Ortov

Nachádza sa v katastrálnom území mesta Veľké Kapušany a obcí Pavlovce nad Uhom a Čierne Pole. PR Ortov má celkovú rozlohu 19,37 ha. Jedná sa o zachovalú časť ramena Ortov, ktorá je pravdepodobne zvyškom starého koryta rieky Uh. Rezerváciu tvorí otvorená vodná plocha s pôvodnou močarinou a vodnou vegetáciou so zachovalými brehovými porastmi s 5 stupňom ochrany.

CHPV Labaška – časť prírody pripravovaná na ochranu

Chránené územie tvorí nížinné jazierko so svojimi brehovými porastmi. Je významný mokradným biotop.

CHKO Latorica

Časť katastra mesta Veľké Kapušany sa nachádza v Chránenej krajinskej oblasti Latorica, kde platí druhý stupeň ochrany podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny. Územie je osobitné a jedinečné vo svojom okolí. Nádherné a neopakovateľné scenérie vytvárajú dva sútoky riek na tak malom území. Sútok Laborca a Latorice – ďalej pokračuje rieka Latorica a sútok Latorice a Ondavy pričom vzniká rieka Bodrog.

Stav zložiek životného prostredia

Mesto Veľké Kapušany z hľadiska triedenia územia podľa kvality životného prostredia patrí do II. triedy – prostredie vyhovujúce.

Ovzdušie

Stav ovzdušia v meste Veľké Kapušany je ovplyvnený strednými a malými zdrojmi emisií umiestnenými na území mesta, automobilovou dopravou ale aj prenosmi emisií zo vzdialených zdrojov, predovšetkým vplyvom prevládajúcich severozápadných vetrov.

Katastrálne územie mesta Veľké Kapušany je nepriamo ovplyvňované emisiami zo zdrojov znečisťovania EVO1 a EVO2. Negatívne účinky znečisťovania majú najväčší dopad na vegetáciu a poľnohospodársky využívanú pôdu. Na celkovú kvalitu ovzdušia má vplyv smer

emisií z komínov, ktorá závisí od meteorologických podmienok, hlavne od smeru prevládajúcich vetrov.

Prevádzkovateľom týchto zdrojov sú Slovenské elektrárne a.s. Bratislava – EVO Vojany. EVO Vojany prevádzkuje zariadenie EVO 1, ktoré pozostáva zo 6-ich blokov na pevné palivo a zariadenia EVO2, ktoré pozostáva taktiež zo 6-ich blokov, ale na plynne a kvapalné palivo. Vyššie uvedené bloky emitujú nasledovné základné znečisťujúce látky: TZL, SO₂, NO_x, SUMA C. Najväčšie množstvo týchto látok produkujú bloky EVO1.

K potenciálnym prevádzkovateľom so stredným zdrojom znečistenia možno zaradiť výrobné a poľnohospodárske družstvá, SEPS Bratislava, Slovnaft Bratislava, Železnice SR, SPP – preprava a.s. oblasť Veľké Kapušany.

Potenciálnymi prevádzkovateľmi s malým zdrojom znečistenia ovzdušia sú osoby právnické aj fyzické s oprávnením na podnikanie. Títo zodpovedajú za vypúšťanie znečisťujúcich látok do ovzdušia.

Na znečisťovaní ovzdušia priamo v meste sa výrazne podieľajú:

- Okresné stavebné bytové družstvo, Trebišov a Mibyt s.r.o. prevádzkuje na území mesta SZZO (stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia) – kotolne bytových hospodárstiev,
- tepelno – energetické zdroje podnikateľských organizácií, výrobných podnikov a občianskej vybavenosti,
- hustota tranzitnej dopravy prechádzajúcej po ulici Veškovej, Hlavnej, Malokapušíanskej a ulici Hadabuda je vysoká, z čoho môžeme usudzovať, že stúpa aj produkcia exhalátov.

4.2 Energetické hospodárstvo – infraštruktúra

Koncepcia rozvoja mesta Veľké Kapušany v tepelnej energetike bola spracovaná Slovenskou energetickou agentúrou v Košiciach.

V koncepcii sú na základe predpokladaných scenárov budúceho vývoja spotreby tepla na území mesta riešené opatrenia pre rozvoj sústav tepelných zariadení tak, aby bola zabezpečená spoľahlivá dodávka tepla, zvyšovala sa energetická efektívnosť pri využívaní primárnych energetických zdrojov a aby v čo najväčšej miere bol využívaný potenciál úspor pri výrobe, dodávke a spotrebe tepla. Hlavný dôraz je kladený na využívanie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie na území mesta.

Navrhované opatrenia riešenia rozvoja sústav tepelných zariadení sú formulované za predpokladu zachovania súčasnej palivovej základne a pri zmene palivovej základne výroby

tepla. Vyhodnotenie jednotlivých opatrení z technického a ekonomického aspektu vyústi do stanovenia možných variant riešení budúceho zásobovania teplom územia mesta Veľké Kapušany. Na základe vykonaných analýz sústav tepelných zariadení a kvalitatívneho posúdenia technického stavu sústav tepelných zariadení rozhodujúceho výrobcu a distribútora tepla v meste Veľké Kapušany boli sformulované nasledovné opatrenia technického riešenia rozvoja sústav tepelných zariadení:

- Opatrenie č. 1: Inštalácia kotla na spaľovanie biomasy
- Opatrenie č. 2: Modernizácia technológie výroby tepla
- Opatrenie č. 3: Inštalácia solárnych systémov
- Opatrenie č. 4: Inštalácia termokondenzátorov

Opatrenie č. 1: Inštalácia kotla na spaľovanie biomasy:

Biomasa ako zdroj energie, spadajúca do oblasti obnoviteľných zdrojov je vzhľadom na jej potenciál jednou z možných náhrad zemného plynu, ktorého ceny v poslednom období rýchle narastajú, čo sa prejavuje na náraste ceny tepla a v konečnom dôsledku k zvýšenému finančnému zaťaženiu obyvateľstva.

Opatrenie č. 2 : Modernizácia technológie výroby tepla

Výkonové využitie súčasných zdrojov tepla je nízke z dôvodu každoročne klesajúcej potreby tepla spôsobenej racionalizačnými opatreniami na strane spotreby tepla a technickými opatreniami na strane výroby a distribúcie tepla oproti v minulosti projektovanému výkonu zdrojov. Cieľom optimalizácie inštalovaného výkonu zdroja je zvýšiť hospodárnosť výroby tepla.

Opatrenie č. 3: Inštalácia solárnych systémov

Navrhované systémy slnečných kolektorov majú slúžiť na podporný ohrev teplej úžitkovej vody. Zariadenie zaistí predohrev studenej vody pre prípravu TÚV. Teplota ohriatej vody solárnym systémom je závislá od počtu inštalovaných slnečných kolektorov a v neposlednej miere od dopadajúcej intenzity slnečného žiarenia.

Opatrenie č. 4 : Inštalácia termokondenzátorov

Termokondenzátor umožňuje lepšie využívanie citeľného tepla spalín a latentného tepla z kondenzácie vlhkosti v spalínach za plynovými kotlami, čo má za následok zvýšenia účinnosti

výroby tepla a následne zníženie spotreby zemného plynu o 5 až 13%. Najvyššia účinnosť termokondenzátora sa dosahuje pri maximálnom vychladení spalín, to znamená pokiaľ je dostatočné množstvo studenej vody potrebnej pre výkonové využitie termokondenzátora.

4.3 Odpadové hospodárstvo – infraštruktúra

Na území mesta je tvorba odpadu za rok 1997 – 2000 v kategóriách: domový odpad, objemový odpad, uličné smetie, odpad zo zelene. Celkové množstvo odpadu za rok 2000 bolo v rámci mesta Veľké Kapušany zneškodnených skladovaním 3756 ton komunálneho odpadu, čo predstavuje 100% z celkového množstva vyprodukovaného komunálneho odpadu. Odpad je zneškodňovaný skladovaním.

V období rokov 1994 – 2000 bola v katastrálnom území mesta v prevádzke 1 skládka KO – Moľva s osobitnými podmienkami. Divoké skládky ktoré existovali boli zlikvidované premiestnením odpadov na skládku Moľva. K 31.12.2000 bola činnosť skládky Moľva s osobitnými podmienkami ukončená.

Zneškodňovanie komunálneho odpadu bolo zabezpečené na skládky KO v obci Lastomír do októbra 2002 a od novembra 2002 na skládke v kat. území Žabany – I. etapa (prevádzkovateľ Technické a záhradnícke služby mesta Michalovce), ktorá slúži ako regionálna skládka pre ukladanie KO. Odpad dopravne odstraňujú na skládku KO Technické služby mesta Veľké Kapušany.

V meste nie je vyriešené spracovanie biologicky rozložiteľného odpadu (ide o odpad zo záhrad parkov, cintorínov a z ďalšej zelene nachádzajúcej sa na pozemkoch právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení), ktorí je súčasťou komunálneho odpadu.

Produkcia komunálneho odpadu v meste Veľké Kapušany v roku 2000

Kód odpadu	Názov odpadu	Kat. odpadu N/O	Množstvo v t/rok	Odpad zneškod. skládkovaním
20 03 01	Zmesový komunálny odpad	O	2 497,70	2 497,70
20 03 03	Odpad z čistenia ulíc	O	390,65	390,65
20 03 07	Objemný odpad	O	538,04	538,04
20 02 03	Odpad zo zelene	O	329,61	329,61
Celkom			3 756,00	3 756,00

Produkcia komunálneho odpadu v meste Veľké Kapušany v roku 2003

Kód odpadu	Názov odpadu	Kat. odpadu N/O	Množstvo v t/rok	Odpad zneškod. skládkovaním
20 03 01	Zmesový komunálny odpad	O	1 838,40	1 838,40
20 03 03	Odpad z čistenia ulíc	O	164,80	164,80
20 03 07	Objemný odpad	O	181,40	181,40
20 02 01	Biologicky rozložiteľný odpad	O	475,20	475,20
17 99 00	Drobné stavebné odpady z obcí	O	71,10	71,10
Celkom			2 730,90	2 730,90

4.4 Vodné hospodárstvo

4.4.1 Vodné toky a nádrže, čistota vody

Z hydrologického hľadiska patrí skúmané územie do povodia Bodrogu. Územie mesta je odvodňované tokmi, potokmi a kanálmi.

Cez katastrálne územie mesta Veľké Kapušany pretekajú toky:

- Latorica – preteká južným okrajom kat. územia mesta upraveným korytom s dostatočnou kapacitou na odvedenie prietoku Q100 ročných veľkých vôd. Tok je obojstranne ohrádzaný, v kat. území sú vybudované pomiestne ochranné hrádze. Záplavy mimo inundačného územia sú vylúčené. Dostupné údaje o čistote toku naznačuje, že rieka Latorica zodpovedá kvalite vody akostnej triedy III.
- Maťovský kanál – zaústuje v rkm 0,714 z ľavej strany do kanála Udoč. Celková dĺžka úpravy Maťovského kanála je 15,19 km.
- Ptrukšianský kanál – zaústuje v rkm 0,9 do Maťovského kanála, celková dĺžka 8,93 km.
- kanál Ortov – zaústuje v rkm 5,2 z ľavej strany do kanála Udoč. Celková dĺžka úpravy je 10,963 km.

Kvalita podzemných vôd je ohrozená najmä priesakom zo žúmp a septikov v meste v časti individuálnej bytovej výstavby. Priesakom z nesanovaných bývalých neriadených skládok komunálneho odpadu, poľných hnojísk a silážnych žľabov, ktorých technické a konštrukčné parametre nezamedzujú prieniku škodlivín do podzemných a povrchových vôd. Možným zdrojom znehodnotenia kvality podzemných a povrchových vôd je aj poľnohospodársky dvor v meste.

4.4.2 Zásobovanie pitnou vodou

Mesto je zásobované pitnou vodou z Pobodrožskej vodárenskej sústavy. V roku 1983 bola dokončená stavba Vodné zdroje Boľany s úpravňou vody a výtlačný rad do vodojemu Veľké Kapušany a Vojany. V súčasnosti je zásobované pitnou vodou z Boľanského skupinového vodovodu. Akumulácia je zabezpečená vo vežovom vodojeme s objemom 1000 m³ s kótou dna 141,1 m.n.m. a kótou maximálnej hladiny 148,4 m.n.m. Objem akumulácie nie je postačujúci, preto je potrebné uvažovať s jej rozšírením. Celková dĺžka vodovodnej siete je 19 500 m.

Podľa štatistických údajov VVS a.s. Košice bol vývoj spotreby pitnej vody od napojenia mesta na skupinový vodovod nasledovný:

Spotreba vody za rok	rok 1995 (m³.rok⁻¹)	rok 2000 (tis. m³)	rok 2002 (m³.rok⁻¹)	rok 2003 (m³.rok⁻¹)
Počet obyvateľov	9 786	9 958	9 751	9 642
Počet obyvateľov napojených na vodovod	9 143	9 355	9 719	9 642
Voda vyrobená	993 300	891 000	644 000	701 000
Z toho:				
- domácnosť	589 900	462 000	420 000	393 000
- poľnohospodárstvo	6 700	11 000	19 000	16 000
- priemysel	84 000	126 000	114 000	65 000
- ostatné	120 600	73 000	39 000	37 000

Rozdiel medzi množstvami vody vyrobenej a fakturovanej predstavujú straty v dôsledku poruchovosti siete. Vyplývajú tiež zo spôsobu fakturácie spotreby paušálom, keďže v meste nie sú vodomery vo všetkých domácnostiach.

Maximálna denná spotreba vody pre obec bola vypočítaná na 34,8 l/s.

4.4.3 Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

V meste Veľké Kapušany je vybudovaná jednotná kanalizácia. Odpadové vody sú odvádzané 4 zberačmi do jestvujúcej ČOV v juhovýchodnej časti zastavaného územia mesta Veľké Kapušany.

K 31.12.2003 bolo z celkového počtu 9642 obyvateľov napojených na kanalizáciu 7765 obyvateľov. Jestvujúca čistička odpadových vôd je projektovaná pre 7869 EO s kapacitou $Q_{24} = 18,4 \text{ l.s}^{-1}$. Riešenie odkanalizovania mesta je súčasťou projektu „Pitná voda a odkanalizovanie Juhovýchodu Zemplína“. Vo Veľkých Kapušanoch je navrhovaná čerpacia stanica, z ktorej budú odpadové vody výtlačným potrubím odvádzané do ČOV Pavlovce n/Uhom. Celková dĺžka kanalizačnej siete je 16 000 m.

4.5 Tepelné hospodárstvo

Teplo na vykurovanie, prípravu teplej úžitkovej vody a varenia sa vo Veľkých Kapušanoch získava niekoľkými spôsobmi:

- bytové domy a časť objektov občianskej vybavenosti a podnikateľských objektov z centrálneho vykurovania zo spoločných kotolní zemného plynu z ústredného vykurovania.
- individuálne v rodinných domoch zo samostatných kotlov v prevažnej časti na zemný plyn a v niektorých domoch kombinované z kotlov na zemný plyn a tuhé palivo resp. vykurovanie prostredníctvom krbu, prípadne peci a šporákov na drevo a uhlie.
- objekty občianskeho vybavenia a objekty podnikateľských subjektov, z kotlov ústredného vykurovania napojených na zemný plyn.

V južnej časti katastrálneho územia mesta Veľké Kapušany sa nachádza teplovodné zariadenie vo vlastníctve SE Vojany. Teplovodná prípojka o celkovej dĺžke 5,6 km je vedená od SPP – preprava a.s. (Eustream a. s. od 1.1.2008), oblasť Veľké Kapušany do výmenikovej stanice pri Energosune.

4.6 Pôdohospodárstvo

4.6.1 Verejná zeleň

Verejná zeleň tvorí základ celého systému zelene v meste. V prevažnej miere plní všetky funkcie, ktoré sú na zeleň v urbanizovanom prostredí kladené.

Parky nachádzajúce sa na území mesta sú udržiavané len čiastočne a v niektorých prípadoch je realizácia pôvodného zámeru parku neukončená. Z rozľahlejších parkov sa na území mesta vyskytujú:

- *Park J. Erdélyiho* – nachádza sa medzi ul. Z. Fábryho a ul. Hlavnou.

- *Malý park* – na rohu ul. Zelená a ul. Fábryho. V tomto parku je prerástla a prehustená zeleň.

Zeleň v hustej sídliskovej zástavbe má spĺňať viacero funkcií: pohlcovanie oxidu uhličitého a tvorba kyslíka. Ďalej zachytáva prach a iné škodlivé látky z ovzdušia. Tvorí zvukovú bariéru. Vyrovnáva teplotné rozdiely v zime, ale hlavne v lete tvorí chládok. Zeleň svojim sfarbením oživuje pochmúrne ladenie miest a rôznorodosťou vzrastu a tvaru korún vyrovnáva výšky stavieb – harmonizuje prostredie. Nemenej dôležitá je estetická funkcia zelene sídlisk.

Na sídliskách je málo zelene. Sídliská boli zeleňou vysádzané len sporadicky a vo väčšine prípadov obyvateľmi blokov sídliska, čo v niektorých prípadoch pôsobí chaoticky.

4.7 Tabuľky SWOT pre oblasť životné prostredie

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Výskyt geopotenciálov - Ložiská zemného plynu v kat. ú. Mesta - Prírodné rezervácia - Vyhovujúca kvalita životného prostredia - Existuje koncepcia rozvoja mesta v tepelnej energetike - V meste je vybudovaná kanalizácia - Existencia parkov v centre mesta 	<ul style="list-style-type: none"> - Zvyšujúce dopravené zaťaženie mesta produkuje zvýšené emisie - Ovzdušie mesta nepriamo ovplyvňujú emisie zo zdrojov EVO1 a EVO2 - Staré technológie výroby tepla - Absencia separovaného zberu odpadu - Veľká vzdialenosť od skládok nebezpečného odpadu - Nedisciplinovanosť obyvateľov pri likvidácii odpadu - Absencia separácie biologického odpadu - Nerekultivovaná uzavretá skládka Moľva - Absencia mestskej skládky TKO - Absencia zberného dvora na zber nebezpečného odpadu - Zvýšený výskyt čiernych skládok v okolí mesta - Ohrozený stav podzemných vôd - 80% obyvateľstva je napojená na kanalizáciu - Nie sú inštalované vodomery na všetkých odberných miestach, najmä v domácnostiach

	<ul style="list-style-type: none"> - Zlý stav a málo verejnej zelene - Chaotické rozmiestnenie verejnej zelene - Chýba pasportizácia a generalizácia verejnej zelene - Chýba prioritizácia starostlivosti o zeleň
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Dotácie z eurofondov - Využitie marketingových prostriedkov motivovať občanov starať sa o verejnú zeleň, likvidovať čierne skládky - Využiť prostriedky aktívnej politiky trhu práce pri starostlivosti o verejnú zeleň, likvidácii čiernych skládok 	<ul style="list-style-type: none"> -

4.8 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti životného prostredia

4.8.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti životného prostredia

- ✓ Zvyšujúca produkcia emisií v dôsledku zvýšeného dopravného zaťaženia mesta
- ✓ Ohrozený stav podzemných vôd
- ✓ Nízka účinnosť manažmentu odpadového hospodárstva
  - Absencia separovaného zberu komunálneho odpadu
  - Nedisciplinovanosť obyvateľov pri likvidácii odpadu
  - Absencia separácie biologického odpadu
  - Nerekultivovaná uzavretá skládka Moľva
  - Absencia mestskej skládky TKO
  - Absencia zberného dvora na zber nebezpečného odpadu
  - Zvýšený výskyt čiernych skládok v okolí mesta
- ✓ Zlý stav verejnej zelene
  - Nie dostatočne odborná údržba zelene
  - Znehodnocovanie sídliskovej zelene odstavovaním a prejazdom motorových vozidiel
  - nevhodné druhové zloženie zelene
  - nerovnomerné rozloženie zelene na sídliskách
  - chýba prioritizácia starostlivosti o zeleň
  - chýba pasportizácia, generalizácia zelene
  - chýba štúdia na riešenie kvetinových záhonov v meste

- ✓ Znehodnocovanie sídliskovej zelene odstavovaním a prejazdom motorových vozidiel
- ✓ Zlý stav mestského parku a námestia
  - nie dostatočne odborná údržba zelene v parku a na námestí
  - absencia kvetinových záhonov na námestí a v parku
  - nekvalitná povrchová úprava chodníkov
  - zdemolované oplotenie parku

4.8.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti životného prostredia

- ✓ Vybudovať obchvat mesta
- ✓ Zavedenie separovaného zberu TKO
- ✓ Rekultivácia skládky Moľva
- ✓ Zriadenie mestskej skládky
- ✓ Zriadenie zberného dvora na zber nebezpečného odpadu
- ✓ Zabezpečenie uzamykateľných kontajnerov na sídliskách
- ✓ vypracovať pasportizáciu a generál zelene
- ✓ projektové riešenie kvetinových záhonov
- ✓ úprava mestského parku
- ✓ úprava mestského námestia

4.9 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele: v oblasti životného prostredia

Strategický cieľ č. 1

Vybudovať obchvat mesta

Strategický cieľ č. 2

Vypracovať štúdiu realizovateľnosti odstránenie ohrozenia odpadových vôc

Strategický cieľ č.3

Zvýšiť účinnosť manažmentu odpadového hospodárstva

Opatrenia:

- 3.1 Zavedenie separovaného zberu TKO
- 3.2 Rekultivácia skládky Moľva
- 3.3 Zriadenie mestskej skládky
- 3.4 Zriadenie zberného dvora na zber nebezpečného odpadu
- 3.5 Zabezpečenie uzamykateľných kontajnerov na sídliskách

Strategický cieľ č. 4

Zlepšiť stav verejnej zelene

Opatrenia:

4.1 Pasportizácia a generál zelene

Strategický cieľ č. 5

Zlepšenie stavu mestského parku a námestia

Opatrenia:

5.1 Rekonštrukcia mestského parku

5.2. Úprava námestia

Financovanie:

MŽP SR   Operačný program Životné prostredie

Opatrenie č. 1.1 Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov

Opatrenie č. 1.2 Odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd v zmysle záväzkov SR voči EU

Opatrenie č. 3.1 Ochrana ovzdušia

Opatrenie č. 4.1 Podpora aktivít v oblasti separovaného zberu odpadov

Opatrenie č. 4.2 Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov

Opatrenie č. 4.5 Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov

Opatrenie č. 5.3 Zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti, vrátane posilnenia spolupráce a komunikácie so zainteresovanými skupinami

Environmentálny fond

2. Kapitola:

SOCIÁLNY ROZVOJ

1. Demografia a trh práce

Rozbor demografických situácií je spracovaný na základe celoštátnych sčítaní ľudu, domov a bytov (Štatistický úrad SR – Krajská správa Košice, r. 2001, 2004).

1.1 Vývoj počtu obyvateľov

Podľa dynamiky vývoja pohybu obyvateľstva (prírastok, úbytok) možno mesto zaradiť do štyroch kategórií:

<i>Kategória obce</i>	<i>Priemerný ročný prírastok obyvateľstva (2001)</i>
<i>rýchlo rastúca</i>	nad 5%
<i>pomaly rastúca</i>	3 - 5%
<i>stagnujúca</i>	-2 - +2%
<i>regresívna</i>	pod -2%

V meste Veľké Kapušany bolo k sčítaniu ľudu, domov a bytov uskutočneného v roku 1991 trvalo žijúcich 8459 obyvateľov, v roku 2001 trvalo žijúcich 9760 obyvateľov.

Aj v meste Veľké Kapušany podobne ako v celoslovenskom merítku dochádza ku postupnému spomaľovaniu demografického vývoja. Pre obdobie 1980-2001 je pre okres i mesto Veľké Kapušany charakteristickým rysom demografického vývoja znižovanie trendu celkových prírastkov obyvateľstva a to najmä poklesom prirodzených prírastkov. V roku 2001 žilo v meste Veľké Kapušany 9760 trvale bývajúcich obyvateľov, čo predstavuje 8,73% počtu obyvateľov okresu Michalovce.

Počet trvale bývajúcich obyvateľov k 31.12.2004

Územie	Počet obyvateľov	Podiel v %
Okres Michalovce	109 322	100,0
Mesto Veľké Kapušany	9 536	8,73

Zdroj: Štatistický úrad SR

Počet trvale bývajúceho obyvateľstva podľa pohlavia k 31.12.2001

Pohlavie	Počet trvale bývajúceho obyvateľstva
Muži	4 780
Ženy	4 980
Spolu	9 760

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov v rokoch 1980-2001

Rok sčítania	Počet obyvateľov	Prírastok obyvateľov	Index rastu	Priemerný ročný prírastok
rok 1980	8 459	-	-	-
rok 1991	9 421	+862	111,37	1,03%
rok 2001	9 760	+339	103,50	0,35%
rok 2004	9 536	-215	97,79	-0,74%

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

Prirodzený prírastok (úbytok) obyvateľov v rokoch 2000-2005

Územie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SR	2 427	-844	-691	-517	1 895	955
Košický kraj	1 778	1 328	1 366	1 469	1 686	1 708
okres Michalovce	258	148	147	71	170	169
Veľké Kapušany	49	46	11	28	37	13

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

Dojčenská úmrtnosť* v rokoch 2000-2005

Územie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SR	8,58	6,24	7,63	7,85	6,79	7,20
Košický kraj	12,16	9,17	11,79	12,99	9,67	11,44
okres Michalovce	15,99	8,12	15,47	8,89	10,65	11,35
Veľké Kapušany	7,69	9,90	0,00	10,10	9,26	0,00

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

* Poznámka: Dojčenská úmrtnosť – počet zomretých do 1 roka na 1 000 živonarodených

Celková úmrtnosť* v rokoch 2000-2005

Územie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SR	9,76	9,66	9,58	9,71	9,63	9,93
Košický kraj	9,59	9,36	9,50	9,61	9,63	9,58
okres Michalovce	10,26	9,93	9,90	10,69	10,47	9,73
Veľké Kapušany	8,13	5,65	8,36	7,36	7,42	8,11

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

* Poznámka: Úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného stavu

1.2 Veková štruktúra obyvateľstva

Jedným z najdôležitejších demografických ukazovateľov je vekové zloženie populácie. Údaje o vekovej štruktúre obyvateľstva sú hodnotené v troch základných skupinách:

- predproduktívny vek 0-14 rokov
- produktívny vek muži 15-69 rokov, ženy 15-54 rokov
- poproduktívny vek muži 69 a viac rokov, ženy 55 a viac rokov

Zmenšovanie podielu mladšej populácie a zvyšovanie podielu starších vekových skupín obyvateľstva (zhoršenie vekovej štruktúry obyvateľstva) môže mať za následok pokles reprodukčných schopností populácie. Pomer predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva označený ako index starnutia, môže okrem iného vypovedať aj o populačných možnostiach vo výhľade. Index starnutia, je pomer osôb v poproduktívnom veku k počtu osôb v predproduktívnom veku násobený ston.

Podľa dosiahnutej hodnoty indexu starnutia sa obyvateľstvo zaraďuje do nasledujúcich typov populácie:

Hodnota indexu starnutia	Typ populácie
nad 300	veľmi progresívna (rýchlo rastúca)
201 - 300	progresívna (rastúca)
151 - 200	stabilizovaná rastúca
121 - 150	stabilizovaná
101 – 120	stagnujúca
menej ako 100	regresívna (ubúdajúca)

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v období rokov 1991-2004

Rok	Počet obyvateľov				Index vitality
	Spolu	Vekové skupiny			
		predproduktívny	produktívny	poproduktívny	
1991 abs.	9421	2 873	5 648	900	319,0
%	100	30,5	60,0	9,6	
2001 abs.	9760	1 979	6 578	1 149	172,3
%	100	20,3	67,4	11,8	
2004 abs.	9536	1 697	6 528	1 311	129,5
%	100	17,8	68,5	13,7	

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach

Z uvedeného je vidieť, že veková štruktúra obyvateľstva mesta sa postupne mení v prospech starších vekových kategórií. Zmenšovanie podielu mladšej populácie a zvyšovanie podielu starších vekových skupín obyvateľstva (zhoršenie vekovej štruktúry obyvateľstva) môže mať za následok pokles reprodukčných schopností populácie. Pomer predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva, označený ako index starnutia, môže okrem iného vypovedať aj o populačných možnostiach budúcnosti.

Dosiahnutým indexom starnutia 172,3 bodov v roku 2001 dostáva sa mesto do kategórie obcí so stabilizovanou rastúcou populáciou. V tom istom roku okres Michalovce ako celok dosiahol index starnutia 134 čo znamená, že veková štruktúra obyvateľstva mesta je priaznivejšia ako veková štruktúra obyvateľstva okresu. V roku 2004 sa dostáva mesto Veľké Kapušany indexom starnutia 129,5 do kategórie stabilizovanej populácie.

1.3 Vzdelanostná úroveň obyvateľstva

Najnovšie dostupné údaje o vzdelaní obyvateľstva pochádzajú zo sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001.

Vzdelanostná úroveň obyvateľstva mesta Veľké Kapušany

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	Muži	Ženy	Spolu
Základné	676	1 156	1 832
Učňovské (bez maturity)	910	507	1 417
Stredné odborné (s maturitou)	541	357	898
Úplne stredné učňovské (s maturitou)	356	130	486
Úplne stredné odborné (s maturitou)	676	981	1 657
Úplne stredné všeobecné	182	457	639

<i>Vyššie</i>	41	26	67
<i>Vysokoškolské bakalárske</i>	11	26	37
<i>Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské</i>	248	210	458
<i>Vysokoškolské doktorandské</i>	5	9	14
<i>Vysokoškolské spolu</i>	264	245	509
<i>Vysokoškolské podľa zamerania:</i>			
<i>- univerzitné</i>	82	154	236
<i>- technické</i>	130	40	170
<i>- ekonomické</i>	24	38	62
<i>- poľnohospodárske</i>	23	9	32
<i>- ostatné</i>	5	4	9
<i>Ostatní bez udania školského vzdelania</i>	67	63	130
<i>Ostatní bez školského vzdelania</i>	13	14	27
<i>Deti do 16 rokov</i>	1 054	1 044	2 098
<i>Úhrn</i>	4 780	4 980	9 760

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Porovnanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva mesta Veľké Kapušany a SR v roku 2001

<i>Dosiahnutý stupeň vzdelania</i>	<i>Mesto Veľké Kapušany</i>		<i>Slovenská republika</i>	
	<i>absolútne vyjadrenie</i>	<i>%</i>	<i>absolútne vyjadrenie</i>	<i>%</i>
<i>Základné</i>	1 832	18,7	1 132 995	21,6
<i>Učňovské (bez maturity)</i>	1 471	15,1	1 264 144	23,5
<i>Učňovské (s maturitou)</i>	1 384	14,2	251 992	4,7
<i>Stredoškolské</i>	2 296	23,5	1 126 085	20,9
<i>Vysokoškolské</i>	509	5,2	423 324	7,9
<i>Bez vzdelania</i>	27	0,2	101 062	1,9

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

1.4 Štruktúra obyvateľstva podľa náboženského vyznania

K náboženskému vyznaniu sa podľa SODB v roku 2001 hlásilo 97,7% obyvateľov mesta Veľké Kapušany. Najviac obyvateľov sa prihlásilo k rímskokatolíckemu náboženstvu (49,4%). 12,6% obyvateľov sa hlásilo ku gréckokatolíckemu náboženstvu a 27,6% k reformovanému náboženstvu.

Štruktúra obyvateľstva mesta Veľké Kapušany podľa náboženského vyznania

Náboženské vyznanie / cirkev	Muži	Ženy	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	2 327	2 500	4 827
Gréckokatolícka cirkev	564	636	1 200
Pravoslávna cirkev	60	55	115
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	26	32	58
Reformovaná kresťanská cirkev	1 282	1 348	2 630
Evanjelická cirkev metodistická	13	7	20
Apoštolská cirkev	4	3	7
Starokatolícka cirkev	2	5	7
Bratská jednota baptistov	-	-	-
Cirkev československá husitská	2	0	2
Cirkev adventistov siedmeho dňa	-	-	-
Cirkev bratská	0	4	4
Kresťanské zbory	6	9	15
Židovské náboženské obce	1	0	1
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	98	100	198
Ostatné	2	1	3
Bez vyznania	270	178	448
Nezistené	123	102	225
Spolu	4 780	4 980	9 760

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa Košice, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

1.5 Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti

Štruktúra obyvateľstva mesta Veľké Kapušany, Košického kraja a Slovenskej republiky podľa národnosti

%	Slovenská	Maďarská	Rómska	Česká	Rusínska	Ukrajinská	Nezistená a iná
Slovenská republika	85,8	9,7	1,7	0,8	0,4	0,2	1,4
Košický kraj	81,8	11,2	3,9	0,6	0,3	0,3	1,9
Veľké Kapušany	35,9	56,9	4,3	0,5	0	0,9	1,3

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa Košice, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

V porovnaní s Košickým krajom v meste Veľké Kapušany obyvatelia slovenskej národnosti na celkovom počte obyvateľov majú menší podiel. Dôvodom je blízkosť maďarskej hranice, čo sa odráža aj v percentuálnych výkazoch o maďarskej národnosti, ktorá je podstatne vyššia ako v ostatných sledovaných územných jednotkách. Okrem rómskej národnosti, ktorú tvorí 4,3% z celkového počtu obyvateľov, v meste sú v menšej miere zastúpené nasledujúce národnosti: Rusínska (2 obyvatelia), Ukrajinská (90 obyvateľov), Česká (48 obyvateľov), Nemecká (2 obyvatelia), Poľská (5 obyvateľov), Ruská (1 obyvateľ).

1.6 Zamestnanosť

Elektrárne Vojany, Slovnaft Vojany a SPP – preprava a.s. oblasť Veľké Kapušany zohrali rozhodujúcu úlohu pri rozvoji súčasných Veľkých Kapušian. Vďaka nim došlo v meste ku koncentrácii pracovných síl. Mesto Veľké Kapušany zaznamenalo najvýraznejší demografický vývoj v rokoch 1961-1991, keď sa počet obyvateľov zvýšil z 3588 na 9421.

Žiaľ, transformácia týchto podnikov a strata výrobného programu v prípade Slovnaftu Vojany zapríčinila útlm rozvojových impulzov a zdrojov, znižovanie počtu zamestnancov a následný rast nezamestnanosti.

Okrem spomínaného priemyslu je mesto významným centrom pestovania zeleniny, kde dôležitú úlohu zohráva Agroprodukta Veľké Kapušany a desiatky pestovateľov.

Zamestnanosť obyvateľov mesta Veľké Kapušany v odvetviach hospodárstva

Odvetvie hospodárstva	Muži	Ženy	Ekonomick y aktívne osoby	z toho dochádza do zamestnania
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	183	106	289	72
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	8	2	10	6
Rybolov, chov rýb	-	-	-	-
Ťažba nerastných surovín	17	6	23	15
Priemyselná výroba	166	213	379	203
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	801	204	1005	686
Stavebníctvo	121	17	138	37
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	100	301	401	82
Hotely a reštaurácie	20	84	104	18
Doprava, skladovanie a spoje	364	181	545	359
Peňažníctvo a poisťovníctvo	14	21	35	19
Nehnutelnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	95	95	190	85
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	124	93	217	76
Školstvo	72	371	443	66
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	33	165	198	60
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	61	55	116	15
Súkromné domácnosti s domácim personálom	-	-	-	-
Exteritoriálne organizácie a združenia	3	0	3	3
EA bez udania odvetví	645	696	1 341	69
Spolu	2 827	2 610	5 437	1 871

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Z uvedených údajov vyplýva, že takmer 28% ekonomicky aktívnych obyvateľov pracuje v odvetví výroba a rozvod elektriny, plynu a vody. Okrem tohto odvetvia najviac ekonomicky aktívnych obyvateľov, takmer 12,8%, pracuje v odvetví doprava, skladovanie a spoje.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa spoločenskej skupiny a podľa veku a pohlavia v meste Veľké Kapušany

Vek	Zamestnanec pracujúci za mzdu, plat, iné				Členovia prod. družst.	Podnikatelia		Vypomá hajúci v rod. podniku	Ostatní a nezisten í	Ek. aktívne	
	v štátnom podniku	v súkr. podniku	v poľnoh. družstve	u iného zamestn.		bez zamest.	so zamest.			spolu	z toho rob.
15-19											
muži	11	5	3	0	0	0	0	0	105	124	17
ženy	6	6	1	0	0	0	1	0	97	111	10
spolu	17	11	4	0	0	0	1	0	202	235	27
20-29											
muži	330	129	16	4	0	7	7	1	335	829	403
ženy	219	171	8	11	0	9	13	0	360	791	245
spolu	549	300	24	15	0	16	20	1	695	1 620	648
30-39											
muži	403	99	35	0	1	17	12	0	73	640	431
ženy	323	128	12	8	1	11	20	0	138	641	269
spolu	726	227	47	8	2	28	32	0	211	1 281	700
40-49											
muži	480	81	46	3	0	23	29	0	92	754	467
ženy	400	120	24	5	1	24	24	1	153	752	341
spolu	880	201	70	8	1	47	53	1	245	1 506	808
50-54											
muži	195	23	15	1	0	2	5	0	27	268	163
ženy	133	26	3	1	1	6	3	0	44	217	81
spolu	328	49	18	2	1	8	8	0	71	485	244
55-59											
muži	108	22	8	0	1	1	2	0	16	158	96
ženy	30	4	2	0	0	0	0	0	11	47	20
spolu	138	26	10	0	1	1	2	0	27	205	116
60-64											
muži	12	2	2	0	0	2	1	0	10	29	12
ženy	10	0	0	0	0	0	0	0	3	13	4
spolu	22	2	2	0	0	2	1	0	13	42	16
65+											
muži	10	0	1	0	0	0	0	0	3	14	11
ženy	11	0	2	0	0	0	1	0	6	20	12
spolu	21	0	3	0	0	0	1	0	9	34	23
Nezistený vek											
muži	6	3	0	0	0	0	0	0	2	11	7
ženy	10	0	0	0	0	0	0	0	8	18	1
spolu	16	3	0	0	0	0	0	0	10	29	8
Úhrn											
muži	1 555	364	126	8	2	52	56	1	663	2 827	1 607
ženy	1 142	455	52	25	3	50	62	1	820	2 610	983
spolu	2 697	819	178	33	5	102	118	2	1 483	5 437	2 590
v %	49,6	15,1	3,3	0,6	0,1	1,9	2,2	0	27,3	100	47,6
Z obyvateľstv a v produktív nom veku podiel	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	82,1 78,5	- -

ekonomick y aktívnych muži ženy spolu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80,3	-
Z obyvateľstv a v produktív nom veku podiel ekonomick y aktívnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10,7	-

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Z ekonomicky aktívneho obyvateľstva mesta Veľké Kapušany 49,6% pracuje v štátnom podniku a 15,1% v súkromnom podniku za mzdu, plat alebo iný druh odmeny. Z 9 760 obyvateľov mesta v roku 2001 55,7% tvorilo podiel ekonomicky aktívnych osôb.

Bývajúce obyvateľstvo podľa stupňa ekonomickej aktivity

Pohlavie	Osoby ekonomicky aktívne					Neprac. dôchod- covia	Ostatní nezavislí	Deti a žiaci ZŠ	Žiaci a študenti	Ostatní závislí, nezistení	Úhrn obyv.
	spolu	z toho									
		maters. dovol.	prac. dôch.	vypom. v rod. podn.	nezam.						
Muži	2 827	2	56	1	853	455	73	1 099	271	55	4 780
Ženy	2 610	231	82	1	878	815	32	1 078	293	152	4 980
Spolu	5 437	233	138	2	1 731	1 270	105	2 177	564	207	9 760

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

1.7 Nezamestnanosť a jej vývoj

Koncom decembra 2005 nezamestnanosť v okrese Michalovce dosiahla 11 140 osôb (stav evidovaných nezamestnaných - EN) a miera evidovaných nezamestnaných činila 18,46 %. Disponibilný počet evidovaných nezamestnaných dosiahol počet 9342 osôb.

V medziročnom porovnaní (december 2004 – december 2005) sa znížila nezamestnanosť v okrese Michalovce o 1 382 osôb (miera nezamestnanosti o 5,08%). Tento pokles je spôsobený v značnej miere členstvom v Európskej únii, pretože sa zvýšila pracovná mobilita ľudí, ktorí vo väčšej miere vyhľadávajú možnosti pracovného uplatnenia práve v krajinách Európskej únie.

Vývoj nezamestnanosti vo Veľkých Kapušanoch od roku 2004 do 30.4.2007

Nezamestnaní	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
Ženy	710	697	658	633
Muži	626	649	567	585
Spolu	1 336	1 346	1 225	1 218

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach k 30.4.2007

Na základe informácií z posledných rokov je vidieť, že počet uchádzačov – žien o zamestnanie v meste Veľké Kapušany v menšej miere klesá. K 30.4.2007 počet evidovaných nezamestnaných – mužov je vyšší, ako počet EN – mužov za celý rok 2006, čo bolo a je ovplyvnené transformáciou okolitých podnikov a znížením počtu zamestnaných.

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vo Veľkých Kapušanoch podľa stupňa dosiahnutého vzdelania

Vzdelanie	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
0 – bez vzdelania	52	69	72	73
1 – základné vzdelanie	353	359	391	392
2 – vyučení	533	496	403	408
3 – SOU bez maturity	6	5	4	3
4 – SOU/US s maturitou	87	105	100	99
5 – Gymnázium	71	65	54	57
6 – SOŠ s maturitou	219	235	187	174
7 – Vyššie stredné vzdelanie	3	3	2	0
8 – VŠ	12	9	12	12
9 – Vedecká výchova	0	0	0	0
Spolu – počet evidovaných nezamestnaných	1 336	1 346	1 225	1 218

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach k 30.4.2007

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vo Veľkých Kapušanoch podľa veku

Vek	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
15 – 18 rokov	27	14	12	22
19 – 24 rokov	237	225	182	193
25 – 29 rokov	243	224	209	207
30 – 34 rokov	167	196	177	173
35 – 39 rokov	150	151	146	143
40 – 44 rokov	154	140	129	134
45 – 49 rokov	158	151	135	140
50 – 54 rokov	141	157	145	152
55 – 59 rokov	54	73	76	49
nad 60 rokov	5	15	14	5
Spolu	1 336	1 346	1 225	1 218

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach k 30.4.2007

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vo Veľkých Kapušanoch podľa kvalifikácie posledného zamestnania (KZAM)

Kvalifikácia posledného zamestnania	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
Hl. tr. 0 – Príslušníci armády (Profesionálny vojaci)	0	2	0	1
Hl. tr. 1 – Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci pracovníci	2	0	0	0
Hl. tr. 2 – Vedeckí a odborní duševní pracovníci	6	5	6	5
Hl. tr. 3 – Technickí, zdravotníckí a pedagóg. pracovníci	34	33	19	25
Hl. tr. 4 – Nižší administratívni pracovníci	39	54	49	37
Hl. tr. 5 – Prevádzkoví pracovníci v službách a obchode	131	108	93	93
Hl. tr. 6 – Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve, spracovatelia, opravári	5	5	3	3
Hl. tr. 7 – Remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári	140	133	96	108
Hl. tr. 8 – Obsluha strojov a zariadení	42	34	30	31
Hl. tr. 9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	487	418	370	352
Hl. tr. A – Osoby bez pracovného zaradenia	450	554	559	563
Spolu – počet uchádzačov o zamestnanie	1 336	1 346	1 225	1 218

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach k 30.4.2007

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vo Veľkých Kapušanoch podľa doby evidencie (v mesiacoch)

Dĺžka evidencie	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
Do 3 mesiacov	197	0	0	200
4 – 6 mesiacov	125	0	0	119
7 – 9 mesiacov	101	0	0	88
10 – 12 mesiacov	103	43	61	57
13 – 24 mesiacov	247	488	430	199
nad 24 mesiacov	563	815	734	555
Spolu – počet uchádzačov o zamestnanie	1 336	1 346	1 225	1 218

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach k 30.4.2007

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vo Veľkých Kapušanoch podľa rodinného stavu

Rodinný stav	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
Slobodný / slobodná	563	588	534	522
Ženatý / vydatá	683	667	604	612
Rozvedený / rozvedená	71	68	63	59
Vdovec / Vdova	13	12	14	14
Druh / Družka	6	6	6	7
Nezistené	0	5	4	4
Spolu – počet uchádzačov o zamestnanie	1 336	1 346	1 225	1 218

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach k 30.4.2007

1.8 Tabuľka SWOT pre oblasť demografia a trh práce

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - zvyšuje sa podiel obyvateľstva s ukončeným vyšším stupňom vzdelania - pomer obyvateľov v produktívnom veku je vyšší, ako pomer v SR - bezproblémové spolunažívania rôznych národností a etník 	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká miera nezamestnanosti v regióne - vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných - stabilizovaná veková štruktúra obyvateľstva - vysoká miera neevidovanej nezamestnanosti - nízka pracovná mobilita vybraných skupín - klesajúca životná úroveň - nevyhovujúca kvalifikačná štruktúra pre trh práce
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - zapájanie dlhodobo nezamestnaných do menších obecných služieb - EDS služba - Dotácie na vytváranie pracovných miest - Dotácie na vytváranie samo zamestnania - Remeselnícke dvory na podporu rozvoja CR - Prilákatie investorov 	<ul style="list-style-type: none"> - odliv stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov z mesta - migrácia obyvateľstva za lepšou prácou - odliv mladej generácie z mesta - nezáujem investorov o región

1.9 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti demografie a trhu práce

1.9.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti demografie a trhu práce

- ✓ nevyhovujúca kvalifikačná štruktúra vzhľadom k dopytu na trhu práce
- ✓ vysoký podiel pracovnej sily so základným vzdelaním

- ✓ odliv stredoškolských a vysokoškolských vzdelaných z mesta do regiónov alebo zahraničia
- ✓ nedostatočné možnosti zamestnať sa

1.9.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti demografie a trhu práce

- ✓ vytvoriť Centrum prvého kontaktu
- ✓ zvýšiť spoluprácu v oblasti nezamestnanosti s úradom práce soc. vecí a rodiny
- ✓ zvýšiť spoluprácu v oblasti vzdelávania a nezamestnanosti so školami a mimovládnyimi organizáciami
- ✓ vypracovať spoločnú stratégiu na riešenie problému nezamestnanosti
- ✓ podporovať vzdelávanie dospelých
- ✓ prilákanie investorov
- ✓ rozvoj cestovného ruchu
- ✓ vytvárať programy pre mladých absolventov škôl

1.10 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele v oblasti: demografie a trhu práce

Strategický cieľ č. 1

Rozvoj spolupráce s inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami

Opatrenia:

- 1.1 Analýza súčasného stavu pohybu nezamestnaných osôb v meste
- 1.2 Nadväzovanie kontaktu s inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami
- 1.3 Vypracovanie spoločnej stratégie na riešenie problému nezamestnanosti

Strategický cieľ č. 2

Vytvoriť centrum prvého kontaktu

Strategický cieľ č. 3

Podporovať vzdelávanie dospelých

Strategický cieľ č. 4

Vytvárať programy pre mladých absolventov škôl

Financovanie:

MPSVR SR   Operačný program zamestnanosť a sociálna inklúzia

Opatrenie č. 1.2 Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania

Opatrenie č. 3.1 Podpora rastu zamestnanosti a zlepšenie zamestnatelnosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť

Lifelong Learning Program

2. Kultúra a šport

2.1 Kultúra

Možnosti kultúrneho vyžitia občanov mesta Veľké Kapušany sú pomerne široké – najmä filmové predstavenia, hosťujúce divadelné spoločnosti, hudobné recitály, výstavy obrazov.

2.1.1 Verejný sektor

Kultúrne zariadenia

Medzi kultúrne zariadenia mesta Veľké Kapušany patria:

Mestské kultúrne stredisko (MsKS)

Zriaďovateľom MsKS je mesto Veľké Kapušany. Stavba je zo 60-tych rokov dvadsiateho storočia nachádzajúca sa v centrálnej časti mesta. Zabezpečuje súbor činností a služieb v oblasti kultúry pre širokú verejnosť. Je miestom divadelných predstavení, estrád, koncertov, výstav a radu ďalších kultúrnych podujatí. Rovnako slúži ako miesto nácvikov pre súbory, ale aj ako priestor pre spoločenské, politické a záujmové združenia. V súčasnom komplexe po rekonštrukciách v rokoch 2001-2002 sa popri koncertnej sále nachádzajú: fotogaléria R. a C. Cappa, mestská knižnica, galéria COPUS, Klub pre duševný a fyzický rozvoj: KALOKAGATHIA. Kapacita koncertnej sály je cca. 350 miest.

Fotogaléria Roberta a Cornella Capa

Fotogaléria od mája 2003 je súčasťou kultúrneho profilu mesta Veľké Kapušany, nachádza sa v MsKS. Základnou myšlienkou pre zriadenie fotogalérie bolo zistenie a skutočnosť, že matka dvoch svetoznámych fotografov Roberta a Cornella Capa, Júlia Berkowitsová, pochádzala z Veľkých Kapušian. Fotogaléria v stálej expozícii reflektuje: rodinu, detstvo a mladosť Roberta a Cornella Capa, reprodukcie fotografických prác autorov, dejiny a vývoj fotografie, vývoj fotografických prác autorov, dejiny a vývoj fotografie, vývoj fotografických objektívov a vývoj fotografických prístrojov. V ostatnej časti fotogaléria poskytuje priestor a možnosť fotografom pre prezentáciu formou výstav.

Mestská knižnica

Je jedinou verejnou knižnicou v meste Veľké Kapušany. Priestor knižnice je súčasťou Mestského kultúrneho strediska. Poskytuje informačné služby obyvateľom mesta aj regiónu. Dopĺňa, spracováva a uchováva univerzálny knižničný fond. Knižný fond tvorí vyše 23 tisíc zväzkov kníh v troch oddeleniach: oddelenie detskej literatúry, beletrie pre dospelých a spoločenskovednej literatúry.

Galéria COPUS

Galéria vznikla v roku 2001 v MsKS ako snaha o skvalitnenie možností výtvarných prezentácií obyvateľstvu mesta. Tento kultúrny stánok umožňuje realizáciu výtvarných prejavov formou výstav vyše dvadsiatim výtvarníkom, sochárom, dizajnérom a fotografom formou autorských a kolektívnych výstav.

Kultúrne centrum JUNIOR

Zariadenie kultúrneho centra JUNIOR je cieľovo snahou o reflexiu a priblíženie pre mladú generáciu, tých oblastí, ktoré sú jednak celospoločensky preferované resp. tých, ktoré majú lokálny význam. Stále expozície, ako aj ostatné súčasti tohto komplexu, sú vhodným doplnkom výchovno-vzdelávacieho procesu na školách.

Kultúrne centrum JUNIOR tvoria nižšie uvedené subštruktúry:

1. Stále expozície:

- Encyklopeland,
- A.D.K.,
- Copus,
- 7 divov sveta,
- Ľudská sexualita,
- EKO

2. Projekčná a konferenčná sála
3. Mestské múzeum

Mestské Múzeum

Vzniklo v decembri 2002. Nachádza sa v Kultúrnom centre JUNIOR. Stálu expozíciu tvoria: obydla a bývanie, domáce a poľnohospodárske náradia a nástroje, predstavenie remesiel – kováčstvo, tkáčstvo, včelárstvo, hrnčiarstvo, obuvníctvo.

Areál kultúry a oddychu „OTLUM“

Pri areáli TJ Energetik sa nachádza areál kultúry a oddychu „OTLUM“. Pôvodne bol amfiteátrom, ale po rekonštrukciách v rokoch 2001-2002 zmenil svoj profil a to rozšírením služieb, činností a možností. V areáli je vybudované umelé jazierko, minigolf, maxišachy, pieskoviská, kolky, prekážková dráha, „indiánska osada“. Po takmer päťročnej prestávke sa v areáli opäťovne sfunkčnilo letné kino.

2.1.2 Súkromný sektor

Súkromný sektor v kultúre reprezentujú nasledovné obchody:

Kníhkupectvá a predaj časopisov:

Kníhkupectvo v prenajatých priestoroch na sídlisku P.O.H. predávajúce slovenské knihy

Kníhkupectvo – Magyar könyvesbolt - predávajú maďarské knihy, noviny, elektronické publikácie.

PNS – predávajúci rôzne časopisy a noviny.

Kníhkupectvo a predaj suvenírov v obchode DOMINO.

Predajne umeleckých a remeselných výrobkov:

F-Art – predaj vlastných umeleckých výrobkov drevorezbára Gy. Ferenc, vlastnoručne vyrobené šperky R. Ferencovej, umelkyňa ľudových remesiel.

2.1.3 Mimovládny sektor

V oblasti kultúry pôsobia nasledovné organizácie:

CSEMADOK a pri ňom fungujúce kultúrne skupiny:

FABOTO je gitarová skupina, ktorá vznikla v roku 1995 s cieľom zachovávať a rozširovať ľudovú hudbu. Od roku 1996 vystupujú v meste, regióne i v rámci Slovenska na rôznych kultúrnych a spoločenských podujatiach, prehliadkach i súťažiach gitarových skupín.

SPEVÁCKY ZBOR J. ERDÉLYIHO bol založený v roku 1996 pri MO CSEMADOKU. Počet členov zboru je na úrovni 35-40 členov. Cieľom zboru je šírenie piesní a spevov. Za doterajším obdobím činnosti sa skrýva náročná práca a mnohé vystúpenia v meste, regióne a v zahraničí. Spevácky zbor je členom zväzu speváckych zborov.

FOLKLÓRNY SÚBOR KOMÓCSA bol založený v roku 1979 z iniciatívy Ing. M. Kozsára a fungoval pod jeho vedením, ktorý počas histórie prispel významnou mierou k zachovaniu ľudových tradícií. Tance a spevy v podaní súboru obohatili najrôznejšie kultúrne a spoločenské podujatia a to nielen v meste, ale aj v rámci regiónu.

DETSKÝ SPEVÁCKY ZBOR PRI ZŠ J. ERDÉLYIHO bol založený v roku 1996. V repertoári zboru figurujú ľudové a hymnické piesne, chorály a kláštorné piesne. Priestorom prezentácie sú školské, mestské podujatia, oslavy, výročia, atď.

REGIONÁLNY DOM (MAĎARSKÝ SPOLPČENSKÝ DOM) zabezpečuje priestory združeniam na vykonávanie svojej riadnej aj mimoriadnej činnosti a organizuje svoju vlastnú činnosť. V tejto budove sídli väčšina maďarských združení mesta Veľké Kapušany. Je centrom pre vzdelávanie dospelých.

Občianske združenia:

DETSKÝ FOLKLÓRNY SÚBOR VÁNOK vznikol v roku 1999 pri MO Matice slovenskej. Prvé vystúpenie súboru sa uskutočnilo necelé dva mesiace po jeho založení. V roku 2002 sa súbor transformoval na občianske združenie. Súbor pravidelne vystupuje pri príležitosti rôznych podujatí v meste, na rôznych folklórnych festivaloch a prehliadkach.

MIEŠANÝ SPEVÁCKY ZBOR LATORIČAN vznikol v roku 1996. Spája dvadsaťštyri ľudí. V bohatom repertoári sú obsiahnuté i náboženské piesne.

KLUB VÝTVARNÍKOV POUŽIA bol založený v roku 2002 pri mestskom kultúrnom stredisku a združuje celkom dvanásť výtvarníkov Použia. Svoju činnosť orientuje predovšetkým na spoločenské tvorivé stretnutia a autorské a kolektívne výstavy jeho členov.

Nezisková organizácia

Musa Nostra bola založená v roku 2005. Štatutárnym zástupcom organizácie je Mgr. Tomáš Horkay, PhD. Cieľom organizácie je tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt. Každý rok úspešne realizuje hudobný festival Použia.

Neformálne skupiny súčasnej hudby:

- Fajn – hudobná skupina (funky)
- Caravella – hudobná skupina
- Phenobarbital – hudobná skupina (metal)
- A hudobná skupina pri Gymnázií.

Ostatné neformálne skupiny:

- Canta Bille (spevácky zbor)

2.2 Šport

2.2.1 Verejný sektor

Telovýchovné zariadenia v meste Veľké Kapušany sú zastúpené:

1. Športovým areálom – futbalové ihrisko TJ Energetik s plochou 36 900 m². V areály ihriska sa nachádza tribúna pre divákov, šatne, sociálne vybavenie.
2. Tenisovým kurtom
3. Futbalovým ihriskom s umelou trávou – pri Základnej škole J. Erdélyiho
4. Novou telocvičňou na Základnej škole J. Erdélyiho

2.2.2 Súkromný sektor

Súkromný sektor v športe je zastúpený predajňami na všeobecné športové oblečenie a obuv. Bicykle a doplnkové potreby pre cyklistiku je možné kúpiť iba v jednom obchode. Dostupné sú v tomto obchode aj rôzne druhy lôpt, a kolieskové korčule.

Ďalšou osobou v súkromnom sektore pôsobiace v oblasti športu je komplex ENERGOSUN – krytá plaváreň, ktorá v súčasnej dobe bola odpredaná elektrárňou Vojany súkromnému podnikateľovi p. Bosákovi.

2.2.3 Mimovládny sektor

Oblasť športu je veľmi podstatná pre obyvateľov mesta Veľké Kapušany. O tom svedčí aj množstvo organizácií pôsobiacich v tejto oblasti. Z existujúcich mimovládnych organizácií 24% (z 59 organizácií 14) pôsobí v oblasti športu. Všetky tieto organizácie pôsobia ako občianske združenia:

1. **AIKIDO klub Veľké Kapušany** zaoberá sa výukou ázijských a bojových umení.
2. **Club karate Veľké Kapušany** zaoberá sa výukou ázijských a bojových umení.
3. **Florbalový klub Veľké Kapušany, o. z.** o ich činnosti svedčí názov klubu
4. **Futbalový klub Energetik Veľké Kapušany** svoju činnosť začal v roku 1949 v súčasnosti združuje celkom štyri družstvá. „A“ mužstvo dospelých, sú účastníkmi IV. futbalovej ligy, dorastenci sú účastníkmi IV. ligy a dve žiacke mužstvá sú účastníkmi II. ligy. Štatutárny zástupca športového klubu je Ján Babiak.
5. **Klub technických potápačov - TECDIVE CLUB MANATEE**
6. **Lukostrelecký klub - NIMRÓD Veľké Kapušany** vznikol v októbri 2001. Terénny a lovecký lukostrelecký klub pravidelne organizuje súťaže a jeho členovia sa s veľkými úspechmi zúčastňujú nielen domácich ale aj zahraničných súťaží. Počet registrovaných členov :8 seniorov a 11 juniorov. Štatutárnym zástupcom klubu je Ferdinand Kocsis.
7. **Mestský bežecký klub Veľké Kapušany** vznikol v roku 2002. Členovia klubu sa pravidelne zúčastňujú nasledovných bežeckých súťaží: Regionálna veľká cena vytrvalcov košického kraja, Oblastné majstrovstvá okresov Michalovce, Sobrance a Trebišov a Majstrovstvá

Slovenska veteránov do 40 rokov. Počet registrovaných športovcov klubu v súčasnosti je 10 seniorov a 1 junior. Štatutárny zástupca klubu je Ing. Ladislav Kišš.

8. **Mestský klub stolného tenisu Veľké Kapušany** vznikol v roku 1974. Od najnižšej okresnej súťaže sa prepracoval až do najvyššej krajskej súťaže. Oddiel za roky práce vchoval veľa kvalitných hráčov, z ktorých mnohí hrajú v iných oddieloch. Počet registrovaných športovcov klubu v súčasnosti je 18 seniorov a 10 juniorov. Štatutárny zástupca športového klubu je Ing. Štefan Popély.
9. **Šachový klub ENERGETIK Veľké Kapušany**, ktorý vznikol v roku 1973. V krátkej dobe sa prepracoval do vyššej súťaže. Po príchode Ladislava Pappa do oddielu sa šachový život zintenzívnil, rozšíril sa medzi mládežou. Žiaci dlhoročne obsadzovali prvé miesta v okresných súťažiach. Počet registrovaných športovcov klubu v súčasnosti: 19 seniorov a 5 juniorov. Štatutárny zástupca športového klubu je Mgr. Ladislav Papp.
10. **Športový klub "Róma fitness"**
11. **Športový klub Slovtransgaz Veľké Kapušany**
12. **Tanečný klub ENERGOSUN** bol založený v roku 1994 a vo veľmi krátkom čase sa zaradil medzi úspešné tanečné kluby Slovenska. Tanečný klub každý rok organizuje v meste súťaže s medzinárodnou účasťou, a to „Pohár primátora mesta V. Kapušany“ a „Pohár riaditeľa SE, a.s. EVO Vojany“. Súťaže sú zahraničnými porotcami a hosťami hodnotené ako najlepšie v strednej Európe. V súčasnosti má klub 10 tanečných párov. Štatutárnym zástupcom občianskeho združenia je Ing. Ján Bumbák.
13. **Volejbalový klub Veľké Kapušany, o. z.** bol založený v roku 1973, vtedy ešte ako klub. V súčasnosti sa pretransformovala na občianske združenie. V posledných rokoch klub sa umiestnil na popredných miestach domácich súťaží. V súčasnosti klub má 20 registrovaných športovcov. Štatutárny zástupca športového klubu je Ing. Martin Tivadar.
14. **Zdravie a Šport**

Ostatné športové kluby a zväzy:

TENISOVÝ KLUB – DELFÍN VEĽKÉ KAPUŠANY vznikol v roku 2000. Štatutárnym zástupcom športového klubu je Ervin Lukáč.

SLOVENSKÝ RYBÁRSKY ZVÄZ bol založený v roku 1950. Členská základňa sa vyvíjala od 100 členov po súčasných vyše 1000 členov. Zväz obhospodaruje celkom deväť revírov, ktoré sa systematicky zarybňujú a to hlavne kaprovitými rybami. Rybársky zväz každoročne usporadúva preteky o Pohár primátora a členovia sa zúčastňujú pretekov v rámci divízie, II. ligy, Cassovia Cup a i. Sídлом zväzu je Rybársky dom na Staničnej ulici, ktoré sa stalo miestom stretnutí rybárov, tvorby koncepcií ale aj miestom riešenia opatrení pri starostlivosti o zverený revír.

2.3 Tabuľky SWOT pre oblasť kultúra a šport

Tabuľka SWOT pre oblasť kultúry

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Vybudovaná technická infraštruktúra pre kultúrne podujatia – (tri javiská, jedno z nich je open air, múzea, priestory pre skúšky kultúrnych skupín) - Existencia základných inštitúcií - Miestna základná umelecká škola - Množstvo organizácií zaoberajúce s hudbou, spevom - Pestrá hudobná paleta - Organizácie, ktoré prinášajú celoštátne a medzinárodné aktivity do mesta vo vysokej kvalite - Kultúrna rôznorodosť – multikulturálne mesto - Existencia dotačného systému pre amatérske súbory a mimovládne organizácie v meste 	<ul style="list-style-type: none"> - Zlý technický stav budov a priestorov pre kultúrne podujatia - Nedostatočná kapacita priestorov Mestského kultúrneho strediska - Zlý technický stav kina - Málo oficiálnych bezplatných plagátových plôch v meste - Vysoká miera nezamestnanosti - Nedostatočne zviditeľnené kultúrne podujatia - Priemerná kvalita kultúrnych podujatí - Stálosť niektorých aktivít - Nevyužitá kreativita pracovníkov v kultúre - Nedostatočná spolupráca medzi inštitúciami a organizáciami pracujúcimi v oblasti kultúry - Málo zastúpené iné smery umenia a kultúry, ako hudba (spev a tanec) - Jednosmernosť hudobných a tanečných skupín - Nie je dostatočne zastúpená mladá generácia a rôzne nové smery umenia - Málo zastúpené resp. koordinované

	amatérske fotografovanie i napriek historických predpokladov
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Prepojenie kultúrnych aktivít s cielene využívanými marketingovými prostriedkami (zvyšujúci kvalitu a efekt rôznych kultúrnych akcií) - Možnosť využitia mladého talentovaného potenciálu na stabilizáciu kultúry - Zefektívniť kultúrne aktivity s lepším definovaním cieľových skupín - Prilákať uznávaných umelcov na rôzne kultúrne akcie - Posilniť hrdosť a lokálpatriotizmus miestnych obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> - Odliv mladého obyvateľstva z mesta - Rast počtu sociálnych skupín s nezáujmom o kultúrny život - Negatívny postoj obyvateľov k vlastnému regiónu

Tabuľka SWOT pre oblasť športu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Vysoký počet mimovládnych organizácií - Záujem obyvateľstva o tradičné športové disciplíny - Podpora športu zo strany samosprávy - Záujem detí o športové disciplíny - Dobré umiestnenia našich športovcov na rôznych súťažiach - Tanečná dvojica z mesta je majstrom Slovenska v tanečnom športe, zastupujú viackrát SR na rôznych medzinárodných súťažiach - Jednotlivci v rôznych športových disciplínach na medzinárodných 	<ul style="list-style-type: none"> - Neexistuje systém cyklotrás v meste a v jeho okolí - Nedostatok pestrosti športových ihrísk - Nízka prítomnosť najnovších športových disciplín - Nízka prítomnosť a kvalita oddychových zón v meste - Absencia obchodu so športovými potrebami v meste

<p>súťažiach zastupujú nielen SR ale aj naše mesto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nové športové ihriská - Veľká záujem o cyklistiku a kolieskové korčule - Súťaže v behu, kolieskových korčúl, medzinárodné tanečné súťaže, súťaže lukostrelby, rôznych ázijských a bojových umení 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Využívať rekreačný a turistický potenciál regiónu a okolia mesta - Premyslenie dotačného systému športu v prospech rozvoja diverzity športového života - Vyššia zapojenosť obyvateľstva do športových aktivít - Vyššia zapojenosť športových klubov do rôznych regionálnych, nadregionálnych a medzinárodných aktivít - Nové športové súťaže pre spestrenie športového života - Nové športové disciplíny pre zapájanie aj ďalších skupín obyvateľstva do športových aktivít 	<ul style="list-style-type: none"> - Znižovanie pohybovej kultúry väčšej skupiny mládeže a obyvateľstva - Vysoké vstupné náklady športových disciplín pre väčšiu časť obyvateľstva

2.4 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti kultúry a športu

2.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti kultúry a športu

- ✓ Nedocenený význam kultúry v meste, ako faktora ovplyvňujúceho kvality životnej úrovne
  - nedostatok a neorganizované kultúrne aktivity v meste
  - nízka podpora kultúrnych amatérskych súborov
  - znižovanie záujmu obyvateľov o kultúrny život a kultúrne aktivity v meste

- nedostatočné uvedomenie si významu kultúry pre kvalitu života
- ✓ Nedostatočné priestorové podmienky pre kvalitnú realizáciu kultúry
  - zlý technický stav existujúcich kultúrnych zariadení
  - nedostačujúca veľkosť spoločenskej haly mestského kultúrneho strediska
  - chýbajú kultúrne centrá mladých
  - nedostatočná kapacita priestorov Mestského kultúrneho strediska
  - zlý technický stav kina
- ✓ Nedostatočná propagácia kultúrnych aktivít
  - Málo oficiálnych bezplatných plagátových plôch v meste
  - Nedostatočne zviditeľnené kultúrne podujatia
  - Stálosť niektorých aktivít
  - Nedostatočná spolupráca medzi inštitúciami a organizáciami pracujúcimi v oblasti kultúry
- ✓ Nedostatok nových kultúrnych a športových smerov a aktivít
  - Málo zastúpené iné smery umenia a kultúry, ako hudba (spev a tanec)
  - Jednosmernosť hudobných a tanečných skupín
  - Nie je dostatočne zastúpená mladá generácia a rôzne nové smery umenia
  - Málo zastúpené resp. koordinované amatérske fotografovanie i napriek historickým predpokladom

2.4.2 Identifikácia prioritných cieľov v oblasti kultúry a športu

- ✓ Podpora nových kultúrnych a športových smerov a aktivít
  - Podpora rozvoja nových aktivít rôznymi marketingovými prostriedkami
  - Podporovať mládež vytvárať vlastné iniciatívy v oblasti kultúry a športu
- ✓ Rekonštrukcia budov kultúrnych inštitúcií
  - Rozšíriť kapacitu spoločenskej haly mestského kultúrneho strediska
  - Vypracovať plán na obnovenie vysielania v kine
- ✓ Podpora mládežníckych iniciatív a centier v meste
- ✓ Koordinovaná propagácia kultúrnych aktivít
- ✓ Vytvoriť spoluprácu medzi inštitúciami a organizáciami mesta v oblasti kultúry a športu

- ✓ Podpora nových kultúrnych a športových smerov

2.5 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele v oblasti: kultúry

Strategický cieľ č. 1

Zvýšiť význam kultúry v meste, ako faktora ovplyvňujúceho kvality životnej úrovne

Opatrenia:

- 1.1 Vydanie kultúrneho kalendára
- 1.2 Zvýšiť kvalitu kultúrnych a športových aktivít
- 1.3 Používať kultúrne aktivity ako nepriame formy marketingu mesta

Strategický cieľ č. 2

Nedostatočné priestorové podmienky pre kvalitnú realizáciu kultúry

Opatrenia:

- 2.1 Rekonštrukcia kultúrneho strediska
- 2.2 Rekonštrukcia Junior centra
- 2.3 Rekonštrukcia amfiteátra

Strategický cieľ č. 3

Zlepšenie voľnočasových aktivít detí a mládeže

Opatrenia:

- 2.1 Zriadenie detských ihrísk
- 2.2 Skateboardové ihrisko
- 2.3 Dopravné ihrisko

Financovanie:

Ministerstvo kultúry

Kultúra 2007-2013

MVRR SR   Regionálny operačný program

Opatrenie č. 3.1 Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov

3. Vzdelávanie

Je to sektor hospodárstva, ktorá ponúka najpestrejšiu škálu poskytovaných služieb zastúpených v rôznych sektoroch od najmenších (mikro) podnikateľských subjektov až k vysokým školám a univerzitám.

Podľa zákonov na Slovensku skoro každá osoba môže vykonávať nejakú vzdelávaciu aktivitu. Nie sú presne vymedzené ani uznanie dokladov vydávané rôznymi subjektmi.

3.1 Verejný sektor

3.1.1 Školstvo

Koncepcia rozvoja školstva v pôsobnosti mesta Veľké Kapušany vychádza z platných zákonov č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a zákona č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, ktoré boli schválené v súvislosti s reformou školstva v SR. Mesto Veľké Kapušany je sídlom škôl od predškolských zariadení až po stredné školy. Cieľom a úlohou rozvoja školstva je komplexná výchova a vzdelávanie, bezpečnosť a ochrana telesného a duševného zdravia žiakov, pedagógov a zamestnancov školy a školského zariadenia. Na všetkých vyučovacích stupňoch je zabezpečená dvojazyčná výchova detí.

Prehľad škôl a školských zariadení a počtu žiakov v meste Veľké Kapušany

Zariadenie	Počet zariadení			Počet žiakov/študentov/detí v šk. roku 2006/07
	celkom	štátne	súkromné	
Materské školy	2	2	-	244
Základné školy	2	2	-	1 415
Základná umelecká škola	1	1	-	230
Špeciálna základná škola	1	1	-	180
Gymnázium	1	1	-	215
Stredné odborné školy	1	1	-	201
Stredné odborné učilištia	1	1	-	250
Centrum voľného času	1	1	-	271

Zdroj: MsÚ, Školský úrad k 31.12.2006

Predškolské zariadenia

Z predškolských zariadení sa na území mesta Veľké Kapušany nachádzajú mestské materské školy a detské jasle.

Materská škola, P.O.Hviezdoslava 65/117, Veľké Kapušany

Materská škola je prvá výchovno – vzdelávacia inštitúcia a prvým spoločenstvom detí a dospelých s ktorými sa dieťa stretáva mimo rodiny. Mala by byť pre každé dieťa príležitosťou zmysluplne, bohato a šťastne prežiť vlastné detstvo. V pedagogickej oblasti hlavným cieľom je napomáhať vyvážené rozvíjanie všetkých stránok, pripravenosti detí na ZŠ. V priamej práci vytvárať predpoklady pre zdravý, psychický, sociálny, emociálny a estetický rozvoj detí.

V materskej škole je sedem tried. Pracuje tu 14 pedagogických a 9 nepedagogických zamestnancov.

Materská škola, L. N. Tolstého 89/20, Veľké Kapušany

Materská škola s vyučovacím jazykom maďarským so štyrmi triedami bolo zriadené 01.07.2005. Hlavným cieľom MŠ je vytvoriť podmienky pre sociálnu a jazykovú komunikáciu s uplatňovaním humánneho princípu.

V materskej škole pracuje 8 pedagogických a 7 nepedagogických zamestnancov.

Detské jasle, L.N.Tolstého 89/20, Veľké Kapušany

Dve vychovávateľky zabezpečujú celodennú výchovnú starostlivosť deťom vo veku od 1 do 3 rokov maximálne pre 15 detí. Cieľom výchovnej starostlivosti v DJ je harmonický rozvoj telesných a duševných schopností detí. Pre dieťa je charakteristická prirodzená túžba po poznaní, chce preskúmať svoje prostredie, robiť to, čo vidí, že robia iní ľudia a na základe toho sa postupne orientovať vo svete. Stravovanie je zabezpečené zo školskej jedálne MŠ.

Základné školy a školské zariadenia

V roku 2006 v meste Veľké Kapušany sú celkom 2 mestské základné školy + 2 školské zariadenia (Základná umelecká škola a Centrum voľného času) + Špeciálna základná škola.

Základné školy (ZŠ) v meste sú zamerané na štúdium jazykov, rôzne zameranie v športe a pod. ZŠ sídlia v budovách účelovo vybudovaných s kapacitou 2162 miest. Rozmiestnenie škôl pri poklese žiakov v meste spôsobuje v posledných rokoch, že jedna škola je kapacitne naplnená a iná nedosahuje ani základné naplnenie v prepočte na triedu.

Zoznam ZŠ a počet žiakov v meste v rokoch 2007/2008

Názov	Počet tried	Počet detí	Počet detí/triedu
<i>ZŠ P.O.Hviezdoslava (1-9. tr.)</i>	27	737	27
<i>ZŠ J. Erdélyiho s vyuč. jaz. maď. (1-9. tr.)</i>	29	657	22
<i>ZŠ umelecká</i>	9	230	25
<i>Centrum voľného času</i>	3	271	90
<i>Špeciálna ZŠ</i>	24	180	7

Zdroj: MsÚ Veľké Kapušany k 31.12.2006

Základná škola P.O. Hviezdoslava, P.O.H. 43, Veľké Kapušany

V škole je 34 učební. Súčasný počet žiakov je 737 z celkovej kapacity 1212 žiakov. Pedagogických pracovníkov je 47, 21 prev., 7 ŠKD, 8 ŠJ. Vo výchovno – vzdelávacom procese, športe a iných aktivitách škola dosahuje v rámci okresu, kraja a aj Slovenska dobré výsledky. Škola má vlastnú kuchyňu s jedálňou, telocvičňou a športové plochy.

Nevýhodou objektu je, že vyučovanie prebieha v 8 pavilónoch, každý pavilón je samostatná budova a preto vyžaduje veľkú starostlivosť.

Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Jánosa Erdélyiho, ul. Komenského a ul. Z. Fábryho, Veľké Kapušany

Škola sa nachádza v dvoch areáloch. Na ul. Komenského sa nachádzajú ročníky 1-5. s celkovým počtom tried 15. Na ul. Z. Fábryho sa nachádzajú triedy ročníkov 6-9. s celkovým počtom tried 14. Celkový počet v ZŠ oboch areáloch je 29 tried. Súčasný počet žiakov je 657 z celkovej kapacity 750 žiakov. Pracuje v nej 46 pedagógov, 17 prev., 8 ŠKD, 8 ŠJ.

Škola má vlastnú kuchyňu s jedálňou, telocvičňu a športové plochy.

Pedagógovia školy veľký dôraz kladú komplexnej výchove a vzdelávaniu, bezpečnosti a ochrane telesného a duševného zdravia žiakov, pedagógov a zamestnancov školy. Dosiahnuté výsledky sú adekvátne podmienkam školy.

Základná umelecká škola, Z. Fábryho 19, Veľké Kapušany

Rozvíja a zabezpečuje umelecké cítenie a racionálne využívanie voľného času detí a mládeže. Poskytuje základy vzdelania v odboroch – hudobnom, výtvarnom, tanečnom a literárno-dramatickom. Kapacita školy je 9 tried s počtom žiakov cca. 193. Pracuje tu 10 pedagogických pracovníkov a 2 nepedagogickí zamestnanci.

Centrum voľného času, Z. Fábryho 21, Veľké Kapušany

CVČ 13. septembra 2006 oslávilo 42. výročie svojho založenia. Centrum voľného času vytvára podmienky na neformálne vzdelávanie, organizuje a zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu

činnosť prostredníctvom rozvoja záujmov detí, mládeže ich rodičov a širokej verejnosti vo voľnom čase, čase vedľajších a hlavných prázdnin. Kapacita centra - 4 oddelenia. Pracujú tu 4 pedagogickí pracovníci a 2 nepedagogickí zamestnanci. Kapacita je cca. na 120 miest.

Špeciálna základná škola, ul. J. Dóžu, Veľké Kapušany

Kapacita školy je cca. 180 žiakov, počet tried je 24. Pracuje tu 33 pedagogických pracovníkov a 7 nepedagogických pracovníkov. Špeciálnu materskú školu navštevuje 21 dochádzajúcich detí, špeciálnu základnú školu navštevuje 115 žiakov s nariadenou ústavnou výchovou a 63 dochádzajúcich žiakov. Poslaním školy je vychovávať a vzdelávať žiakov, ktorí budú chápať seba a iných, budú schopní tvorivo a kriticky myslieť. Vo vyučovacom procese prevláda individuálny prístup k dieťaťu vo všetkých organizačných formách denného poriadku.

Škola je zapojená do projektu PHARE a v tomto školskom roku funguje tranzitívna trieda v prvom ročníku. Cieľom tejto triedy je podchytiť deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, zaškoliť ich a poskytnúť im možnosť ďalšieho vzdelávania na ZŠ. Nedostatkom školy je malý počet miestností, ktoré by mohli využiť v rámci vyučovacieho procesu.

Stredné školstvo

Na území mesta pôsobia 3 stredné školy, z toho: 1 Gymnázium s počtom 215 žiakov, 1 Stredná poľnohospodárska škola s počtom 202 žiakov a 1 Stredné odborné učilište energetické s počtom 277 žiakov.

Gymnázium, ul. Z. Fábryho, Veľké Kapušany

Gymnázium vo Veľkých Kapušanoch je dvojazyčné. V každom školskom roku sa otvára jedna trieda s vyučovacím jazykom slovenským a jedna trieda s vyučovacím jazykom maďarským. V priebehu štúdia majú žiaci možnosť voľby predmetov podľa svojho záujmu a v rámci tejto voľby sa môžu zamerať na predmety, ktoré budú potrebovať v ďalšom štúdiu na vysokých školách. Súčasná kapacita Gymnázia je 8 tried s počtom 215 žiakov. Pracuje tu 17 pedagogických pracovníkov a 6 nepedagogických pracovníkov. Škola má vlastnú kuchyňu s jedálňou.

Stredná poľnohospodárska škola, nám. I. Dobóa, Veľké Kapušany

Škola vznikla v roku 1952 a do roku 1960 bol jej sídlom kláštor v Lelesi. Od roku 1960 sa škola nachádza a pôsobí vo Veľkých Kapušanoch. Je dvojazyčnou školou, v každom ročníku sa paralelne vyučuje v slovenskom a maďarskom jazyku. V počiatočnom období vychovávala kvalifikovaných odborníkov pre rastlinnú a živočíšnu výrobu, od polovice 90-tych rokov sa na škole vyučuje učebný odbor Agropodnikanie so zameraním na agroturistiku, alternatívne

poľnohospodárstvo. V pomaturitnom štúdiu od roku 1997 sa vyučuje poľnohospodársky manažment. Škola v minulosti vykazovala bohatú mimoškolskú činnosť, hlavne športovú a kultúrnu, žiaci sa zúčastňovali a zúčastňujú na rôznych súťažiach.

Študijné odbory

Agropodnikanie - agroturistika

Agropodnikanie - alternatívne poľnohospodárstvo

Pomaturitné štúdium

Agropodnikanie - 08 poľnohospodársky manažment

Súčasná kapacita školy je 8 tried + 2 pomaturitné, s počtom 201 žiakov. Pracujú tu 23 pedagogický pracovníci a 12 nepedagogických pracovníkov. Škola má vlastnú kuchyňu s jedálňou.

Stredné odborné učilište energetické, ul. J. Kráľa, Veľké Kapušany

V roku 1961 sa začalo s výstavbou tepelnej veľkoelektrárne blízko obce Vojany. V dôsledku toho bolo treba vyriešiť výchovu odborníkov pre budúce prevádzky. Prví absolventi pre túto elektrárňu boli pripravovaní v Učňovskom energetickom stredisku v Žiline. Dňa 18. augusta 1973 bolo otvorené Odborné učilište vo Veľkých Kapušanoch. V roku 1980 v rámci prestavby učňovského školstva sa OU mení na SOU.

V súčasnosti sa v SOU energetickom pripravuje 250 žiakov formou denného, večerného a externého štúdia.

Študijné odbory

Mechanik opravár na stroje a zariadenia s vyučovacím jazykom slovenským aj maďarským

Elektromechanik rozvodných zariadení

Hostinský s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským

Mechanik elektronik na automatizačnú techniku

Mechanik elektronik na organizačnú a výpočtovú techniku

Mechanik silnoprúdových zariadení

Mechanik strojov a zariadení

Nadstavbové štúdium

Elektrotechnika na energetiku

Strojárstvo na výrobu, montáž a opravy prístrojov, strojov a zariadení

Spoločné stravovanie

Počet tried v SOU-energetické 13+3 triedy na štúdium popri zamestnaní. Súčasná kapacita školy je 250 žiakov. Pracujú tu 33 pedagogický pracovníci a 27 nepedagogický pracovníci. Súčasťou školy je aj internát s 270 lôžkami. Areál školy je vybavený športovými plochami, bazénom a telocvičňou.

3.1.2 Iné verejné inštitúcie pôsobiace v oblasti vzdelávania

Popri škôl a školských zariadení treba spomenúť aj Úrad práce a sociálnych vecí, ktoré organizujú rôzne tréningy, rekvalifikačné kurzy a iné vzdelávacie aktivity v súlade s Národným plánom.

3.2 Súkromný sektor

Vzdelávacie aktivity vykonávajú rôzne poisťovne pri nábore nových pracovníkov. Všetci zamestnávateľia sú povinní zabezpečovať rôzne vzdelávacie aktivity vyplývajúce zo zákonov, a kvôli získaniu vždy aktuálnych informácií, udržiavania a zvyšovania kvality poskytovaných služieb sa organizujú rôzne odborné vzdelávacie aktivity.

3.3 Mimovládny sektor

Existujú dve neziskové organizácie, ktoré sú aktívne v sfére vzdelávania. Sú to:

Gordius n. o. – Pannonforrás - sieť vzdelávacích inštitúcií v Maďarskej republike a jeho okolitých štátov. Je založená na princípe Just in Time. Vzdelávajú osoby podľa potrieb na jednotlivé práce v čase, keď ich práve investori potrebujú. Svoju činnosť prepoja s voľnými pracovnými miestami a s požiadavkami investorov v jednotlivých regiónoch v ktorých pôsobia.

Poslanie organizácie je zabezpečiť konkurencieschopnosť a prispôsobivosť uchádzačov o zamestnanie spôsobom zosúladeného odborného vzdelávania v Karpatskej kotline, ďalej zabezpečiť zosúladené a komplexné vzdelávacie a zamestnateľské zázemie. Organizácia, ako jediná v okolí zabezpečuje aj EBCL (European Business Competence License) vzdelávania, ktoré budú žiadne v EU tak isto, ako aj ECDL certifikáty už sú základnými požiadavkami pri výbere pracovníkov na niektoré pozície.

Agency of Works and Education – Je to veľmi mladá organizácia. Svoju činnosť vykonáva od roku 2007. Štatutárnym orgánom je Obvodný úrad v Košiciach. Riaditeľom organizácie je Miroslav Citriak. Preferovaná je oblasť informatiky.

Popri týchto organizáciách sa však veľakrát stretávame s organizáciami aktívnymi v iných oblastiach hospodárstva, ktoré realizujú nejaké vzdelávacie aktivity vyplývajúce z aktuálne bežiacoho projektu v ich organizácii.

Certifikáty a osvedčenia

Organizácia Pannonforrás vydáva osvedčenia resp. aj vysvedčenia. Agency of Works and Education doteraz nevydáva certifikáty alebo osvedčenia o absolvovaní školení.

3.4 Tabuľka SWOT pre oblasť vzdelávanie

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Existencia základných a stredných škôl - Existencia materských škôl s dvoma vyučovacími jazykmi - Existencia detských jasí - Kvalifikovaní pedagogickí pracovníci - Dobré výsledky gymnazistov na vysokých školách - Existencia alternatívnych programov pre mimoriadne nadaných študentov - Existencia študentského parlamentu - Existencia Centra voľného času - Existencia Základnej umeleckej školy 	<ul style="list-style-type: none"> - Vysoká miera detí v hmotnej núdzi - Zlý stav budov základných, stredných a materských škôl - Zlá energetická hospodárnosť budov školských zariadení - Pedagogickí pracovníci nie sú dostatočne vybavení a nevyužívajú možnosti výpočtovej techniky - Nízka vzdelanostná úroveň pedagogických pracovníkov v informatike - Zastarané technické a vzdelávacie pomôcky - Vysoký počet neprispôsobivých detí a detí s poruchami správania - Vysoký podiel integrovaných detí v triedach - Nedostatok kvalifikovaných pedagogických pracovníkov so zameraním na špeciálnu pedagogiku - Nedostatok psychologických pracov. na posúdenie šk. zrelosti, prípadne odborná pomoc, konzultácie pri poruchách

	učenia, správania
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Príliv žiakov z okolia - Využívanie fondov - Využívanie mimorozpočtových zdrojov - LLP - Využívanie možností cezhraničnej spolupráce - Voľnočasové aktivity pre deti a mládež 	<ul style="list-style-type: none"> - Postupné znižovanie počtu detí v prvých ročníkoch z dôvodu znižovania pôrodnosti - Migrácia učiteľov - Zlá sociálna decentralizácia - Pokles obyvateľstva - Odliv kvalifikovaných obyvateľov do zahraničia - Prísne zásady používania metodiky vzdelávania

3.5 Identifikované prioritné problémy a ciele v oblasti vzdelávania

3.5.1 Identifikované prioritné problémy vzdelávania

- ✓ Nízka úroveň podmienok vzdelávania
  - zastarané a nedostatočné vybavenie škôl
  - málo investícií venovaných výbave škôl
  - nevyužívanie vnútorného potenciálu škôl
  - nedostatočná snaha hľadania alternatívnych riešení
  - nízka motivácia učiteľov pre zlepšovanie stavu a vybavenosti škôl
- ✓ Zlý technický stav objektov škôl a školských zariadení
  - nízka úroveň investovania do škôl a školských objektov
  - nedostatočná údržba vrátane preventívnych opatrení
  - chýba dlhodobá koncepcia rozvoja škôl
  - zlá energetická hospodárnosť budov školských zariadení
- ✓ Nízka úroveň využívania výpočtovej techniky vo vzdelávaní
- ✓ Vysoký počet detí s poruchou správania a neprispôsobivých detí a mládeže

3.5.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti vzdelávania

- ✓ Zvýšiť úroveň podmienok vzdelávania
- ✓ Zvýšiť úroveň vzdelávania

3.6 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele v oblasti: vzdelávania

Strategický cieľ č. 1

Zlepšenie kvality vzdelávania

Opatrenia:

- 1.1. Rekonštrukcia existujúcich školských a predškolských zariadení
- 1.2. Vytvorenie plánu opráv a údržby budov , vrátane rezervy na havarijné situácie
- 1.3. Informatizácia škôl, využívanie informačných komunikačných technológií vo výchovno-vzdelávacom procese
- 1.4. Podpora využívania programov EU na školách pre žiakov aj pre pedagogických pracovníkov

Financovanie:

MVRR SR   Regionálny operačný program

Opatrenie č. 1.1 Infraštruktúra vzdelávania

MŠ SR   Operačný program vzdelávanie

Opatrenie č. 1.1 Premena tradičnej školy na modernú

Opatrenie č. 2.1 Podpora ďalšieho vzdelávania

Lifelong Learning Program

Mimorozpočtové zdroje

4. Zdravotníctvo

4.1 Zdravotnícka infraštruktúra a vybavenosť

V meste Veľké Kapušany sa nachádza Poliklinika n.o.. Pohotovostnými lôžkami a ordináciami poskytuje zdravotnú starostlivosť pre región s počtom obyvateľov cca. 20 000 a pre zamestnancov organizácií nachádzajúcich sa v spádovom území. Poliklinika má 26 zamestnancov, z toho 12 žien a 14 mužov. Ambulancie lekárov boli na 95% odštátnené. Poliklinika zabezpečuje spoločné vyšetrenie a liečebné zložky, izbu urgentnej medicíny, 8 lôžok hospice, 4 lôžka denného stacionára a 10 ošetrovateľských lôžok.

Štruktúra zdravotníckych služieb:

- praktický lekár pre dospelých – 7 ambulancií
- praktický lekár pre deti a dorast – 3 ambulancie
- stomatológ – 6 ambulancií
- gynekológ – 1 ambulancia

Odborní lekári: internista, pľúcny lekár, chirurg, ortopéd, očný lekár, neurológ, kožný lekár, krčný lekár, diabetológ, endokrinológ, urológ a logopéd.

Spoločné vyšetrovne a liečebné služby: oddelenie klinickej biochémie, RTG, fyziatrisko-rehabilitačné oddelenie.

Rýchla zdravotná pomoc a izba urgentnej medicíny.

Lekárska služba prvej pomoci.

Služby súvisiace s poskytovaním zdravotníckej starostlivosti: očná optika, zubné laboratórium, reflexná masáž, dopravná-zdravotná služba, zhotovovanie ortopedických pomôcok.

5. Komunity

4.1 Cirkev a charita

Na území mesta Veľké Kapušany sa nachádzajú nasledujúce kostoly, chrámy a kláštory:

- rímskokatolícky kostol – klasicistická stavba postavená v roku 1807, koncom 19. st. Hlavný oltár sv. Šimona a Júdu, neoklasicistický.
- kostol reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku – miestna časť Veškovce.
- reformovaný kostol – barokovoklasicistická stavba, postavená roku 1787, prestavaný v roku 1922.
- chrám gréckokatolícky – rozostavaná stavba na križovatke v smere do Kráľovského Chlmca.
- chrám pravoslávny – rozostavaná stavba na ul. Hadabuda.

4.2 Dôchodcovia a obyvatelia so špeciálnymi potrebami o sociálne služby

Mesto Veľké Kapušany v rámci sociálnej pomoci vychádza zo zákona MR SR č. 195/1998 v znení neskorších predpisov. Sociálne služby, teda špecializované činnosti na riešenie hmotnej alebo sociálnej núdze občanov a sociálne poradenstvo, mesto zabezpečuje v zariadení opatrovateľskej služby a v Domove dôchodcov a v spolupráci a partnerstve s inými neziskovými organizáciami zriadenými Košickým samosprávnym krajom i charitatívnymi spolkami.

Zariadenia sociálnej starostlivosti vo Veľkých Kapušanoch

Zariadenie	Zoznam a zameranie	Počet klientov
Jasle		18
Materské centrá		0
Opatrovateľská služba v teréne	Mestský úrad Veľké Kapušany – opatrovateľská služba v rodinách	18
Kluby dôchodcov	Klub dôchodcov	310 – 330
Domov dôchodcov a domovy sociálnych služieb pre dospelých a deti	- Domov n.o. (ul. P.O.Hviezdoslava 58/102)	32
	- Domov dôchodcov n.o. „Súcit“ (ul. Zelená – budova Agrostavu)	42
		27
	- Jesienka n. o.	25
	- Domov soc. služieb pre deti	

	„Lienka“ (ul. Dóžova) - DD a ZOS Jesienka, ul. Zelená	
Občianske združenia, Nadácie	- RÓMSKE informačné a poradenské centrum	40
	- Organizácie, združenia a kluby zdravotne postihnutých občanov	20
	- Občianske združenie	35

Zdroj: MsÚ Veľké Kapušany

Sociálna pomoc poskytnutá občanom mesta Veľké Kapušany

Na základe štatistických údajov poskytnutých Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, detašované pracovisko Veľké Kapušany v meste k 16.5.2007 bolo **895** žiadostí o poskytnutie sociálnej pomoci občanom, z toho:

377 občanov poberá príspevok na bývanie,

615 občanov sa zúčastňuje aktívnej činnosti.

Úsek sociálnych vecí a rodiny, detašované pracovisko Veľké Kapušany k 16.5.2007 eviduje **15** žiadostí o náhradné výživné a **386** žiadostí na oddelení kompenzácií v dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia.

Obyvatelia so špeciálnymi potrebami o sociálne služby

Invalidný dôchodcovia

Centrálne sa nevedie evidencia o invalidných dôchodcoch. V meste neexistujú združenia v tomto odbore, okrem Únie nevidiacich a slabozrakých.

Azylanti

Neexistujú centrálne evidencie osôb vyžadujúce azylové ubytovanie (bezdomovci, matky s deťmi, osoby po výkone trestu)

Vytvorenie mikro regiónov s podobným počtom obyvateľov miest, pre tie osoby, ktoré potrebujú riešenie azylového ubytovania.

Osobitnou skupinou ľudí vyžadujúcou špeciálne riešenia sú týrané matky s deťmi. V meste nie je zmapovaná situácia taká, ako sa tejto problematike, i keď sa stretávame s takými problémami.

5.3 Mládež

Problematicou mládeže v období 2007-2013 sa zaoberá viac Európska únia, ako v predchádzajúcich obdobiach. Prioritou sú v oblasti mládeže témy: dobrovoľníctvo a aktívne zapájanie sa do demokratických štruktúr a miestnych diania.

Mesto, v ktorom demografické údaje poukazujú na znižujúci sa podiel mladej generácie, je téma mládeže veľmi dôležitá. Preto sa tomu venuje aj v strategickom dokumente kapitola zvlášť.

Mládež je v meste zastúpená cez školy, centrum voľného času, detský domov Lienka, Obecný parlament mladých, niekoľko občianskych združení a neformálnych skupín a samozrejme prostredníctvom cirkví.

Doteraz nebola vypracovaná cielená stratégia pre prácu s mládežou v meste. Komisia školstva, kultúry a mládeže má vo svojom pracovnom pláne venovať sa tejto problematike bližšie. V komisii je zastúpené školstvo a kultúra, téme mládeže je venovaná menšia pozornosť. V zložení komisií nie sú zastúpené mládežnícke organizácie, ani Obecný parlament mládeže Veľkých Kapušian.

Aby sa zastavilo znižovanie počtu mladých obyvateľov v meste, bolo by potrebné vypracovať zvlášť stratégiu pre udržanie tejto skupiny obyvateľov.

4.3 Rómska komunita

V meste Veľké Kapušany je evidovaných 1472 rómskych obyvateľov. Z tohto počtu viac ako 200 osôb býva v segregovanej rómskej osade, ktorá je situovaná v západnej časti mesta, v lokalite bývalej Tehelne.

V tejto časti v 90 – tich rokoch boli postavené 4 bytové domy, ktoré v súčasnosti sú v zlom technickom stave. Väčšina bytov je obývaná neprispôsobivými obyvateľmi.

Osoby bývajúce v tejto časti mesta čelia riziku vylúčenia zo spoločnosti.

Ďalšie údaje spracované do PHSR mesta Veľké Kapušany vychádzajú zo štatistiky komunitných pracovníkov mesta.

Počet nezamestnaných Rómov v %-tách predstavuje 94%.

Počet rómskych podnikateľov: 8

Počet Rómov zamestnaných formou aktívnej činnosti v percentách: 75%.

Počet migrovaných Rómov za prácou mimo bydliska: 72

Vzdelávanie:

Počet rómskych detí, ktorí navštevujú

materskú školu: 55

základnú školu POH: 252

základnú školu J. Erdélyiho s vyuč. jaz. maď.: 372

špeciálnu základnú školu: 166 z toho 68 detí sú z lokality Tehelne.

Sociálne patologické javy u Rómov:

Počet závislých na omamných látkach: 230

Počet spolunažívania medzi maloletými: 70

Počet maloletých matiek: 40

Počet bezdomovcov: 32

Počet telesne postihnutých Rómov: 8

Počet sluchovo, zrakovo postihnutých: 11

Počet postihnutých infekčným ochorením: 150

5.6 Tabuľky SWOT pre oblasť komunita

Tabuľka SWOT pre oblasť sociálne služby

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - existencia domovy dôchodcov - existencia klubu dôchodcov - existencia opatrovateľskej služby - značný podiel vzdelaných a študujúcich pracovníkov v oblasti sociálnej práce - záujem vedenia riešiť sociálnu oblasť - existencia charitatívnych organizácií 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatočný počet opatrovateľov - Rozostavaná stavba domu dôchodcov vo vlastníctve mesta - Absencia zariadenia, ktorý by zabezpečoval celoživotné vzdelávanie seniorov a zdravotne ťažko postihnutým - Absencia vytvorených podmienok na integráciu zdravotne postihnutých obyvateľov - Absencia mikroregónu na riešenie sociálnych problémov občanov, ktorý potrebujú azylové ubytovanie - Absencia organizovanej dobrovoľníckej práce v oblasti sociálnych služieb - Chýba vývarovňa pre občanov v hmotnej

	<p>núdzi a pre bezdomovcov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veľký počet rodín, u ktorých je narušená disfunkčnosť a rodín s príslušníkom s problémovým správaním - Veľký počet rodín bez schopnosti uhrádzať náklady spojené s bývaním - Veľký počet detí, ktorí žijú v nevhodných bytových, sociálnych a výchovných podmienkach - Nedostatok finančných prostriedkov pre túto oblasť v mestskom rozpočte - Nedostatok spolupráce medzi sektormi
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Fondy EÚ - Možnosť dobudovania chýbajúcich sociálnych zariadení 	<ul style="list-style-type: none"> - Nestabilné financovanie - Nárast počtu bezdomovcov a drogovovo závislých

Tabuľka SWOT pre oblasť Rómskej komunity

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Využitie skúsenosti komunitných pracovníkov - Záujem mesta o riešenie Rómskej problematiky - Snaha mesta eliminovať nezamestnanosť u dlhodobo nezamestnaných - zamestnanie aktívnych pracovníkov a ich koordinátorov - Snaha mesta aktívne sa zapájať do projektov zamestnávania Rómskych konzultantov, asistentov a terénnych sociálnych pracovníkov 	<ul style="list-style-type: none"> - Chýbajúce návyky potrebné na riadenie užívania svojho obydla - Slabá sociálna mobilita a schopnosť riadiť svoj život samostatne - Vysoké percento patologických javov v rodine - Nízka vzdelanostná úroveň - Nízka úroveň zručností - Chýbajúce pracovné návyky - Vysoká miera nezamestnanosti - Vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných - Absencia komunitného plánovania - Neexistuje spoločný program riešenia problémov Rómskej komunity

	- Nedostatočná spolupráca mimovládnych organizácií zaoberajúcimi s rómskou problematikou a verejných inštitúcií
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Vybudovanie hygienickej stanice - Vybudovanie bytov s nižším štandardom - Nadväzovanie kontaktov a využitie dobrých praktík z iných miest - Využitie fondov zamerané na Rómsku komunitu - Rozvoj spolupráce so združeniami 	<ul style="list-style-type: none"> - Nestabilný systém financovanie komunitných pracovníkov

5.4 Identifikované prioritné problémy v oblasti komunity

5.4.1 Identifikované prioritné problémy v oblasti komunity

- ✓ Absencia evidencie niektorých skupín obyvateľstva s potrebou o špeciálnu sociálnu starostlivosť
- ✓ Nepostačujúca sociálna starostlivosť a sociálne poradenstvo
  - nedostatok kapacít bývania pre občanov v hmotnej núdzi
  - nedostatok opatrovateľských služieb najmä pre starých a dlhodobo chorých občanov
- ✓ Neexistuje koncepcia mesta v oblasti práce s mládežou
- ✓ Odliv mladej generácie z mesta
- ✓ nedostatok pracovných príležitostí pre občanov s nízkym vzdelaním
- ✓ nedostatočná komunikácia medzi marginalizovanými skupinami a samosprávou
- ✓ nesprávne sociálne návyky
- ✓ nedostatočný vplyv majority na zmenu spôsobu života
- ✓ neochota zmeny štýlu života

5.4.2 Identifikované prioritné ciele v oblasti komunity

- ✓ Nadviazať spoluprácu s mládežníckymi organizáciami a obecným parlamentom mladých
- ✓ Spoločne analyzovať potreby mladých v meste
- ✓ Spoločne vytvoriť stratégiu riešenia problémov mládeže v meste

5.5 Stanovenie strategických cieľov a aktivít rozvoja mesta Veľké Kapušany

Strategické ciele v oblasti: komunita

Strategický cieľ č. 1

Spolupráca inštitúcií a organizácií pracujúci v oblasti sociálnych a komunitných služieb s mestským úradom

Opatrenia

- 1.1 Riešenie bytovej politiky
- 1.2 Stavba hygienickej stanice
- 1.3 Osveta v hygienických návykoch
- 1.4 Výstavba kanalizácie v lokalite bývalej Tehelne
- 1.5 Hľadanie spoločných riešení

Strategický cieľ č. 2

Vypracovať spoločne stratégiu riešenie potrieb mládeže v meste

Opatrenie

- 2.1 Nadviazať kontakt s mládežníckymi organizáciami a s obecným parlamentom mladých a spoločne vypracovať koncepciu rozvoja systematickej práce s mládežou.

Financovanie:

Fond sociálneho rozvoja

Úrad vlády, splnomocnenkyňa pre rómsku komunitu

Program Mládež v akcii

1.4 Mládežnícka demokracia

5. Občianska infraštruktúra

Urbanistickú skladbu mesta Veľké Kapušany možno rozdeliť na zónu s dedinskou zástavbou s formami malomestského charakteru a zónu viacpodlažných obytných budov tzv. „Starým centrom“ možno nazvať terajšiu Hlavnú ulicu. Charakterizuje ju šošovka s kostolom reformovanej cirkvi. Tento priestor je narušený asanovanými budovami pozdĺž južnej strany

tejto ulice. V súčasnosti je tento urbanistický nedostatok riešený novou zástavbou. Napriek tomuto riešeniu už nie je možné obnovenie „starého centra“. Nové centrum je tvorené pred mestským úradom.

Rozširovaním mesta Veľké Kapušany vznikla mestská ulicová zástavba. V súčasnosti sa centrálna časť mesta prestavuje.

Celé zastavané územie je veľmi narušené cestnou sieťou. Cesta tr. II/552 prichádza zo západnej strany zastavaného územia do stredu mesta. Táto cesta sa pripája na cestu II/555, ktorá prichádza z východnej časti zastavaného územia a pokračuje v smere do Kráľovského Chlmca. Severná časť územia je ohraničená pásom železníc, ktoré zabraňujú ďalšiemu rozvoju mesta severným smerom.

Zariadenia občianskeho vybavenia sú v meste Veľké Kapušany členené do troch kategórií:

- sociálna infraštruktúra – školstvo a výchova, kultúra a osвета, telovýchova a šport, zdravotníctvo a sociálna starostlivosť
- komerčná infraštruktúra – maloobchodná sieť, ubytovanie a stravovanie, služby nevýrobné, služby výrobné
- ostatná infraštruktúra – administratíva, verejná správa a iné.

6.1 Bývanie

Retrospektívny vývoj počtu obývaných bytov a počtu bytov na 1000 obyvateľov v meste Veľké Kapušany bol nasledovný:

Vývoj počtu trvale obývaných bytov v rokoch 1970-2004

Rok sčítania	1970	1980	1991	2001	2004
Počet bytov	1 730	2 243	2 691	3 140	3 229
Prírastok bytov	-	+513	+448	+452	+89
Počet bytov / 1000 obyvateľov	246,8	265,2	285,6	322,3	338,6
Okres Michalovce	233,9	257,5	283,0	278,2	310,7

Zdroj: MsÚ Veľké Kapušany

Základné údaje o domovom a bytovom fonde podľa výsledkov sčítania v roku 2001:

Rok	Byty spolu	Trvalo obývané domy		Neobývané domy	Byty spolu	Trvalo obývané domy		Neobýv. byty
		spolu	z toho rodinné			spolu	z toho rodinné	
1991	847	787	763	60	2 158	1 894	782	264
2001	1052	979	868	73	3 140	2 055	828	257

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

V stavebnej štruktúre bytového fondu prevládajú bytové domy vo forme kompaktnej mestskej a sídliskovej zástavby. Z celkového počtu obývaných bytov v roku 2001 bolo v rodinných domoch 31,2%.

Prírastok trvale obývaných bytov za roky 1991 – 2001 bol 1002 bytov.

Celkový domový a bytový fond mesta v roku 2001 tvorilo 1052 domov (vrátane ubytovacích zariadení bez bytu), z toho trvalo obývané 979 domov. V meste Veľké Kapušany v tomto období bolo 244 neobývaných domov.

Domy, byty a ukazovatele bývania v meste Veľké Kapušany

Počet	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Domový fond spolu
Domov spolu	868	174	10	1 052
Trvale obývaných domov	800	174	5	979
v %	81,7	17,8	0,5	100
v tom vlastníctvo:				
- štátu	4	8	1	13
- bytového družstva	0	54	0	54
- mesta	0	24	0	24
- fyzickej osoby	784	38	0	822
- právnickej osoby	1	1	0	2
- ostatných	11	49	4	64
s 1-2 nadzemnými podlažiami a nezistené	792	2	3	797
s 3-4 nadzemnými podlažiami	8	96	2	106
s 5+ nadzemnými podlažiami	0	76	0	76
Ubytovacích zariadení bez bytu	0	0	3	3
Neobývaných domov	68	0	2	70
z toho určených na rekreáciu	1	0	0	1
Priemerný vek domu	33	29	38	32
Bytov spolu	904	2 221	15	3 140
v tom trvale obývané	828	2 055	13	2 896
v %	28,6	71	0,4	100
z toho družstevné	0	639	0	639
byty vo vlastníctve občana v bytovom dome	0	954	0	954
neobývané	76	166	2	244
neobývané z dôvodu zmeny užívateľa	4	33	0	37
neobývané, určené na rekreáciu	1	0	0	1
neobývané, uvoľnené na prestavbu	7	3	0	10
neobývané, nespôsobilé na bývanie	11	4	2	17
neobývané po kolaudácii	3	0	0	3
neobývané v pozostalostnom alebo súdnom konaní	5	1	0	6
neobývané z iných dôvodov	41	117	0	158
nezistené	4	8	0	12
Trvale obývané byty:				
Materiál nosných múrov: kameň, tehly	679	569	4	1252

drevo	8	0	0	8
nepálené tehly	103	0	0	103
ostatné a nezistené	38	1 486	9	1 533
Veľkosť bytu: 1 obytná miestnosť	2	218	0	220
2 izby	39	433	6	478
3 izby	199	1 239	3	1 441
4 izby	264	136	2	402
5+ izieb	324	29	2	355
Bývajúcich osôb	2 850	6 768	58	9 676
Počet CD	1 104	2 317	24	3 445
Počet HD	985	2 223	21	3 229
Obývané miestnosti	3 577	5 507	48	9 132
Počet osôb na 1: byt	3,44	3,29	4,46	3,34
obytné miestnosti	0,8	1,23	1,21	1,06
CD	2,58	2,92	2,42	2,81
HD	2,89	3,04	2,76	3
Obytná plocha bytu v m²	68 258	94 241	731	163 230
Celková plocha bytu v m²	102 671	128 627	984	232 282
Priemerný počet:				
- m ² obytnej plochy na 1 byt	82,4	45,9	56,2	56,4
- m ² celkovej plochy na 1 byt	124	62,6	75,7	80,2
- m ² obytnej plochy na 1 osobu	24	13,9	12,6	16,9
- obytných miestností na 1 byt	4,32	2,68	3,69	3,15

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Zo 2 896 trvale obývaných bytov 86,2 % je I. kategórie. Najviac trvale obývaných domov je z obdobia 1946 - 1970 a to 1 038 domov, a z rokov 1971 - 1980 v počte 1 013 domov. Od roku 1991 do posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 sa postavilo 90 trvale obývaných domov.

Bytový fond podľa veku budovy v meste Veľké Kapušany

Obdobie výstavby	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Spolu	%
do 1899	12	9	10	31	1,1
1900 – 1919	17	0	0	17	0,6
1920 – 1945	54	0	0	54	1,8
1946 – 1970	336	700	2	1 038	35,8
1971 – 1980	199	814	0	1 013	35,0
1981 – 1990	141	511	1	653	22,5
1991 – 2001	69	21	0	90	3,2
Spolu	828	2 055	13	2 896	100

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Bytový fond podľa kategorizácie bytov v meste Veľké Kapušany

Kategória	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Spolu	%
I. Kategória	609	1 880	8	2 497	86,2
II. Kategória	157	147	4	308	10,6
III. Kategória	23	5	0	28	1,0
IV. Kategória	39	23	1	63	2,2
Spolu	828	2 055	13	2 896	100

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Obývanosť trvale obývaných bytov

Počet osôb v byte	Trvalé obývané byty podľa veľkosti					
	1 byt. miest.	2 izby	3 izby	4 izby	5+ izieb	spolu
1	134	99	120	37	18	408
2	33	96	228	92	50	499
3	33	99	349	62	67	610
4	11	89	490	129	111	830
5	5	45	174	47	65	336
6	3	17	50	26	31	127
7+	1	33	30	9	13	86
spolu	220	478	1 441	402	355	2 896
%	7,6	16,5	49,8	13,9	12,3	100

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Najväčší podiel na trvale obývaných domoch majú 3-izbové byty (49,8%), potom 2-izbové byty (16,5%), 4-izbové byty (13,9%), 5-izbové byty (12,3%) a 1-izbové byty (7,6%).

Obyvateľstvo podľa druhu a pohlavia

Pohlavie	Bývajúce obyvateľstvo	Dočasne neprítomné obyvateľstvo	Bývajúce prítomné obyvateľstvo	Dočasne prítomné obyvateľstvo	Prítomné obyvateľstvo
Muži	4 780	500	4 280	233	4 513
Ženy	4 980	451	4 529	175	4 704
Spolu	9 760	951	8 809	408	9 217

Zdroj: Štatistický úrad SR – Krajská správa v Košiciach, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Z celkového bývajúceho obyvateľstva 9 760 osôb, je dočasne neprítomných 951 osôb (9,7%), bývajúcich prítomných obyvateľov 8 809 osôb (90,2%) a dočasne prítomných je 408 osôb (4,2%).

3.Kapitola:

CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

1. Partnerské mestá

Mesto Veľké Kapušany podpísalo vyhlásenie o cezhraničnej spolupráci s nasledovnými mestami:

- Mesto Radymno, Poľská republika, dňa 18. septembra 1994
- Mesto Svaljava, Ukrajina, dňa 8. 6. 2005
- Mesto Sebis, Rumunsko, dňa 14.10.2006

Existuje rozvinutá spolupráca s mestom Tokaj, Vásárosnamény a Elek z Maďarskej Republiky nielen medzi mestskými úradmi ale aj medzi školami.

2. Medzinárodná spolupráca

Mesto Veľké Kapušany podpísalo dňa 31.01.2008 deklaráciu spolupráce medzi mestami Veľké Kapušany – Kráľovský Chlmec – Sátoraljaújhely v čom deklarujú spoluprácu v ekonomickej, priemyselnej, komerčnej, kultúrnej a športovej oblasti. Zladia svoje programy, vystupujú spolu k investorom, ktorí vytvorením pracovísk znížia počet nezamestnaných žijúcich v oblasti. Snažia sa získať zdroje z Európskej únie a z iných miest , aby sa zlepšila kvalita života žijúcich v našej oblasti.